

Hallituksen esitys Eduskunnalle tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen ja sen oikaisupöytäkirjan hyväksymisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyn tullihallintojen keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskevan Napoli II yleissopimuksen.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluu yhteistyö kansallisen tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi sekä avunanto niin kansallisen kuin yhteisön tullilainsäädännön rikkomisten vuoksi syytteen ja rangaistukseen saattamiseksi. Yleissopimus sisältää perinteistä keskinäistä hallinnollista avunantoa koskevat määräykset, minkä lisäksi se mahdollistaa myös oikeudellisen virka-avun antamisen. Yleissopimuksessa on lisäksi määräykset yhteistyön erityisluodoista, joita ovat rajojen yli tapahtuva välitön takaa-ajo, rajojen yli tapahtuva valvonta, valvottu läpilasku, peitetutkinta ja yhteiset erityistutkimusryhmät.

Yleissopimuksessa on rajojen yli tapahtuvan välittömän takaa-ajon ja valvonnan sekä peitetutkinnan osalta määräykset, jonka mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaa, ettei se sitoudu noudattamaan näitä toimia koskevia artikloita tai osia niistä. Yleissopimuksessa on myös määräys, jonka mukaan jäsenvaltio voi

tapauskohtaisesti kieltäytyä jostain tietystä yhteistyön erityisluodosta, jos sen lainsäädäntö ei sitä salli tai se ei sisällä säännöksiä asiasta.

Yleissopimus tulee voimaan 90 päivän kulluttua siitä, kun kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille hyväksyneensä yleissopimuksen. Kuitenkin ne jäsenvaltiot, jotka ennen sanottua ajankohtaa ovat saattaneet päätökseen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaiset menettelyt yleissopimuksen hyväksymiseksi, voivat antaa julistuksen, jonka mukaan yleissopimusta sovelletaan niiden suhteissa niihin muihin jäsenvaltioihin, jotka ovat antaneet samansisällöisen julistuksen.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Samalla ehdotetaan ampuma-aselakiin tehtäväksi yleissopimuksen hyväksymisestä aiheutuvat muutokset. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa, minkä vuoksi niiden voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila ja uuden sopimuksen merkitys Suomelle	4
2. Napoli II yleissopimuksen keskeinen sisältö ja suhde voimassa olevaan lainsäädäntöön	5
3. Sopimuksen suhde Schengenin yleissopimukseen.....	7
4. Esityksen vaikutukset	8
4.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset	8
4.2. Esityksen organisaatio- ja henkilövaikutukset Suomessa	8
4.3. Vaikutukset kansalaisten asemaan.....	8
5. Asian valmistelu Euroopan unionissa ja Suomessa	8
5.1. Valmistelu Euroopan unionissa	8
5.2. Valmistelu Suomessa	9
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Yleissopimus ja lakiehdotusten perustelut	9
1.1. Yleissopimus tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä ..	9
1 luku. Yleiset määräykset	9
2 luku. Pyynnöstä annettava apu	12
3 luku. Oma-aloitteinen avunanto	14
4 luku. Yhteistyön erityismuodot.....	15
5 luku. Tietosuoja	22
6 luku. Yleissopimuksen tulkitseminen	23
7 luku. Soveltaminen ja loppumääräykset.....	24
1.2. Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	26
1.3. Laki Ampuma-aselain muuttamisesta	27
2. Voimaantulo	27
3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	27
4. Säättämisjärjestys	30
LAKIEHDOTUKSET	35
tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	35
ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta	36

LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTIT	37
ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta	37
YLEISSOPIMUS	38
TEHTY EUROOPAN UNIONISTA TEHDYN K.3 ARTIKLAN PERUSTEELLA, TULLIHALLINTOJEN KESKINÄISESTÄ AVUNANNOSTA JA YHTEISTYÖSTÄ .	38
LIITE	52
YLEISSOPIMUKSEEN LIITETTÄVÄT JA EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLI- Sessa LEHDESSÄ JULKAISTAVAT JULISTUKSET	52
JULISTUS	54

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja uuden sopimuksen merkitys Suomelle

Tullihallintojen keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskeva yleissopimus, jäljempänä Napoli II yleissopimus (EYVL C 24, 23.1.1998), on tehty 18 päivänä joulukuuta 1997 Euroopan unionin oikeus- ja sisäasiainyhteistyön puitteissa, ja se perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklaan. Napoli II yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluu yhteistyö jäsenvaltioiden kansallisen tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi sekä avunanto yhteisön ja kansallisen tullilainsäädännön rikkomisten vuoksi syytteeseen ja rangaistukseen saattamiseksi. Euroopan yhteisön (EY) tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi suoritettavasta hallinnollisesta yhteistyöstä säädetään jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta sekä jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten ja komission yhteistyöstä tulli- ja maatalousasioita koskevan lainsäädännön moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 515/97.

Uuden yleissopimuksen tarpeeseen vaikutti muuan muassa sisämarkkinoiden toteuttaminen ja järjestelmällisten tullitarkastusten poistaminen Euroopan unionin (EU) sisärajoilta 1 päivänä tammikuuta 1993. Tavaraliikenteen vapautumisen myötä tulliviranomaiset tarvitsevat yhä enemmän ja entistä tehokkaampia välineitä petosten torjuntaan sekä kansalaisten ja jäsenvaltioiden etujen suojaamiseen. Napoli II yleissopimus onkin merkittävästi laajempi kuin sen edeltäjä, vuonna 1967 tullihallintojen keskinäisestä avunannosta allekirjoitettu yleissopimus, jäljempänä vuoden 1967 Napolin yleissopimus. Käsitteellä tullihallinto voidaan nyt tarkoittaa myös muita lainvalvontaviranomaisia, kuten poliisi- ja oikeusviranomaisia, ja käsitteelle kansallinen tullilainsäädäntö on annettu laajempi merkitys kuin vanhassa sopimuksessa. Lisäksi Napoli II yleissopimuksessa on määräykset tullihallintojen välisistä operationaalista yhteistyömuodoista. Sen sijaan vuoden

1967 Napolin yleissopimuksen sisältämät perinteistä hallinnollista virka-apua koskevat säännökset tietojen vaihdosta ja virka-avun antamisesta ovat suurelta osin samoja kuin uudessa yleissopimuksessa. Suomi ei ole mukana vuoden 1967 Napolin yleissopimuksessa.

Yleissopimus noudattaa pääosin perinteisten tulliyhteistyösopimusten määräyksiä ja periaatteita. Perinteisten yhteistyömuotojen lisäksi yhteistyö ulottuisi myös jäsenvaltioiden rajojen yli. Näistä välitöntä takaa-ajoa, rajojen yli tapahtuvaa valvontaa ja peitetutkintaa koskevien säännösten soveltaminen on vapaaehtoista siten, että kukin jäsenvaltio voi antaa julistuksen, ettei se sitoudu noudattamaan kyseistä artiklaa tai sen osaa. Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn Schengenin yleissopimuksen, jäljempänä Schengenin yleissopimus, osapuolet eivät kuitenkaan voi vapautua sanotusta yleissopimuksesta johtuvista sitovammista velvoitteista sitoutumalla Napoli II yleissopimuksesta johtuviin vähemmän sitoviin velvoitteisiin.

Suomella on voimassa useita kahdenvälisiä tulliyhteistyötä koskevia sopimuksia Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa. Niiden sisältämiä keskeisiä yhteistyömuotoja ovat tietojen toimittaminen ja valvontatoimenpiteiden suorittaminen pyynnöstä tai omaaloitteisesti sekä pyynnöstä tehtävät tutkimukset. Napoli II yleissopimuksen voimaantulon myötä myös Suomen tulliviranomaiset saavat kuitenkin käyttöönsä yhden yhteisen tulliyhteistyövälineen, joka kattaa kaikki unionin jäsenvaltiot ja joka käsittää paitsi hallinnollisen avunannon tulliasioissa, myös oikeudellisen virka-avun sekä yhteistyön erityismuodot.

Suomi on sopimuksen johdosta antamassaan julistuksessa yhdessä Tanskan ja Ruotsin kanssa ilmoittanut, että sen toiseen jäsenvaltioon lähettämät tulliyhteyshenkilöt voivat edustaa, paitsi toisen jäsenvaltion, myös Norjan ja Islannin etuja ja päinvastoin. Pohjoismaat haluavat selväksi sen, että yleissopimus

ei rajoita niiden keskenään sopimia järjestelyjä.

2. Napoli II yleissopimuksen keskeinen sisältö ja suhde voimassa olevaan lainsäädäntöön

Napoli II yleissopimuksen 2 ja 3 luku sisältävät määräykset pyynnöstä annettavasta ja oma-aloitteisesti annettavasta avusta. Ne vastaavat sisällöltään niitä määräyksiä, joita keskinäistä avunantoa koskevat sopimukset tyypillisesti sisältävät. Yleissopimuksen alkupuolen yleisissä määräyksissä on linjattu tämän yleissopimuksen suhde olemassa oleviin sopimusjärjestelyihin ja oikeusviranomaisten antamaan keskinäiseen oikeusapuun. Esimerkiksi Suomen solmimat kahdenväliset tulliyhteistyösopimukset jäävät edelleen voimaan Napoli II yleissopimuksen voimaantulosta huolimatta eikä yleissopimuksessa estetä jäsenvaltioita liittymästä olemassa oleviin järjestelyihin tai käyttämästä niitä, jos ne ovat suotuisampia kuin yleissopimuksen määräykset. Napoli II yleissopimus käsittää myös keskinäisen oikeusavun, jos nämä tutkimukset kuuluvat pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisen toimivaltaan. Suomi on allekirjoittaessaan yleissopimuksen antanut julistuksen, jonka mukaan se tulkitsee yleissopimuksessa olevan termin "oikeusviranomaisen" Strasbourgissa 20 päivänä huhtikuuta 1959 tehdystä, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisesta yleissopimuksesta (SopS 29—30/1981) antamiensa lausumien mukaisesti. Julistuksen mukaisesti myös Suomen tulliviranomaiset ovat oikeusviranomaisia toimiessaan esitutkintaviranomaisina.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukainen yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa, jäljempänä rikosoikeusapusopimus, allekirjoitettiin 29 toukokuuta 2000 (EYVL C 197, 12.7.2000 s. 1. Rikosoikeusapusopimus sisältää vastaavat määräykset oikeusavusta kuin Napoli II, ja siinä on määräykset myös peitetoiminnasta, valvotusta läpilaskusta ja yhteisistä tutkintaryhmistä. Rikosoikeusapusopimuksessa on lisäksi määräykset telekuuntelusta, mitä ei sisällytetty Napoli II:een. Sopimus ei ole vielä

Suomessa voimassa. Yleissopimuksia tullaan soveltamaan rinnakkain.

Napoli II yleissopimukseen sisällytetyt yhteistyön erityisluokat sisältyvät yleissopimuksen 4 lukuun. Ne ovat rajojen yli tapahtuva välitön takaa-ajo, rajojen yli tapahtuva valvonta, valvottu läpilasku, peitetutkinta ja yhteiset erityistutkimusryhmät. Nämä toimenpiteet ovat sallittuja vain, kun kyse on rikoksista, jotka koskevat laitonta huumausaineiden ja eräiden muiden kiellettyjen tavaroiden sekä huumausaineiden valmistamisessa käytettävien niin sanottujen huumausaineiden lähtöaineiden kauppaa, rajan yli tapahtuvaa verollisten tavaroiden kauppaa, jolla pyritään kiertämään veroja tai saamaan perusteettomasti maksuja julkisista varoista, jos yhteisön tai jäsenvaltioiden talousarvioon kohdistuva taloudellinen rasitus on huomattavaa, taikka muuta yhteisön tai kansallisissa tullilainsäädännöissä kiellettyjen tavaroiden kauppaa. Yhteistyön erityisluokkia toteutettaessa on noudatettava laillisuusperiaatetta, toissijaisuusperiaatetta sekä suhteellisuusperiaatetta.

Välitön takaa-ajo ja rajojen yli tapahtuva valvonta

Välitön takaa-ajo tarkoittaa tilannetta, jossa jäsenvaltion virkamiehet jatkavat toisen jäsenvaltion alueella sellaisen henkilön takaa-ajoa, joka on tavattu itse teossa tekemässä jotta edellä mainituista rikoksista, jonka johdosta hänet voidaan luovuttaa, tai joka on osallistumassa tällaiseen rikokseen. Lupa takaa-ajolle tulee pyytää sen jäsenvaltion viranomaisilta, jonka alueelle takaa-ajo jatkuu. Jäsenvaltion virkamiehet saavat jatkaa takaa-ajoa toisen jäsenvaltion alueelle ilman ennakkolupaakin, jos tilanne on niin kiireellinen, ettei pyyntöä ehditä tehdä ennen rajan ylitystä. Rajanylityksestä on tällöin kuitenkin välittömästi ilmoitettava ja oikeusapupyyntö esitettävä. Takaa-ajo on keskeytettävä heti, kun jäsenvaltio, jonka alueella takaa-ajo tapahtuu, sitä pyytää. Takaa-ajavat viranomaiset voivat tarvittaessa ottaa kiinni takaa-ajettavan ja luovuttaa hänet sen jäsenvaltion viranomaisille, jonka alueella takaa-ajo tapahtui, sekä suorittaa hänelle turvatarkastuksen. Takaa-ajo voi ulottua myös merirajojen

yli.

Tulliviranomaiset saavat jatkaa tullirikoksesta epäillyn tai siihen syyllistyväksi epäiltyntarkkailua toisen jäsenvaltion alueella saatuaan tähän ennalta esitetyn oikeusapupyynnön perusteella luvan toisen jäsenvaltion viranomaisilta. Kiireellisissä tilanteissa tarkkailua voidaan jatkaa ilman ennalta saatua lupaa. Rajanylityksestä on tällöin kuitenkin välittömästi ilmoitettava ja oikeusapupyynnön esitettävä. Valvontatoimista on annettava selvitys sen jäsenvaltion viranomaisille, jonka alueella kyseiset toimet tapahtuvat. Takaaajavien virkamiesten on ilmoitauduttava operaation jälkeen sen jäsenvaltion toimivalttaisten viranomaisten luona, jonka alueella he ovat toimineet, ja annettava selvitys toimitaan.

Suomella on Ruotsin ja Norjan kanssa voimassa rajatulliyhteistyösopimukset (SopS 1—2/1963 ja 36—37/1969), joiden mukaisesti tulliviranomaiset suorittavat valvontavyöhykkeellä samankaltaisia toimenpiteitä kuin mitä Napoli II yleissopimus sisältää. Ruotsin kanssa solmitun rajatulliyhteistyösopimuksen perusteella tulliviranomaiset voivat muun muassa suorittaa tullivalvontaa toisen osapuolen alueella kolmen kilometrin päähän valtakuntien rajasta ulottuvalla valvontavyöhykkeellä sekä käyttää myös toisen valtion lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja sillä edellytyksellä, että ne ovat kummankin valtion lainsäädännön mukaisia ja että kyseinen tutkinta liittyy välittömästi salakuljetusrikokseen tai sellaisen rikoksen yritykseen. Suomen kokemukset rajatulliyhteistyöstä ovat olleet pelkästään myönteisiä.

Napoli II yleissopimuksen myötä voimassa olisi siis kaksi osittain päällekkäistä sopimusta, minkä ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan ongelmia. Soveltamiskäytännöstä on erikseen sovittava Ruotsin viranomaisten kanssa. Yleissopimus ei toisaalta rajaa toisen jäsenvaltion alueelle ulottuvia toimia vain rajan tuntumaan, ja toimenpiteet ovat mahdollisia myös toisen valtion aluevesillä. Näidenkin osalta jäsenvaltioille on kuitenkin jätetty mahdollisuus päättää toisin. Napoli II yleissopimus on osittain päällekkäinen myös Schengenin yleissopimuksen määräysten kanssa, mitä selostetaan jäljempänä.

Valvottu läpilasku

Yleissopimuksessa on määräykset myös tavaran kuljetuksen valvotusta läpilaskusta. Se on tutkintatekniikka, jossa epäilyttäviä tai laittomia tavaralähettyksiä ei pysäytetä rajalla, vaan niitä valvotaan, kunnes ne saapuvat määränpäähänsä. Valvotun läpilaskun voidaan katsoa olevan jo entuudestaan Suomen lainsäädännön mukainen oikeusavun muoto, koska se katsotaan kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994), jäljempänä rikosoikeusapulaki, 1 §:n 2 momentin luettelon kohdan 6 mukaiseksi muuksi oikeusavuksi. Valvotussa läpilaskussa tavaroiden annetaan kulkea valvotusti aiotuun määränpäähän siinä tarkoituksessa, että tulliviranomaiset voisivat paljastaa mahdollisimman monta rikolliseen menettelyyn syyllistynyttä henkilöä.

Peitetutkinta ja yhteiset erityistutkimusryhmät

Peitetutkinnalla tarkoitetaan sitä, että jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehelle annetaan lupa toimia toisen jäsenvaltion alueella väärän henkilöllisyyden turvin. Peitetutkintaa koskevan artiklan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomainen voisi suostua siihen, että pyynnön esittäneessä maassa peitetutkintaan valtuutetut virkamiehet suorittaisivat peitetutkintaa pyynnön vastaanottaneessa maassa. Pyyntö voidaan esittää vain, jos tapusta olisi muutoin erittäin vaikea selvittää. Peitetutkinnan aikana viranomaisilla on valtuudet vain tietojen hankkimiseen ja yhteyksien ottamiseen epäiltyihin tai muihin näiden lähipiirissä oleviin henkilöihin.

Yhteisiä tutkimusryhmiä säätelevä artikla määrittelee ne puitteet, joissa tutkintaryhmiä voidaan erikseen yhteisestä sopimuksesta perustaa. Tällaisia tutkimusryhmiä on tarkoitus perustaa vaikeiden ja vaativien tutkimusten yhteyteen. Tutkimusryhmät toimivat operoitimaan viranomaisten johdolla ja vastuulla, joten tämän viimeinen yhteistyön erityismuoto vastaa käytännössä rikosapulain 10 §:n periaatteita vieraan valtion viranomaisen oikeudesta olla läsnä annettaessa pyydettyä oikeusapua.

Yhteistyön erityismuodoista välittömän takaa-ajon, rajan yli tapahtuva valvonnan sekä peitetutkinnan osalta jäsenvaltio voi yleissopimuksen hyväksymisasiakirjan tallettaessaan ilmoittaa, ettei se sitoudu noudattamaan asiaa koskevaa artiklaa tai osaa siitä. Ilmoitus voidaan milloin tahansa peruuttaa. Yleissopimuksen 19 artiklan 3 kohdassa on myös määräys, jonka mukaan pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ei ole velvollinen täyttämään joltain tiettyä yhteistyön erityismuotoa koskevaa pyyntöä, mikäli se on vastoin pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion lainsäädäntöä tai asiasta ei säädetä kyseisessä kansallisessa lainsäädännössä.

Kansainvälisestä rikosoikeusavusta annetun lain ja yleissopimuksen välinen suhde

Suomessa kansainvälistä rikosoikeusapua koskevat yleiset säännökset sisältyvät rikosoikeusapulakiin ja sen perusteella annettuun asetukseen (13/1994). Lain soveltamisalaa ei ole sidottu oikeusviranomaisen käsitteeseen, ja sen 1 §:n perusteella laissa tarkoitettua oikeusapua voivat Suomen viranomaisilta pyytää paitsi vieraan valtion oikeusviranomaiset, myös kaikki muut viranomaiset, joiden toimivaltaan kysymyksessä olevan rikosasian käsittely pyynnön esittäneen valtion lain mukaan kuuluu. Lisäksi jokainen Suomen viranomaisena voi antaa pyydettyä oikeusapua, jos sen antaminen kuuluu pyynnön vastaanottaneen Suomen viranomaisen toimivaltaan. Toimiessaan esitutkintaviranomaisena esitutkintalain (449/97) nojalla myös tulliviranomaisena voi olla lain 5 §:ssä tarkoitettu viranomaisena.

Rikosoikeusapulaki on yleislaki, jonka säännökset siis soveltuvat myös Napoli II yleissopimuksessa tarkoitettujen tulliviranomaisten toimivaltaan. Mainitun lain 30 §:ssä on yleinen säännös kansainvälisten yleissopimusten ja lain välisestä suhteesta. Pykälän mukaan lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen sovittu tai säädetty. Lain säännöksiä ja kansainvälisiä yleissopimuksia sovelletaan näin ollen rinnakkain toistensa kanssa. Rikosoikeusapulaki soveltuu myös Napoli II yleissopimuksen tarkoittamaan apuun. Yksi-

tyiskohtaisissa perusteluissa on tarkemmin selostettu Napoli II yleissopimuksen määräysten suhdetta rikosoikeusapulain säännöksiin.

3. Sopimuksen suhde Schengenin yleissopimukseen

Napoli II yleissopimuksen säännökset toisen jäsenvaltion alueelle ulotettavasta takaa-ajosta ja valvonnasta ovat samankaltaiset kuin Schengenin yleissopimuksessa olevat vastaavat määräykset. Napoli II yleissopimus ei kuitenkaan vaikuta Schengenin yleissopimuksen tehostettua yhteistyötä koskevista määräyksistä johtuviin velvoitteisiin.

Napoli II yleissopimuksen tarkoituksena on estää niitä haittoja, joita sisämarkkinoiden edellyttämä tavaroiden vapaa liikkuminen aiheuttaa. Myös Schengenin yleissopimus sisältää artiklat, jotka koskevat takaa-ajoa ja rajojen yli tapahtuvaa tarkkailua. Toimenpiteiden tarkoituksena on estää niitä haittoja, joita saattaa syntyä, kun Schengenin järjestelyjen myötä vapautetaan henkilöiden liikkuminen sopimusmaasta toiseen ilman rajatarkastuksia tapahtuvaksi. Napoli II yleissopimuksen avulla pyritään torjumaan sisämarkkinoiden luomisesta johtuvan vapaan tavarankulun aiheuttamia haittoja. Koska tarkoitukset ovat samankaltaiset, käytettävissä olevissa menettelyissäkin on yhtäläisyyksiä.

Sopimukset myös eroavat jossain määrin toisistaan. Takaa-ajoa ja rajojen yli tapahtuvaa tarkkailua koskevat artiklat ovat sisällöltään samankaltaisia. Napoli II yleissopimuksen osalta jäsenvaltiot voivat kuitenkin ilmoittaa, etteivät ne sitoudu noudattamaan artikloja tai niiden osia. Schengenin säännöstö taas on pakottavaa. Napoli II yleissopimus ei vaikuta yleissopimuksen suotuisampiin määräyksiin eikä salli jäsenvaltioiden, jotka ovat myös Schengenin jäseniä, jättää täyttämättä sellaisia Napoli II yleissopimuksen velvoitteita, joihin ne ovat sitoutuneet liittyessään Schengenin säännöstöön.

Määräyksiä välittömästi takaa-ajosta ja rajojen yli tapahtuvasta valvonnasta voidaan Napoli II yleissopimuksen määräysten mukaan soveltaa vain, jos kyse on tietyistä yleissopimuksessa luetelluista, luovutuksen mahdollistavista rikoksista. Schengenin yleisso-

pimuksessa ennalta esitetyn oikeusapupyynnön perusteella tapahtuva tarkkailu on sidoksissa niihin rikoksiin, joista voi seurata rikoksentehtäjän luovuttaminen, kun taas kiireellisissä tapauksissa ilman ennakkolupaa tapahtuva rajan ylittävä tarkkailu on mahdollista ainoastaan tutkittaessa erityisen, tyhjentävän rikosluettelon mukaista rikosta. Takaa-ajon osalta sopimuspuolen tulee tehdä kiireellisten tilanteiden osalta valinta tyhjentävän luettelon mukaisten rikosten ja niiden rikosten välillä, joiden johdosta rikoksentehtäjä voidaan luovuttaa.

Napoli II yleissopimuksen nojalla välitöntä takaa-ajoa voidaan jatkaa myös jäsenvaltioiden aluevesille, kun taas Schengenin yleissopimus koskee vain sopimusvaltioiden määrajojen ylittäviä toimenpiteitä. Napoli II yleissopimus on tältä osin sopusoinnussa myös Yhdistyneitten Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) kanssa, koska se ei anna merioikeusyleissopimusta laajempaa oikeutta ryhtyä takaa-ajoon, vaan täydentää sitä siten, että aloitettua takaa-ajoa voidaan jatkaa pidemmälle kuin merioikeusyleissopimus sallii. Lisäksi Schengenin yleissopimuksessa sallitaan poikkeuksetta virkaaseen kanto. Napoli II yleissopimuksen määräyksen mukaan kukin jäsenvaltio voi antaa yleisen julistuksen siitä, että se ei salli alueelleen tuotavan aseita.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Jäsenvaltiot vastaavat kaikista tämän yleissopimuksen soveltamisesta aiheutuneista kuluista, lukuun ottamatta asiantuntijoille korvattavia kuluja. Kulut voidaan kattaa tullilaitoksen toimintamenomomentilta.

Ruotsin kanssa solmitun rajatulliyhteistyösopimuksen perusteella Suomessa on suoritettu välitöntä takaa-ajoa sekä rajojen yli tapahtuvaa valvontaa. Valvottu läpilasku ja yhteiset erityistutkimusryhmät ovat kansainvälisestä oikeusavusta annetun lain mukaisia toimenpiteitä, joten mainitut toimenpiteet eivät ole Suomen tulliviranomaiselle uusia menettelytapoja. Näistä yhteistyön erityisluontoista ei ole odotettavissa mainittavaa kulujen lisääntymistä Napoli II yleissopi-

muksen voimaantulosta huolimatta.

Jos pyynnön täyttämistä kuitenkin aiheutuu merkittäviä, tavallisuudesta poikkeavia kustannuksia, kyseessä olevat tulliviranomaiset päättävät keskenään neuvottelemalla kustannusten jakotavasta.

4.2. Esityksen organisaatio- ja henkilövaikutukset Suomessa

Esityksellä ei ole organisaatio- tai henkilövaikutuksia Suomessa.

4.3. Vaikutukset kansalaisten asemaan

Yhteistyön erityismuotoja koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti jäsenvaltion virkamiehien aiheuttaessa vahinkoa oleskellessaan toisen jäsenvaltion alueella, viimeksi mainittu valtio korvaa vahingon. Se on puolestaan oikeutettu vaatimaan suorittamansa määrän siltä jäsenvaltiolta, jonka virkamiehet ovat aiheuttaneet vahingon.

5. Asian valmistelu Euroopan unionissa ja Suomessa

5.1. Valmistelu Euroopan unionissa

Vuoden 1967 Napolin yleissopimuksen tarkistamista koskevat keskustelut alkoivat vuonna 1992 EY:n päätöksentekorakenteiden ulkopuolisessa keskinäisen avunannon työryhmässä. Käsittelyn ensimmäinen lainsäädännöllinen tulos oli yleissopimuksen laatiminen tietotekniikan käytöstä tullialalla (SopS 57/2000), jäljempänä TTJ-yleissopimus, jolla pyritään automaattisen tullitietojärjestelmän luomiseen. Yleissopimus allekirjoitettiin heinäkuussa 1995.

Napoli II yleissopimuksen tekeminen on saanut useaan otteeseen tukea korkealta taholta. Esimerkiksi Amsterdamin Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 1997 hyväksymässä neuvoston järjestäytyntä rikollisuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa edellytettiin, että neuvottelut yleissopimuksesta saadaan päätökseen vuoden 1997 loppuun mennessä. Lisäksi komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle (Passitusta Euroopassa koskeva toimintasuunnitelma — Uusi tullipolitiikka) suositteli petoksen vastaisen

politiikan kehittämistä osittain uuden lainsäädännön tehokkaalla täytäntöönpanolla ja toisaalta kehittämällä sopivia välineitä ja rakenteita rikollisuuden vastustamiseksi entistä tiukemmin.

Napoli II yleissopimusta valmisteltiin neuvoston tulliyhteistyöryhmässä ja neuvottelujen loppuvaiheessa K4-komiteassa. Asian valmisteluvaiheen kokouksissa Suomea edustivat valtiovarainministeriö, oikeusministeriö sekä Tullihallitus. Napoli II yleissopimus allekirjoitettiin 18 päivänä joulukuuta 1997 Brysselissä.

5.2. Valmistelu Suomessa

Hallitus antoi 27 päivänä kesäkuuta 1996 eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n mukaisesti tiedoksi neuvoston ehdotuksen yleissopimukseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisestä tulliasia- yhteistyöstä (U 38/1996 vp). Eduskunnan suuri valiokunta antoi yleissopimuksesta lausunnon (SuVL 51/1996 vp). Suurelle valiokunnalle lausuntonsa antoivat lakivaliokunta (LaVL 16/1996 vp), hallintovaliokunta (HaVL 6/1996 vp) ja valtiovarainvaliokunta (VaVL 20/1996 vp).

Eduskunnalle 7 päivänä helmikuuta 1997 lisäksi annettiin valtiopäiväjärjestyksen 54 e §:n mukainen tiedonanto, joka koski puheena olevan yleissopimuksen IV lukuun ehdotetun yhteistyön erityismuotojen uudelleen muotoiltua tekstiä. Eduskunnan suuri valio-

kunta antoi yleissopimuksesta tämän vuoksi lausunnon (26/1997 vp) ja suurelle valiokunnalle antoi lakivaliokunta lausunnon (LaVL 7/1997 vp) ja hallintovaliokunta kaksi lausuntoa (HaVL 11/1997 vp ja 16/1997 vp).

Hallituksen esitystä valmisteltaessa on kuultu ulkoasiainministeriötä, sisäasiainministeriötä, oikeusministeriötä, puolustusministeriötä, Tullihallitusta, keskusrikospoliisia, rajavartiolaitosta sekä tietosuojavaltuutetun toimistoa.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriössä on samanaikaisesti valmisteltu hallituksen esitystä, joka koskee yleissopimusta keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksessä ehdotetaan ampumaselain 17 §:ään lisättäväksi uusi 12 kohta, minkä vuoksi tässä esityksessä samaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 kohta.

Esitykseen liittyy hallituksen esitys 44/2002 vp rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Mainitussa esityksessä ehdotetaan hätävarjelua koskevan rikoslain 3 luvun 6 §:n muuttamista. Kun muutettu säännös tulee voimaan, tulisi tässä esityksessä ehdotettua yleissopimuksen voimaansaattamislain 2 §:ään sisältyvää viittausta kyseiseen rikoslain pykälään muuttaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimus ja lakiehdotusten perustelut

1.1. Yleissopimus tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä

1 luku. Yleiset määräykset

1 artiklassa määritellään yleissopimuksen soveltamisala. Sen mukaan jäsenvaltiot antavat toisilleen keskinäistä apua ja toimivat keskenään yhteistyössä tullihallintojensa välityksellä kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvien rikosten estämiseksi ja tutkimiseksi. Sen lisäksi keskinäistä apua annetaan syyte- ja rankaisutoimiin ryhtymiseksi sekä

yhteisön että kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvissa rikoksissa. Tässä yhteydessä on pantava merkille, että yhteisön tullilainsäädäntöön kohdistuvien rikkomusten estämistä ja tutkimista koskee neuvoston asetus jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta sekä jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten ja komission yhteistyöstä tulli- ja maatalousasioita koskevan lainsäädännön moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi. Yhteisön tullilainsäädäntöön kohdistuviin rikoksiin liittyvä täytäntöönpano, eli syyte- ja rankaisutoimet, kuuluu kuitenkin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston piiriin, ja sitä koskee tämä yleissopimus.

Artiklassa määrätään myös, että yleissopimus ei vaikuta säännöksiin, joita sovelletaan oikeusviranomaisten väliseen keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa. Sellaisia ovat esimerkiksi keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva vuonna 1959 Strasbourgissa tehty keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 29—30/81). Yleissopimus ei vaikuta myöskään jo voimassa oleviin kahden- tai monenvälisten sopimusten suotuisampiin määräyksiin, jotka koskevat edellisessä kappaleessa selostettua yhteistyötä jäsenvaltioiden tulliviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Jäsenvaltioita ei estetä liittymästä olemassa oleviin keskinäistä oikeusapua koskeviin järjestelyihin tai keskinäistä avunantoa koskeviin kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin tai käyttämästä niitä sillä edellytyksellä, että ne ovat suotuisampia. Yleissopimus ei myöskään vaikuta samaa alaa koskeviin järjestelyihin, joista on sovittu yhdenmukaisen lainsäädännön tai erityisen järjestelyn perusteella, jossa määrätään keskinäisen avun vastavuoroisesta soveltamisesta. Se, mitä vaihtoehtoa keskinäisen avun antamiseen käytetään, määräytyy tapauskohtaisesti.

Rikosoikeusapulakia sovelletaan rinnakkain Napoli II yleissopimuksen kanssa, ja ne täydentävät toinen toisiaan niissä tapauksissa, joissa Napoli II yleissopimusta sovelletaan yksittäisen rikosasian käsittelyyn esitutkintavaiheessa. Sopimuksessa ei ole tyhjentävästi lueteltu niitä toimenpiteitä, joita avunantopynnöissä esitetään tehtäväksi, koska sopimusta tehtäessä ei nähty tarkoituksenmukaiseksi rajata avunannon aluetta suppeasti.

Suomi on Tanskan ohella antanut yleissopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä julistuksen siitä, kuinka se tulkitsee yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdassa olevan käsitteen oikeusviranomaiset. Julistuksen mukaan käsite oikeusviranomainen tulkitaan samoin kuin keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen yhteydessä, jonka osalta Suomi aikoinaan myös antoi selityksen. Napoli II yleissopimuksessa tarkoitettuja oikeusviranomaisia ovat Suomessa siten oikeusministeriö, kärjäoikeudet, hovioikeudet, korkein oikeus ja viralliset syyttäjät. Oikeusviranomaisia ovat

näiden lisäksi poliisiviranomaiset ja tulliviranomaiset sekä rajavartiolaitoksen virkamiehet toimiessaan esitutkintaviranomaisena rikosasiassa esitutkintalain (449/1987) nojalla.

2 artiklan mukaan yleissopimus ei vaikuta tullihallinnoille kansallisen lainsäädännön mukaan kuuluvaan toimivaltaan. Soveltaessaan yleissopimusta jäsenvaltiot toimivat kansallisten säännöstensä puitteissa. Yleissopimuksen mukainen tullihallinnon käsite määritellään yleissopimuksen 4 artiklan 7 kohdassa. Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon, että eri jäsenvaltioiden tullihallintojen toimivallassa on suuria eroja.

3 artiklassa määrätään, että yleissopimus koskee kansalliseen ja yhteisön tullilainsäädäntöön kohdistuvien rikosten tutkinnan yhteydessä annettavaa keskinäistä apua ja yhteistyötä, kun nämä tutkimukset kuuluvat kyseisen, pyynnön esittäneen jäsenvaltionviranomaisen toimivaltaan sen kansallisten säännösten nojalla.

Artiklassa määrätään lisäksi, että jos rikos-tutkintaa suorittaa tai johtaa oikeusviranomainen, se voi valita, soveltaako se tämän yleissopimuksen määräyksiä vai muiden sopimusten määräyksiä, jotka koskevat keskinäistä oikeusapua rikosasioissa. Valintapäätös tehdään tapauskohtaisesti ja pyynnön esittäneen jäsenvaltion rikosoikeudellisten menettelyperiaatteiden mukaisesti. Rikosoikeusapulain ja Napoli II yleissopimuksen yhteensovittaminen joudutaan tekemään pääasiassa silloin, kun on kyse Suomen oikeusviranomaiselle tehdystä oikeusapupyynnöstä. Lain 5 §:ssä säädetään, että oikeusapupyynnön tekemisessä vieraan valtion viranomaiselle noudatetaan vieraan valtion edellyttämää järjestystä sekä ottaen huomioon, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä mahdollisesti voimassa olevissa sopimuksissa on määrätty. Myös lain 4 luvussa on erinäiset säännöt oikeusavun pyytämisestä vieraalta valtiolta.

Suomen ja Tanskan 1 artiklan kohdassa selostettu julistus, joka koskee käsitteen oikeusviranomaiset tulkintaa, koskee myös 3 artiklan 2 kohdassa olevaa käsitettä oikeusviranomainen.

4 artikla sisältää yleissopimuksessa käytettyjen ilmaisujen määritelmät seuraavasti:

Ilmaisulla *kansallinen tullilainsäädäntö* tarkoitetaan 1 kohdassa kaikkia jäsenvaltion lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden soveltaminen kuuluu kokonaisuudessaan tai osittain kyseisen jäsenvaltion tullihallinnon toimivaltaan ja jotka koskevat sellaisten tavaroiden liikkuvuutta rajojen yli, joihin kohdistuu kieltoja tai rajoituksia [Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 36 (nykyisin 30 artikla) ja 223 (nykyisin 296 artikla) artiklassa tarkoitetut toimenpiteet] taikka yhdenmukaistamattomia valmisteveroja. Esimerkkinä kansallisesta tullilainsäädännöstä mainittakoon lait, joilla kielletään psykotrooppisten aineiden ja huumausaineiden tai pedofiilisen materiaalin vienti ja tuonti, sekä lait, joilla rajoitetaan tiettyjen aseiden maahantuonnin edellytyksiä. Kansalliseen tullilainsäädäntöön kuuluvat myös lait, joilla sallitaan yksityishenkilön tuovan maahan alkoholi- ja tupakkatuotteita vain henkilökohtaiseen käyttöön.

Yhteisön tullilainsäädännöllä tarkoitetaan 2 kohdassa yhteisön säännöksiä ja niiden soveltamista koskevia säännöksiä, jotka koskevat toisaalta jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisessä kaupassa ja toisaalta jäsenvaltioiden välisessä kaupassa liikkuvien tavaroiden tuontia, vientiä, kauttakulkua ja alueella oloa. Kyse on tavaroista, joilla ei ole yhteisöasemaa tai joiden yhteisöaseman vahvistamiseksi tarvitaan lisätarkastuksia tai -tutkimuksia. Tähän määritelmään sisältyvät myös yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä annetut yhteisön säännökset ja erityissäännöt, jotka koskevat maataloustuotteiden jalostamisessa tuotettuja tavaroita. Lisäksi siihen sisältyvät kaikkia yhdenmukaistettuja valmisteveroja ja tuonnin yhteydessä suoritettavaa arvonlisäveroa koskevat yhteisön säännökset ja niitä koskevat kansalliset soveltamissäännökset. Yhteisön tullilainsäädäntöä soveltavat yleensä kansalliset tullihallinnot, kun taas kansallista tullilainsäädäntöä soveltavat osittain myös muut lainvalvontaviranomaiset.

Suomenkielistä sopimusversiota on oikaistu Brysselissä 22 päivänä toukokuuta 2000 allekirjoitetulla oikaisupöytäkirjalla (EYVL C 219 1.8.2000). Oikaisulla saatettiin Napoli II yleissopimuksen suomenkielinen versiossa oleva yhteisön tullilainsäädännön määritelmä

yhdenmukaiseksi muiden kieliversioiden kanssa.

Artiklan 3 kohdassa mainittuihin *rikkomuksiin* määritellään kuuluviksi osallisuus kansallisen tai yhteisön tullilainsäädännön vastaiseen rikokseen tai tällaisen rikoksen yritys, osallistuminen tällaisia rikoksia tekevän rikollisjärjestön toimintaan sekä yhteisön ja kansallisen tullilainsäädännön vastaisilla teoilla saadun rahan pesu.

Ilmaisulla *keskinäinen avunanto* tarkoitetaan 4 kohdassa tulliviranomaisten toisilleen antamaa apua. Artiklan 5 ja 6 kohdassa määritellään myös *pyynnön esittänyt viranomainen ja pynnön vastaanottanut viranomainen*, joilla tarkoitetaan pynnön esittäneen tai vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista.

Tullihallintoon määritellään 7 kohdassa kuuluvaksi jäsenvaltion tulliviranomaiset ja muut viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia panemaan täytäntöön yleissopimuksen määräyksiä. Suomessa tällaisia viranomaisia ovat tulliviranomaisen lisäksi poliisi- ja rajavartiolaitoksen viranomaiset.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan 8 kohdassa kaikkia tietoja, jotka liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön. Määritelmä liittyy yleissopimuksen 25 artiklan määräykseen ottaa kussakin tapauksessa huomioon henkilötietojen suoja koskevat vaatimukset.

Rajojen yli ulottuvalla yhteistyöllä tarkoitetaan 9 kohdassa rajat ylittävää yhteistyötä jäsenvaltioiden tullihallintojen välillä. Tällaisesta yhteistyöstä määrätään yleissopimuksen IV luvussa.

5 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot nimeävät tulliviranomaisistaan koordinointiyksikön koordinoimaan yleissopimuksen mukaista avunantoa koskevat pyynnöt. Koordinointiyksiköiden toiminta ei kuitenkaan estä jäsenvaltioiden tullihallintojen muiden yksiköiden välistä suoraa yhteistyötä varsinkaan kiireellisissä tapauksissa, mutta tehokkuuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi koordinointiyksikölle on tiedotettava kaikista toimista, joissa käytetään suoraa yhteistyötä. Koordinointiyksikkö voi myös ensikontaktin jälkeen valtuuttaa muita yksiköitä olemaan suorassa yhteydessä toiseen jäsenvaltioon. Edellä kerrotulla tavalla menetellään nyky-

ään virka-apujen suhteen, jotka pohjautuvat kahden- tai monenvälisiin tulliyhteistyösopimuksiin. Myös rikosoikeusapulaki mahdollistaa suoran yhteydenpidon.

Rikosoikeusapulain 3 §:ssä koordinoituyksiköksi on määritelty oikeusministeriö. Napoli II yleissopimuksen mukaisissa virka-avuisissa Suomen osalta kyseinen koordinoituyksikkö olisi kuitenkin Tullihallitus.

Artiklan määräysten tarkoituksena on pyrkiä varmistamaan keskinäistä avunantoa koskevien toimien asianmukainen valvonta ja koordinointi, käytettävissä olevien voimavarojen mahdollisimman tehokas hyödyntäminen ja käyttöön otettujen järjestelyjen toimivuus ja tehokkuus kussakin tapauksessa.

Jos avunantopyyntö ei kuulu tulliviranomaisen toimivaltaan, koordinoituyksikön on toimitettava se edelleen toimivaltaiselle viranomaiselle. Tässä määräyksessä otetaan huomioon se, että eri jäsenvaltioissa eri laitoksilla ja viranomaisilla on erilaiset vastualueet ja toimivaltuudet. Määräyksellä pyritään varmistamaan se, ettei yhteistyö esty siksi, ettei avunantoa pyytävä jäsenvaltio tiedä toimivaltuuksien tarkkaa jakaantumista toisessa jäsenvaltiossa.

Jos pyyntöihin ei voida vastata, pyynnön käsittelemättä jättämisen perustelut on ilmoitettava.

6 artiklassa on määräykset yhteyshenkilöiden sijoittamisesta toiseen jäsenvaltioon tullihallintojen yhteistyön edistämiseksi. Yhteyshenkilöitä voidaan vaihtaa määräytyksi tai määräämättömäksi ajaksi keskinäisesti sovitujen edellytysten mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat sopia esimerkiksi, että yhteyshenkilöt eivät saa olla aseistettuja.

Yhteyshenkilöillä ei ole väliintulo-oikeutta, vaan heidän tehtävänsä on yksinomaan helpottaa yhteistyötä. Yhteyshenkilöiden tehtäviin saattaa kuulua jäsenvaltioiden välisen tietojenvaihdon helpottaminen ja nopeuttaminen, tutkinnassa avustaminen sekä avunantopyyntöjen käsittelyssä avustaminen, vastaanottajavaltion neuvominen ja avustaminen rajojen yli ulottuvan toimien valmistelussa ja toteuttamisessa sekä myös muita tehtäviä, joista jäsenvaltiot voivat keskenään sopia.

Jäsenvaltiot voivat sopia yhteyshenkilöiden toimeksiannoista ja asemapaikoista kahden- tai monenvälisesti. Yhteyshenkilöt voivat

myös edustaa yhden tai useamman jäsenvaltion etuja.

Tämän artiklan osalta Suomi, Ruotsi ja Tanska ovat antaneet julistuksen, jonka mukaan artiklassa mainitut yhteyshenkilöt voivat edustaa myös Norja ja Islannin etuja tai päinvastoin. Pohjoismaat ovat vuonna 1982 lähtien sopineet järjestelystä, jonka mukaan yhden asianosaisen valtion asemapaikkaan lähetetyt yhteyshenkilöt edustavat myös muita Pohjoismaita. Tällä järjestelyllä on vahvistettu huumeiden salakuljetuksen vastaista työtä ja helpotettu yksittäisille valtioille yhteyshenkilöiden asemapaikkaan lähettämistä aiheutuvaa taloudellista taakkaa. Pohjoismaisesta järjestelmästä saadut kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä.

7 artiklassa määrätään, että toisessa jäsenvaltiossa tämän yleissopimuksen mukaisesti olevien virkamiesten on voitava pyydettyä esittää kirjallinen valtuutus, josta käyvät ilmi heidän henkilöllisyytensä ja virkatehtävänsä. Tämän tarkoituksena on estää se, ettei muille virkamiehille tai kansalaisille synny vääriä käsityksiä. Määräykseen on lisätty ilmaisu "jollei tässä yleissopimuksessa toisin määrätä". Ilmaisu viittaa peitetutkintaa koskevaan 23 artiklaan, jonka mukaan virkamies voi toimia toisen jäsenvaltion alueella väärän henkilöllisyyden turvin.

2 luku. Pyynnöstä annettava apu

8 artiklassa määrätään keskinäistä avunantoa koskevista yleisistä periaatteista. Ne tarkoittavat sitä, että pyynnön vastaanottaneen viranomaisen on meneteltävä samalla tavoin kuin toimiessaan omaan lukuunsa ja käytettävä kaikkia sille kansallisen lainsäädännön mukaisesti kuuluvia laillisia toimivaltuuksia. Lisäksi se veloitetaan antamaan apua kaikissa kyseiseen rikokseen liittyvissä tilanteissa, jotka ovat yhteydessä sen vastaanottamaan pyynnön kohteeseen, ilman että lisäpyyntöä tarvittaisiin. Epäselvissä tilanteissa pyynnön vastaanottanut viranomainen ottaa ensin yhteyttä pyynnön esittäneeseen viranomaiseen.

Vastaavaa säännöstä ei ole rikosoikeusapulaissa. Määräyksellä halutaan varmistaa pyyntöjen tehokas toteuttaminen pyynnön vastaanottavassa valtiossa.

9 artiklassa määrätään avunantopyyntöjen muodosta ja sisällöstä. Pyynnöt on aina tehtävä kirjallisesti joko jollakin pyynnön vastaanottaneen viranomaisen edustaman jäsenvaltion virallisista kielistä tai jollakin tämän viranomaisen hyväksymällä kielellä, ja niihin on liitettävä pyynnön täyttämiseksi tarvittavat asiakirjat. Suulliset pyynnöt hyväksytään kiireellisissä tapauksissa, mutta ne on jälkepäin vahvistettava kirjallisesti.

Avunantopyynnöissä on esitettävä tarkat tiedot pyyntöjen täyttämisen helpottamiseksi. Pyynnöistä tulee käydä ilmi pyynnön esittänyt viranomainen, pyydetty toimenpiteet, pyynnön tarkoitus ja syy sekä asiaan liittyvä lainsäädäntö, määräykset ja muut oikeudelliset säännökset. Lisäksi pyynnössä tulee olla mahdollisimman tarkat ja laajat tiedot luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, joihin tutkimus kohdistuu. Pyyntöön tulee vielä lisätä yhteenveto asiaa koskevista seikoista. Vastaavanlainen listaus sisältyy rikosoikeusapulain 7 §:ään.

Jos pyyntö ei täytä sille asetettuja muodollisia vaatimuksia, pyynnön vastaanottanut viranomainen voi pyytää sen oikaisemista tai täydentämistä. Pynnön edellyttämiä toimenpiteitä voidaan kuitenkin toteuttaa tänä aikana. Pynnön vastaanottanut viranomainen voi myös suostua noudattamaan toimenpiteissään erityistä menettelytapaa, jollei se ole tämän jäsenvaltion lakien ja hallinnollisten määräysten vastainen.

Rikosoikeusapulain 8 § sisältää säännökset oikeusavuuissa käytettävistä kielistä. Säännöksen mukaan Suomeen tuleva oikeusapupyntö tulee tehdä suomen tai ruotsin kielellä taikka siihen on liitettävä käänнос jommallekummalle näistä kielistä. Laissa mahdollistetaan kuitenkin oikeusavun antaminen jollakin muullakin kielellä, jollei pyynnön täyttämiseksi rikosoikeusapulain mukaan muutoin ole estettä. Lisäksi kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetulla asetuksella (13/1994) säädetään, että oikeusapupyntö, siihen liittyvät asiakirjat taikka niiden käännökset voivat olla suomen ja ruotsin kielen sijasta norjan, tanskan, englannin, ranskan tai saksan kielellä. Napoli II yleissopimuksen mukaiset avunantopyynnöt ja niihin liittyvät asiakirjat tullaan hyväksymään suomen lisäksi ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskankielisinä.

10 artiklassa määrätään tietojen pyytämisestä. Siinä määrätään, että pyynnön vastaanottanut viranomainen toimittaa kaikki tiedot, joiden avulla pyynnön esittänyt viranomainen voi estää ja tutkia rikoksia sekä ryhtyä niitä koskeviin syytetoimiin. Annettaviin tietoihin on liitettävä pyynnön vastaanottaneen viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja selvitykset tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset, joihin annettavat tiedot perustuvat. Tämän vaatimus koskee myös sellaisia asiakirjoja, jotka on laadittu pyyntöön vastaamista varten. Artiklassa on myös määräys siitä, että pyynnön esittäneen viranomaiset voivat hankkia tietoja pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virastoista, jos osapuolet niin sopivat.

Rikosoikeusapulaissa ei ole vastaavaa säännöstä pyyntöön vastaamisen sisällöstä eikä pyynnön esittäneen jäsenvaltion virkamiesten oikeudesta hankkia tietoja pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virastoista kuin mitä Napoli II yleissopimuksessa on.

11 artikla koskee sellaista erityistä valvontaa, jota jäsenvaltio suorittaa toisen jäsenvaltion pyynnöstä. Valvontapyynnön vastaanottanut viranomainen mahdollisuuksien mukaan valvoo tai antaa tehtäväksi valvoa erityisesti henkilöitä, joiden voidaan perustellusti epäillä rikkoneen tai aikovan rikkoa kansallista tai yhteisön tullilainsäädäntöä. Pyydetessä viranomainen valvoo myös paikkoja, kuljetusvälineitä ja tavaroita, jotka liittyvät mahdolliseen edellä mainittujen tullilainsäädäntöjen vastaiseen toimintaan. Tullihallintoviranomainen suorittaa tässä artiklassa tarkoitettua erityistä valvontaa oman valtionsa alueella. Tämä valvontamuoto on erotettava 21 artiklassa tarkoitettua rajojen yli ulottuvasta valvonnasta, joka tapahtuu toisen jäsenvaltion alueella. Artiklassa tarkoitettu valvonta tulee käsittää siten, että se tarkoittaa kaikkia niitä tiedonhankintamuotoja, joita tullilaisissa ja pakkokeinolaissa on säädetty. Rikosoikeusapulain 15 §:ssä säädetään pakkokeinojen käytöstä ja niitä koskevista rajoituksista. Säännöksen mukaan pakkokeinoja ei saa käyttää, jos oikeusapupyntö tai sen täyttäminen edellyttää pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä ja jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, mikäli pyynnön perus-

teena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Vastaavansisältöinen periaate sisältyy Napoli II yleissopimukseen.

12 artikla koskee tutkimuspyyntöjä. Pyyntöön vastaanottanut viranomais tekee aiheelliset tutkimukset toimista, jotka ovat rikkomuksia tai pyynnön esittäneen viranomaisen mielestä näyttävät niitä olevan, ja ilmoittaa näiden tutkimusten tulokset pyynnön esittäneelle viranomaiselle. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin 10 artiklan 2 kohdan määräystä luovuttaa asiaan liittyvät asiakirjat pyynnön esittäneelle viranomaiselle.

Pyynnön esittäneen viranomaisen edustajat voivat saada luvan olla läsnä tällaisia tutkimuksia tehtäessä. Yleissopimuksessa määrätään, että pyynnön vastaanottaneen viranomaisen toimivaltaiset virkamiehet voivat antaa heille luvan osallistua tarkastus- ja tutkimustoimiin. He eivät kuitenkaan voi omasta aloitteestaan käyttää pyynnön vastaanottaneen viranomaisen edustajille kuuluvia valtuuksia, mutta heillä on oikeus päästä samoihin tiloihin ja tutustua samoihin asiakirjoihin kuin pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiehet. Pyyntöön esittäneen viranomaisen virkamiesten tehtävä on ainoastaan neuvota-antava: pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiehet huolehtivat koko ajan tutkimusten tekemisestä. Napoli II yleissopimuksen määräykset pyynnön esittäneen viranomaisen läsnäolo-oikeudesta ja asemasta ovat yhdenmukaiset rikosoikeusapulain 10 §:n kanssa.

13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset antavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tiedoksi yleissopimuksen soveltamista koskevat toisessa jäsenvaltiossa annetut määräykset tai päätökset sille, jota päätös tai määräys koskee. Tiedoksiannontopyyntöön on liitettävä pyynnön vastaanottaneen valtion viralliselle kielelle tehty käännös, jollei toisin ilmoiteta.

Rikosoikeusapulain 17 §:ssä on määräykset tiedoksiannon toimittamisesta Suomessa. Säännös on yksityiskohtaisempi kuin Napoli II:n määräys, ja se täydentää viimeksi mainittua. Ristiriitaa näiden kahden välillä ei ole. Rikosoikeusapuasetuksessa on tarkemmat säännökset tiedoksiannon toimittamisesta.

14 artiklassa määrätään, että sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jossa pyyn-

nön esittäneen viranomaisen toimipaikka sijaitsee, voivat käyttää pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiesten kautta näiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti hankittuja lausuntoja, tietoja ja asiakirjoja todisteina yleissopimuksen 10, 11 ja 12 artiklassa tarkoitetuissa avunantotapauksissa.

Rikosoikeusapulaissa ei ole vastaavaa määräystä, mutta sen 27 §:ssä säädetään, että oikeusaputeitse saatujen tietojen käytön rajoituksista noudatetaan, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä voimassa olevassa sopimuksessa määrätään.

3 luku. **Oma-aloitteinen avunanto**

Luvun periaatteena on, että jäsenvaltioiden olisi ilman eri pyyntöä suoritettava asianmukaisia tutkimustoimia ja ilmoitettava löytämistään todisteista ja tiedoista muille jäsenvaltioille, jos ne voivat olla hyödyksi näiden selvittäessä ja tutkiessa tullirikoksia tai ryhtyessään niitä koskeviin syytöksiin. *15 artiklassa* esitetään yleinen periaate, jonka mukaan kukin jäsenvaltio antaa apua 16 ja 17 artiklassa kuvatuissa tapauksissa ilman ennalta esitettyä pyyntöä, jollei tälle aseteta rajoituksia kansallisessa lainsäädännössä.

16 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot hoitavat 11 artiklassa mainitun, henkilöitä tai tavaroita koskevan erityisen valvonnan ja että ne toimittavat toiselle jäsenvaltiolle kaikki hallussaan olevat tiedot, selvitykset ja muut asiakirjat tai niiden jäljennökset, jotka koskevat suunniteltuun tai tehtyyn rikokseen liittyvää toimintaa silloin, kun sen avulla estetään ja tutkitaan rikoksia tai ryhdytään niitä koskeviin syytöksiin kyseisessä jäsenvaltiossa.

17 artiklassa määrätään, että kunkin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat velvollisia toimittamaan viipymättä toisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille kaikki tarvittavat suunniteltuja tai tehtyjä rikoksia koskevat tiedot, erityisesti tiedot rikoksiin liittyvistä tavaroista ja rikoksien suorittamisessa käytettävistä uusista välineistä ja menetelmistä.

18 artiklassa määrätään, että tiedot vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti käyttää todisteena tämän luvun

mukaisesti hankittuja valvontaraportteja ja tietoja.

Rikosoikeusapulaissa ei ole vastaavansisältöisiä säännöksiä oma-aloitteisesta avunannosta.

4 luku. Yhteistyön erityisluodot

Napoli II yleissopimuksen pääasiallinen merkitys on sen 4 luvun määräyksillä yhteistyön erityisluodoista, joiden avulla paljastetaan ja tutkitaan tullirikoksia sekä ryhdytään niitä koskeviin syytetoimiin. Tähän lukuun sisältyvät yhteistyön erityisluodot ovat rajojen yli ulottuva välitön takaa-ajo, rajojen yli tapahtuva valvonta, valvottu läpilasku, peitetutkinta ja yhteisten erityistutkimusryhmien käyttö. Näihin yhteistyömuotoihin kuuluu toisen jäsenvaltion viranomaisten edustajien mahdollinen läsnäolo tai toimiminen toisen jäsenvaltion alueella tullirikosten tutkimiseksi.

Kyseisiä rajojen yli ulottuvia toimia toteuttaessa on aina noudatettava laillisuusperiaatetta eli noudatetaan sovellettavaa lakia ja toimivaltaisten viranomaisten toimintaohjeita. Samoin on noudatettava toissijaisuusperiaatetta eli kyseisiin toimiin ryhdytään vain, jos muut vaikutuksiltaan vähäisemmät toimet eivät ole sopivia, ja suhteellisuusperiaatetta eli toimenpiteen merkitys ja kesto määritellään niin, että se on oikeassa suhteessa oletetun rikoksen vakavuuteen.

Jäsenvaltio voi yksittäistapauksessa kieltäytyä yhteistyöstä, jos pyydetyn toiminnan laajuus on ilmeisessä epäsuhteessa oletetun rikoksen vakavuuden kanssa. Kieltäytyminen on perusteltava.

Schengenin yleissopimuksessa on samankaltaiset määräykset rajojen yli tapahtuvan välittömän takaa-ajon ja rajojen yli tapahtuvan valvonnan osalta kuin Napoli II yleissopimuksessa. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan vaikuta Schengenin yleissopimuksen suotuisampiin määräyksiin, eivätkä Schengeniin sitoutuneet valtiot voi vapautua Schengenin yleissopimuksesta johtuvista sitovimmista velvoitteista sitoutumalla Napoli II yleissopimuksen väljempisiin velvoitteisiin.

19 artiklassa määrätään yhteistyön erityisluotoja koskevista yleisistä periaatteista.

Sen 2 kohdassa tehdään selväksi, että tässä luvussa kuvatut rajojen yli ulottuvat yhteistyön erityisluodot ovat mahdollisia vain, kun on kyse rikoksista, jotka koskevat joko laitonta huumausaineiden ja eräiden muiden kiellettyjen tavaroiden, esimerkiksi kulttuuriesineiden ja räjähteiden, kauppaa tai lähtöaineiden eli huumausaineiden laittomaan valmistamiseen tarkoitettujen aineiden kauppaa. Kyse voi olla myös rajojen yli tapahtuvasta verollisten tavaroiden laittomasta kaupasta, jolla pyritään kiertämään veroja tai saamaan perusteettomasti maksuja julkisista varoista ja jolla on huomattava Euroopan yhteisön tai jäsenvaltioiden talousarvioon kohdistuva taloudellinen rasitus, taikka muusta yhteisön tai kansallisissa tullisäädännöissä kiellettyjen tavaroiden kaupasta. Edellä selostetun perusteella rajojen yli ulottuvat yhteistyön erityisluodot voivat tulla kysymykseen muun muassa seuraavien laissa säädettyjen rikosnimikkeiden kohdalla:

— huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden sekä huumausaineiden lähtöaineiden laitton kauppa, rikoslaki 50 luku huumausainerikokset,

— aseita, ammuksia ja räjähteitä koskevan lain säännösten rikkominen, ampuma-aselaki (1/1998), 9 luku 101-102 § ampuma-aserikos ja törkeä ampuma-aserikos sekä laki räjähdysvaarallisista aineista (263/1953) 11 §,

— myrkyllisten jätteen sekä ydinaineiden tai sellaisten aineiden tai laitteiden kauppa, jotka on tarkoitettu ydinaseiden, biologisten ja/tai kemiallisten aseiden valmistamiseen, rikoslaki 34 luku 6 § ydinräjähderikos, rikoslaki 44 luku 11 § räjähdderikos, rikoslaki 44 luku 13 § vaarallisten aineiden kuljetusrikos, rikoslaki 48 luku ympäristörikokset sekä laki vaarallisten aineiden kuljettamisesta (719/1994), 6 luku 19 §,

— kulttuuriesineiden kauppa, rikoslaki 46 luku 4 § salakuljetus,

— veropetos ja törkeä veropetos, rikoslaki 29 luku 1 ja 2 §.

Kohdan 3 mukaan jäsenvaltio voi kieltäytyä toisen jäsenvaltion esittämästä pyynnöstä, jos yhteistyömuoto on sen oman kansallisen lainsäädännön vastainen tai siitä ei ole säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Toisaalta jäsenvaltiot voivat kahdenvälisesti laajentaa kyseisten säännösten soveltamisalaa.

Artiklan 5 ja 6 kohdat sisältävät määräykset vahingonkorvauksesta. Jos jäsenvaltion virkamiehet aiheuttavat vahinkoa oleskellessaan toisen jäsenvaltion alueella, jälkimmäinen korvaa vahingon samalla tavoin, kuin jos sen omat virkamiehet olisivat aiheuttaneet vahingon. Määräyksen tarkoituksena on turvata vähentymättöminä kansallisen lainsäädännön mukaan sen valtion kansalaisten oikeudet vahinkotilanteessa, jonka alueella toisen valtion virkamiehet aiheuttavat toiminnallaan vahinkoa. Ensisijainen korvausvastuu on siis sillä valtiolla, jonka alueella vieraan valtion virkamiehet toimivat. Sen jäsenvaltion, jonka virkamiehet ovat aiheuttaneet vahingon kolmannelle osapuolelle, on korvattava vahingosta kolmannelle osapuolelle maksettu summa. Tämän määräyksen on tulkittava tarkoittavan valtiota julkisoikeudellisena yhteisönä. Suomen valtio ei siis vahingon sattuessa maksaisi korvauksia suoraan kolmannelle, vaan toiselle sopimuspuolelle tämän kolmannelle maksaman vahingonkorvausmäärän suuruisena. Jos vahingon kärsinyt on toinen valtio, pidättäytyy se yleissopimuksen nojalla vahingonkorvausvaateesta sopimuspuolta kohtaan. Sillä säilyy kuitenkin oikeus vaatia vahingonkorvausta kolmannelta taholta ja edellä selostettu takautumisoikeus toista sopimuspuolta kohtaan.

Artiklan 8 kohdassa määrätään, että 4 luvussa tarkoitettujen rajojen yli ulottuvien toimien aikana toisen jäsenvaltion alueelle lähetetyt virkamiehet rinnastetaan kyseisen jäsenvaltion virkamiehiin niiden rikkomusten osalta, joita he mahdollisesti tekevät tai jotka mahdollisesti kohdistuvat heihin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että tällaisten virkamiesten toiminnan estäminen saattaa tulla arvioitavaksi Suomen rikoslain mukaisena virkamiehen vastustamisena ja toisaalta heidän Suomen alueella mahdollisesti tekemiensä rikosten oikeudelliseen arviointiin sovelletaan Suomen rikoslakia. Hallituksen esitys 77/2001 vp, joka on annettu eduskunnalle 18 päivänä toukokuuta 2001, sisältää ehdotuksen uusista rikoslain säännöksistä 16 ja 40 luvuissa. Ne olisivat yleisluonteiset siten, että ne voimaantullessaan kattaisivat myös Napoli II yleissopimuksen tarkoittamat ulkomaan viranomaiset, jotka toimivat Suomessa tarkailu- ja takaa-ajo- sekä rikostutkintatehtä-

vissä. Jos mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetut säännökset hyväksytään eduskuntakäsittelyssä, yleissopimuksen edellyttämät muutokset rikoslakiin tulisivat tässä yhteydessä täytetyksi.

Artiklassa määrätään vielä, että tiedon saaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti käyttää todisteina tässä luvussa tarkoitettujen rajojen yli ulottuvan yhteistyön puitteissa saatuja tietoja.

20 artikla koskee välitöntä takaa-ajoa. Sen 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehet saavat jatkaa toisen jäsenvaltion alueella sellaisen henkilön takaa-ajoa, joka on tavattu itse teossa suorittamassa yleissopimuksen 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua, rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen mahdollistavaa rikosta tai osallistumisesta siihen.

Artiklan 1 kohdan mukaan pääsääntönä on, että takaa-ajolle pyydetään ennalta lupa. Takaa-ajo sallitaan kuitenkin ilman ennalta annettua lupaa, jos asiasta ei ole voitu ilmoittaa etukäteen sen erityisen kiireellisyyden vuoksi tai jos toisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole voineet saapua ajoissa paikalle jatkaakseen takaa-ajoa. Takaa-ajavien viranomaisten on viimeistään rajaa ylittäessään otettava yhteyttä sen valtion toimivaltaisiin viranomaisiin, jonka alueella takaa-ajo tapahtuu, ja takaa-ajo on jälkimmäisen valtion pyynnöstä keskeyttävä milloin tahansa. Toimivaltaiset viranomaiset pysäyttävät takaa-ajetun henkilön takaa-ajajien pyynnöstä hänen henkilöllisyytensä toteamiseksi tai hänen pidättämisekseen. Edellä selostettujen sääntöjen osalta jäsenvaltiot voivat kahdenkeskisesti laajentaa niiden soveltamisalaa. Sopimuksen hyväksymistä koskevan hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä jäsenvaltiot ilmoittavat tallettajalle toisaalta ne kyseisen valtion viranomaiset, jotka ovat oikeutettuja antamaan luvan välittömään takaa-ajoon alueellaan, sekä toisaalta ne viranomaiset, jotka voivat pyytää lupaa takaa-ajoon toisen jäsenvaltion alueella. Tallettaja ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille.

Takaa-ajossa noudatetaan jompaa kumpaa 2 kohdassa mainittua menettelytapaa: takaa-ajavilla viranomaisilla joko ei ole kiinniotto-oikeutta taikka, jos sen valtion viranomaiset,

jonka alueella takaa-ajo tapahtuu, eivät esitä pyyntöä takaa-ajon keskeyttämisestä, takaa-ajavat viranomaiset voivat tarvittaessa ottaa henkilön kiinni luovuttaakseen hänet sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jonka alueella takaa-ajo tapahtui ja jotka voivat todeta takaa-ajetun henkilöllisyyden tai pidättää hänet. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi myös rajata takaa-ajon koskemaan määrättyä aluetta tai tiettyä ajanjaksoa, joka alkaa rajanylityksestä. Suomi aikoo antaa ilmoituksen, jonka mukaan takaa-ajavilla viranomaisilla on artiklan 2 kohdan mukainen kiinniotto-oikeus eikä takaa-ajolle aseteta aika- tai aluerajoituksia. Myös Ruotsi on antanut samansisältöiset ilmoitukset.

Artiklan 4 kohdassa luetellaan yleiset edellytykset, joiden tulee vallita sekä ennen takaa-ajoa että koko takaa-ajon keston ajan. Artikla määrää, että takaa-ajavat virkamiehet noudattavat paitsi tämän artiklan määräyksiä myös sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella he toimivat, ja tämän valtion viranomaisten antamia ohjeita.

Aavalle merelle tai talousvyöhykkeelle ulottuvassa takaa-ajossa noudatetaan kansainvälistä merioikeutta sellaisena kuin siitä määrätään Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 111 artiklassa (SopS 49—50/1996), joka koskee oikeutta välittömään takaa-ajoon ja määrää niistä edellytyksistä, joiden täytyessä ulkomaisen aluksen takaa-ajoon voidaan ryhtyä takaa-ajavan valtion sisäisillä aluevesillä, saaristovesillä, aluemerien lisävyöhykkeellä, talousvyöhykkeellä tai mannerjalustan yläpuolella ja jolloin sitä voidaan jatkaa näiden vyöhykkeiden ulkopuolella. Merioikeusyleissopimuksen mukainen oikeus välittömään takaa-ajoon päättyy heti, kun takaa-ajettu alus saapuu oman maansa tai kolmannen valtion aluemerelle. Toisen jäsenvaltion aluevesillä toteutettavassa takaa-ajossa noudatettaisiin Napoli II yleissopimuksen tämän artiklan säännöksiä. Sopimukset täydentäisivät tältä osin toinen toisiaan.

Takaa-ajajien pääsy asuntoihin tai yleisöltä suljettuihin paikkoihin on kielletty. Takaa-ajavien virkamiesten tulee olla helposti tunnistettavia virkapuvustaan, käsivarsinauhastaan ja kulkuneuvossaan käytettävistä tunnuksista. He eivät saa käyttää siviiliasua kul-

kuneuvon kanssa, jossa ei ole edellä mainittuja tunnuksia. Lisäksi takaa-ajavien virkamiesten on milloin tahansa voitava todistaa toimivansa viranomaisen ominaisuudessa. Takaa-ajavat virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan takaa-ajon aikana, ellei pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio ole yleisesti ilmoittanut, että asean kanto sen alueella on kokonaan kielletty, tai jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio nimenomaisesti päättää toisin. Kun toisen jäsenvaltion virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan, sen käyttö on sallittu ainoastaan hätävarjelutilanteissa. Jos toisen jäsenvaltion takaa-ajavat virkamiehet itse ottavat takaa-ajetun kiinni, tälle voidaan sen jäsenvaltion, jonka alueella takaa-ajo tapahtui, toimivaltaisten viranomaisten kuultavaksi viemistä varten tehdä ainoastaan turvataarkastus. Kiinniotetun kuljetuksen aikana hänelle voidaan laittaa käsiraudat, ja hänen hallussaan olevat esineet voidaan takavarikoida.

Takaa-ajon päätyttyä takaa-ajavien virkamiesten on ilmoitettava sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten luona, jonka alueella he ovat toimineet, ja annettava selitys toimistaan riippumatta siitä, onko takaa-ajettu voitu pidättää. Heidän tulee olla viranomaisten pyynnöstä näiden käytettävissä, kunnes heidän toimiinsa liittyvät seikat on selvitetty asianmukaisesti. Takaa-ajavien virkamiesten kotivaltion viranomaiset osallistuvat sen jäsenvaltion viranomaisten pyynnöstä, jonka alueella takaa-ajo tapahtui, kuulusteluihin, jotka seuraavat operaatiota, sekä oikeuskäsittelyyn.

Artiklan 5 kohdassa määrätään, että takaa-ajettu henkilö voidaan pidättää kuulusteluja varten riippumatta hänen kansalaisuudestaan. Aluevaltion kansallisen lainsäädännön asiaa koskevia säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin. Jos pidätetty henkilö ei ole sen valtion kansalainen, jossa hänet on pidätetty, hänet on vapautettava viimeistään kuuden tunnin kuluttua pidättämisestä elleivät mainitun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ole sitä ennen saaneet väliaikaista pidättämistä koskevaa pyyntöä, joka on esitetty missä muodossa tahansa rikoksenteikijän luovutusta varten. Pidätysaikaan ei lasketa keskiyön ja aamun kello yhdeksän välisiä tunteja.

Napoli II yleissopimuksen suomenkielises-

sä käänöksessä käytetään termiä pidättää. Yleissopimusta ei kuitenkaan voida tulkita niin, että rajan yli tapahtuva takaa-ajo sinänsä täyttäisi pidättämisen edellytykset, jonka johdosta kansalliset viranomaiset voisivat suorittaa pidätyksen. Pidättämisen edellytykset arvioidaan Suomen lainsäädännön mukaan.

Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot antavat edellä selostettujen, yleissopimuksen 20 artiklan 2, 3 ja 4 kohdissa kuvattujen menettelytapojen pohjalta ilmoitukset, joissa ne määrittelevät, kuinka takaa-ajossa menettellään sen alueella. Ne voivat lisäksi 7 kohdan nojalla antaa täydentäviä määräyksiä tämän artiklan soveltamisesta. Suomi antaa ilmoituksen, jonka mukaan takaa-ajavilla viranomaisilla on kiinniotto-oikeus ja jonka mukaan takaa-ajolle ei aseteta alue- tai aikarajoituksia.

Tallettaessaan yleissopimuksen hyväksymisasiakirjan jäsenvaltiot voivat artiklan 8 kohdan nojalla ilmoittaa, etteivät ne sitoudu noudattamaan tätä artiklaa tai osaa siitä. Nämä ilmoitukset voidaan peruuttaa milloin tahansa.

Schengenin yleissopimuksen 41 artikla sisältää samankaltaisen välitöntä takaa-ajoa koskevan määräyksen. Pääasialliset erot ovat seuraavat:

— Schengenin yleissopimuksen määräyksen mukaan kukin sopimuspuoli voi valita, salliiko se kiireellisissä tilanteissa alueelleen ulottuvan välittömän takaa-ajon kaikissa luovuttamisen mahdollistavissa rikoksissa vai vain tietyissä, vakavissa rikoksissa, jotka on nimenomaisesti lueteltu sopimuksessa. Napoli II yleissopimus soveltuu ainoastaan sen 19 artiklan 2 kohdassa määriteltäviin, luovuttamisen mahdollistaviin rikkomuksiin.

— Schengenin yleissopimuksen määräys koskee ainoastaan maarajoja, kun taas Napoli II yleissopimuksen määräys koskee myös toisen jäsenvaltion aluevesille jatkuvaa takaa-ajoa.

— Schengenin yleissopimuksen määräyksessä sallitaan poikkeuksetta virka-aseen kanto. Napoli II yleissopimuksen määräyksen mukaisesti kukin jäsenvaltio voi antaa yleisen julistuksen siitä, että sen alueelle ei saa koskaan tuoda aseita, tai päättää yksittäisissä tapauksissa, että aseita ei saa kantaa.

— Schengenin yleissopimuksen määräys on pakottava, kun taas Napoli II yleissopimuksen allekirjoittajat voivat jättää noudattamatta artiklaa tai osaa siitä, jos tällaiset varaukset eivät vaikuta niiden Schengenin yleissopimuksesta johtuviin velvoitteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että Schengenin jäsenet eivät voi päättää olla noudattamatta Napoli II yleissopimuksen välitöntä takaa-ajoa koskevaa määräystä, kun on kysymys maarajoista ja kun takaa-ajo olisi mahdollista myös Schengenin yleissopimuksen perusteella.

Suomen ja Ruotsin välisen rajatulliyhteistyösopimuksen mukaan tulliviranomaiset voivat tullivalvontavyöhykkeellä, joka ulottuu kolmen kilometrin päähän valtakunnan rajasta, suorittaa paitsi välittömään takaa-ajoon ja rajan yli tapahtuvaan valvontaan liittyviä toimenpiteitä, käyttää myös toisen valtion lain mukaisia pakkokeinoja. Tulliviranomaiset voivat muun muassa pidättää. Pakkokeinoja voidaan käyttää sillä edellytyksellä, että ne ovat kummankin valtion lainsäädännön mukaisia ja että kyseinen tutkinta liittyy välittömästi salakuljetusrikokseen tai sellaisen rikoksen yritykseen.

21 artikla koskee rajojen yli tapahtuvaa valvontaa. Sen 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion viranomaiset voivat saada luvan jatkaa toisessa jäsenvaltiossa sellaisten henkilöiden tarkkailua, joiden voidaan perustelluista syistä epäillä olevan osallisena 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin rikoksiin, jos viimeksi mainittu jäsenvaltio antaa ennakkolta tähän luvan. Lupa esitetään kunkin jäsenvaltion nimeämälle ja pyydetyn luvan myöntämiseen ja edelleen välittämiseen toimivaltaiselle viranomaiselle. Lupa voidaan liittää ehtoja. Artiklan 2 kohdassa määrätään kuitenkin, että mikäli asian kiireellisyys sitä edellyttää, raja voidaan ylittää ilman ennalta pyydettyä lupaa sillä edellytyksellä, että sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jonka alueella tarkkailua jatketaan, ilmoitetaan välittömästi tarkkailun aikana rajan ylittämisestä ja lupapyyntö esitetään viipymättä. Tarkkailu voidaan antaa myös sen jäsenvaltion virkamiesten tehtäväksi, jonka alueella se tapahtuu, jolloin toimenpide perustuu yleissopimuksen 11 artiklaan. Tarkkailu tulee tässä yhteydessä ymmärtää siten, että se käsittää kaikki ne tiedonhankintakeinot, joista tulli-

laissa ja pakkokeinolaissa on säädetty.

Yleissopimuksen tallettamisen yhteydessä kukin jäsenvaltio ilmoittaa yleissopimuksen tallettajalle ne viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia vastaanottamaan pyyntöjä ja myöntämään lupia, sekä toisaalta ne viranomaiset, jotka ovat oikeutettuja esittämään muille jäsenvaltioille pyyntöjä. Tallettaja ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille.

Rajan yli tapahtuvaa valvontaa voidaan suorittaa edellytyksin, jotka on mainittu artiklan 3 kohdassa. Tarkkailevien virkamiesten on noudatettava sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella he toimivat, ja heidän on noudatettava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten määräyksiä. Heidän on pystyttävä osoittamaan henkilöllisyytensä ja toimimisensa virkatehtävissä, eikä heillä ole pääsyä asuntoihin tai yleisöltä suljettuihin paikkoihin. Vieraan valtion virkamiehellä ei ole kotietsintäoikeutta suorittaessaan tarkkailua toisessa jäsenvaltiossa. Jos vieraan valtion tekemä virka-apupyynnö tarkoittaa taikka sen täyttäminen, esimerkiksi todisteiden hankinta, edellyttää etsinnän tai takavarikon täytäntöönpanoa, ei etsintää tai takavarikkoa saa pyynnön perusteella toimittaa, jos pyynnön perusteena olevaa tekoa ei vastaavissa olosuhteissa tehtynä voitaisi Suomen lainsäädännön mukaan pitää tekona, jonka osalta pakkokeinot ovat sallittuja. Vieraan valtion virkamiehet eivät voi myöskään pysäyttää tai pidättää tarkkailtavaa henkilöä. Virkamiehet voivat kantaa virka-asettaan, jollei jäsenvaltio, jonka alueelle he haluavat tulla, ole ilmoittanut joko yleisesti tai nimenomaisesti tässä tapauksessa sen olevan kiellettyä. Mikäli virka-aseen kantaminen on sallittu, sitä saa käyttää vain hätävarjelutilanteessa. Edellä mainittu ampuma-aselain muutosehdotus on tarpeen myös rajojen yli tapahtuvan valvonnan osalta.

Tarkkailu on lopetettava heti, kun se jäsenvaltio, jonka alueella tarkkailu tapahtuu, pyytää sitä. Tarkkailu on lopetettava myös siinä tapauksessa, että pyydettyä lupaa ei ole saatu viiden tunnin kuluessa rajanylityksestä.

Kaikista rajan yli tapahtuvista valvontatoimista on toimitettava selvitys sen jäsenvaltion viranomaisille, joiden alueella kyseiset toimet tapahtuvat. Tässä yhteydessä voidaan valvontaa suorittaneita virkamiehiä pyytää

tulemaan henkilökohtaisesti paikalle. Tarkkailun suorittaneet viranomaiset osallistuvat sen jäsenvaltion pyynnöstä, jonka alueella tarkkailu on tapahtunut, näitä toimia seuraaviin tutkimuksiin mukaan lukien oikeuskäsittely.

Jäsenvaltiot voivat artiklan 4 kohdan mukaan kahdenkeskin sopimuksin laajentaa tämän artiklan soveltamisalaa ja antaa sen soveltamiseksi täydentäviä säännöksiä. Kohdassa 5 on määräys, jonka mukaan tallettaessaan tämän yleissopimuksen hyväksymisasikirjan jäsenvaltiot voivat ilmoittaa, etteivät ne sitoudu noudattamaan tätä artiklaa tai osaa siitä. Nämä ilmoitukset voidaan peruuttaa milloin tahansa.

Myös Schengenin sopimuksen 40 artiklassa määrätään rajan yli tapahtuvasta tarkkailusta. Molempien yleissopimusten määräykset ovat samankaltaisia: rajan yli tapahtuvaa valvontaa varten on hankittava lupa ennakolta, mutta kiireellisissä tapauksissa valvontaa voi tapahtua ilman ennalta myönnettyä lupaa. Tärkeimmät sopimusten väliset erot ovat seuraavat:

— Schengenin yleissopimuksen määräyksen mukaan ennalta esitetyn pyynnön perusteella tapahtuva tarkkailu on sidoksissa sopimuksen mukaan niihin rikoksiin, joista voi seurata rikoksenteijän luovuttaminen, kun taas kiireellisissä tapauksissa ilman ennakkolupaa tapahtuva rajan ylittävä tarkkailu on mahdollista ainoastaan tutkittaessa artiklassa olevan tyhjentävän rikosluettelon mukaista rikosta. Napoli II yleissopimuksen määräys puolestaan koskee vain tullirikoksia sellaisina, kuin ne on määritelty yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa ja 19 artiklan 2 kohdassa.

— Schengenin yleissopimuksen määräyksessä sallitaan virka-aseiden kanto lukuun ottamatta tapauksia, joissa pyynnön vastaanottanut osapuoli on nimenomaan päättänyt toisin, kun taas Napoli II yleissopimuksen mukaan kukin jäsenvaltio voi ilmoittaa yleisesti, ettei aseita saa koskaan tuoda sen alueelle, tai se voi päättää yksittäisessä tapauksessa, että aseiden kanto sen alueella on kielletty.

— Schengenin sopimuksen asiaa koskeva määräys on pakottava, kun taas Napoli II yleissopimuksen allekirjoittajat voivat ilmoittaa, etteivät ne sitoudu noudattamaan rajan yli tapahtuvaa valvontaa koskevaa määräystä

kokonaisuudessaan tai osaa siitä, jos tällaiset varaukset eivät vaikuta niiden Schengenin yleissopimuksesta johtuviin velvoitteisiin.

22 artikla koskee valvottua läpilaskua. Valvottu läpilasku on tutkintateknikka, jossa epäilyttäviä tai laittomia tavaralahetyksiä ei takavarikoida rajalla, vaan niitä valvotaan, kunnes ne saapuvat määränpäähänsä. Tämä teknikka mahdollistaa sen, että tulliviranomaiset voivat paljastaa laitonta kauppaa harjoittavat järjestöt ja asettaa syytteeseen näissä järjestöissä toimivat keskeiset henkilöt sen sijaan, että ne esimerkiksi takavarikoisivat tavarat rajalla tai asettaisivat syytteeseen vain tavaroita kuljettaneet henkilöt. Valvottu läpilasku on rikosoikeusapulain säännösten mukainen toimenpide, joten se ei ole Suomen viranomaisille uusi menettelytapa. Hallituksen esityksessä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettavaksi laiksi (HE 61/1993 vp) lausutaan, että lakia sovelletaan esitutkinnan toimittamiseen ja että oikeusavun piiriin kuuluu muu rikosasiain käsittelyä varten tarvittava oikeusapu ja yhteistoiminta. Käsitellessään sanottua esitystä lakivaliokunta on mietinnössään (LaVM 25/1993) hyväksynyt sen näkemyksen, että valvottu läpilasku on eräs lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetun muun rikosasiain käsittelyä varten tarvittavan oikeusavun ja yhteistoiminnan muodoista. Suomen voimassaoleva lainsäädäntö mahdollistaa täten valvottujen läpilaskujen käytön esitutkintakeinona. Suomessa poliisi, tulli ja rajavartiolaitos ovat tehneet keskinäisen sopimuksen valvotuista läpilaskuista.

Artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot sitoutuvat varmistamaan valvottujen läpilaskujen sallimisen alueellaan, kun ne liittyvät 19 artiklassa lueteltujen rikosten tutkintaan ja joiden perusteella epäilty henkilö voidaan luovuttaa. Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset tekevät tapauskohtaisesti valvottujen läpilaskujen sallimista koskevan päätöksen tämän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Valvottujen läpilaskujen suorittaminen ja johtaminen kuuluu sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jossa läpilasku tapahtuu, ja kuljetukset tapahtuvat pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion menettelytapojen mukaisesti.

Pyynnön vastaanottaneet viranomaiset vas-

taavat läpilaskun valvonnasta rajanylityspaikasta tai muusta sovitusta paikasta lähtien, jotta valvonta ei keskeytyisi. Ne huolehtivat tavarantoiminnan jatkuvasta valvonnasta siten, että ne voivat jatkokuljetuksen aikana milloin tahansa ottaa kiinni tekijät tai takavarikoida tavarat. Lähetykset voidaan myös asianomaisten jäsenvaltioiden suostumuksella väliaikaisesti pysäyttää ja niiden jatkokuljetus sallia taas sen jälkeen, kun niiden alkuperäinen sisältö on otettu talteen tai korvattu kokonaan tai osittain muilla tavaroilla.

Tämä artikla perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan vuonna 1988 tehdyn yleissopimuksen (SopS 44/1994) 11 artiklaan, jossa rohkaistaan käyttämään kansainvälisiä valvottuja läpilaskuja laittoman huumausainekaupan yhteydessä.

Myös Schengenin yleissopimuksen 73 artiklassa määrätään valvotuista läpilaskuista. Molempien sopimusten määräykset ovat samantapaisia. Sopimusten merkittävänä erona on se, että Napoli II yleissopimus sisältää velvoitteen tavarantoiminnan jatkuvasta valvonnasta siten, että pyynnön vastaanottaneet viranomaiset voivat jatkokuljetuksen aikana milloin tahansa ottaa kiinni tekijät tai takavarikoida tavarat taikka ottaa alkuperäisen sisällön talteen tai korvata muilla tuotteilla. Schengenin yleissopimuksessa ei mainita näitä asioita. Schengenin yleissopimuksen mukaan valvottua läpilaskua voidaan käyttää, milloin on kyse huumausaineista ja psykotrooppisista aineista, kun taas Napoli II yleissopimuksessa määrätään valvotuista läpilaskuista, jotka liittyvät niihin rikoksiin, jotka on lueteltu tämän yleissopimuksen 19 artiklassa ja joiden perusteella tekijä voidaan luovuttaa. Siten Napoli II yleissopimuksen soveltamisala on tältä osin laajempi.

23 artiklassa käsitellään peitetutkintaa. Tämän artiklan mukainen peitetutkinta tarkoittaa sitä, että jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehelle tai tämän hallinnon puolesta toimivalle edustajalle annetaan lupa toimia toisen jäsenvaltion alueella väärän henkilöllisyyden turvin. Jäsenvaltiot soveltavat tätä artiklaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Napoli II yleissopimuksessa ei ole kovinkaan tarkkaa määritelmää peitetutkinnalle. Artiklassa todetaan, että pyynnön vastaanot-

tanut viranomainen voi valtuuttaa sellaiset pyynnön esittäneen jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehet, jotka toimivat väärän henkilöllisyyden turvin, toimimaan pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion alueella. Peitetoimintaa voidaan Napoli II yleissopimuksen mukaan suorittaa joko siten, että pyynnön esittäneen jäsenvaltion virkamies toimii pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, tai siten, että peitetoimintaa jatkaa pyynnön vastaanottaneen valtion virkamies. Viimeksi mainitunlainen järjestely saattaa kuitenkin käytännössä olla mahdotonta, jos toisen jäsenvaltion virkamies on toiminut peitetehtävissä omassa valtiossaan ja toiminta, josta hän hankkii tietoja, siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle. Tällöin saattaa olla välttämätöntä, että sama henkilö jatkaa peitetoimintaa toisessakin valtiossa. Peitetutkintaa koskeva pyyntö voidaan esittää vain, jos tapausta olisi muutoin erittäin vaikea selvittää. Peitetutkinnan aikana viranomaisilla on valtuudet vain tietojen hankkimiseen ja yhteyksien ottamiseen epäiltyihin tai muihin näiden lähipiirissä oleviin henkilöihin, ja peitetutkinta saa kestää vain rajoitetun ajan.

Poliisilain 28 §:n 6 kohdassa olevan määritelmän mukaan peitetoiminnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa tiettyyn henkilöön tai henkilöryhmään taikka tämän toimintaan kohdistuvaa tiedonhankintaa ja soluttautumista, jossa tiedonhankinnan ja soluttautumisen paljastumisen estämiseksi käytetään harhauttavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä tai taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja. Sanotun säännöksen 5 kohdassa on määritelty valeosto. Sillä tarkoitetaan poliisin tekemää ostotarjousta laittomasti hallussa tai kaupankäynnin kohteena olevan esineen, aineen tai omaisuuden hallussapidon tai siihen kohdistuvan kaupankäynnin taikka esineen, aineen tai omaisuuden löytämiseksi taikka rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi. Koska Suomen poliisilain mukaan valeostoon liittyy aina jonkinasteista peitetoimintaa, useimmiten henkilöllisyyden salaamista, myös poliisilaisessa tarkoitettuna valeoston voidaan katsoa kuuluvan artiklan tarkoittaman yhteistyön soveltamisalaan.

Pyynnön vastaanottaneen viranomaisen on annettava tarpeelliset henkilöresurssit ja tek-

ninen tuki sekä toteutettava toimet pyynnön esittäneen jäsenvaltion virkamiesten suojelemiseksi, kun nämä toimivat pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa. Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion ja pyynnön esittäneen jäsenvaltion asianomaiset viranomaiset valmistelevat ja valvovat tutkimuksia tiiviissä yhteistyössä.

Peitetutkinta on tehtävä sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön edellytysten mukaisesti, jossa se tapahtuu. Mikäli peitetutkinnan kuluissa ilmenee tietoja muista kuin alkuperäisessä pyynnössä tarkoitetuista rikoksista, pyynnön vastaanottanut viranomainen päättää kyseisten tietojen käyttämisestä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Poliisilakiin (493/1995) on lailla 21/2001 sisällytetty uudet, peitetoimintaa ja valeostoa koskevat säännökset (28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 31 a, 31 b ja 32 a §). Lainmuutokset tulivat voimaan maaliskuussa 2001, ja niiden myötä poliisi sai uusia lainsäädäntöä säänneltyjä rikostorjunta- ja rikostutkintakeinoja vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden vastustamiseen. Poliisilain säännökset kattavat rikostorjunnan lisäksi myös rikosten selvittämiseksi tarkoitettua toimintaa. Poliisilain muutoksen yhteydessä pakkokeinolakiin lisättiin tämän vuoksi 6 lukuun uusi 7 §, jossa asiasta säädetään. Peitetoimintavaltuus on rajattu vain niihin rikoksiin, joiden tutkinnassa voidaan käyttää pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:ssä tarkoitettua telekuuntelua. Napoli II yleissopimuksessa puolestaan on lueteltu ne rikokset, joiden kohdalla peitetoiminta on mahdollista. Tämä luettelo poikkeaa pakkokeinolain mukaisesta luettelosta.

Koska peitetutkinta on tehtävä sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jossa se tapahtuu, Napoli II yleissopimuksen nojalla ei ole mahdollista toteuttaa peitetoimintaa Suomessa esimerkiksi kulttuuriesineiden salakuljetusjutuissa ja veropetosjutuissa, koska ne eivät sisälly pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n luetteloon. Näitä koskevissa oikeusapupyynnöissä Suomen kieltäytyttävä antamasta oikeusapua, koska pyydetty toimenpide ei ole kansallisen lainsäädäntömme mukaan mahdollista. Tullilaisissa ei ole vastaavanlaista säännöstä peitetoimintavaltuuksista, joten suomalaisista viranomaisista ainoastaan poliisi voi ryhtyä Napoli II:n mu-

kaiseen peitetoimintaan.

Säännös peitetutkinnasta sisältyy hallitukseen esitykseen eduskunnalle keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi. Yleissopimusta koskevan voimaansaattamislain 3 §:n mukaan Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle annettaisiin oikeus peitetoimintaan Suomen alueella. Vastaavanlainen voimaansaattamislain säännös sisältyy tähän esitykseen.

Suomessa peitetoimintaa suorittavalle toisen jäsenvaltion virkamiehelle annettaisiin esityksen mukaan oikeus kantaa asetta. Vastaavasti kuin rajojen yli tapahtuvan takaa-ajon ja valvonnan osalta, aseiden käyttö on kielletty muutoin kuin hätävarjelua varten.

24 artikla koskee yhteisiä erityistutkimusryhmiä, joita jäsenvaltiot voivat perustaa yhteisestä sopimuksesta ja jotka on sijoitettu johonkin jäsenvaltioon. Niiden tehtävänä on suorittaa vaikeita ja vaativia tutkimuksia, jotka edellyttävät samanaikaista ja yhteensovittettua toimintaa. Ne koordinoisivat yhteisiä toimia tietynlaisten tullirikosten estämiseksi ja selvittämiseksi sekä tietojen saamiseksi asianomaisista henkilöistä, heidän lähipiiristään ja menettelytavoistaan.

Näitä ryhmiä voidaan perustaa ainoastaan tiettyä tarkoitusta varten ja määräajaksi. Ryhmää johtaa sen jäsenvaltion virkamies, jossa ryhmä toimii, ja kyseinen jäsenvaltio vastaa ryhmän toiminnan vaatimista järjestelyistä. Ryhmän on noudatettava kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöä. Ryhmän jäsenyys ei anna siihen kuuluville virkamiehille oikeutta toimia jonkin muun jäsenvaltion alueella.

Oikeusministeriössä valmisteltavana oleva hallituksen esitys laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä liittyy EU:n neuvoston puitepäätökseen yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162 20.6.2002 s. 1), jonka sisältö on yhdenmukainen rikosoikeussopimuksen yhteisiä tutkintaryhmiä koskevien määräysten kanssa. Jos esityksessä ehdotettu lainmuutos hyväksytään eduskuntakäsittelyssä, uudet säännökset täydentävät myös Napoli II:n

määräyksiä yhteisistä tutkintaryhmistä.

5 luku. Tietosuoja

25 artiklassa veloitetaan tullihallinnot ottamaan kussakin tapauksessa huomioon henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Henkilötietojen suojan osalta Napoli II yleissopimuksen osapuolet noudattavat Euroopan neuvoston Strasbourgissa 28 päivänä tammi-kuuta 1981 tekemän yleissopimusta yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 35—36/1992). Jäsenvaltioilla on mahdollisuus asettaa henkilötietojen käsittelylle ehtoja, kun ne toimittavat tietoja toiseen jäsenvaltioon. Tiedot vastaanottanut valtio voi käsitellä henkilötietoja vain Napoli II yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrättyssä sopimuksen soveltamisalan mukaisessa tarkoituksessa. Yleissopimuksessa on lisäksi määräykset muun muassa virheellisten tietojen korjaamisesta ja tietojen säilyttämisestä. Joka tapauksessa tietoja koskee vähintään sama tietosuoja kuin se, jonka tiedot vastaanottanut jäsenvaltio antaa saman luonteisille tiedoille. Kaikki jäsenvaltiot ovat Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen sopimuspuolia, ja sopimuksen tarkoituksena on turvata jokaiselle yksilölle hänen oikeutensa, erityisesti hänen oikeutensa yksityisyyteen, sekä perusvapautensa.

Artiklassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus asettaa henkilötietojen käsittelyä koskevia ehtoja, kun ne toimittavat tietoja toiseen jäsenvaltioon.

Artiklassa määrätään, että tiedot vastaanottanut viranomaislainen voi käsitellä henkilötietoja vain yleissopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrättyssä tarkoituksessa eli estääkseen ja tutkiakseen kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvia rikoksia sekä ryhtyäkseen syyte- ja rankaisutoimiin yhteisön ja kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvissa rikkomuksissa. Tämän yleissopimuksen mukaisesti tiedot vastaanottanut viranomaislainen voi toimittaa ne tullihallinnolleen sekä tutkintaja oikeusviranomaisilleen tiedot toimittaneen jäsenvaltion suostumuksesta, jotta ne voisivat asettaa syytteeseen ja rangaista 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista rikkomuksista. Kaikkea muuta tiedonsiirtoa varten tarvitaan tie-

dot toimittaneen jäsenvaltion suostumus.

Tiedot toimittavan jäsenvaltion on varmistettava tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus. Vastaanottavalle viranomaiselle on ilmoitettava viipymättä, mikäli ilmenee, että ensiksi mainittu viranomainen on toimittanut joko virheellisiä tietoja tai sellaisia tietoja, joita ei olisi saanut toimittaa, tai että aikoinaan laillisesti toimitetut tiedot on poistettava myöhemmässä vaiheessa tiedot toimittaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan. Tiedot vastaanottaneen jäsenvaltion on tehtävä tarpeelliset korjaukset ja poistot, kun ne on saatettu sen tietoon. Jos tiedot vastaanottavalla jäsenvaltiolla on aihetta epäillä, että toimitetut tiedot ovat virheellisiä tai että ne olisi poistettava, sen on ilmoitettava asiasta tiedot toimittaneelle jäsenvaltiolle.

Myös asianomaiselle henkilölle on varmistettava tehokkaat oikeudet tietojen oikaisuun silloin, kun tiedot toimittaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan toimitetut tiedot olisi poistettava tai niitä olisi muutettava. Hän voi myös tiedustella, mitä tietoja hänestä on toimitettu ja mitä tarkoitusta varten, jollei yleinen etu edellytä poikkeusta. Henkilön oikeus saada näitä tietoja määräytyy sen jäsenvaltion kansallisten säädösten ja menettelyjen nojalla, jonka alueella tietoja pyydetään. Tiedot toimittaneelle viranomaiselle on kuitenkin annettava mahdollisuus esittää kantansa ennen kuin tietojen antamista koskeva päätös tehdään.

Asianomaiset viranomaiset pitävät kirjaa toimitetuista ja vastaanotetuista tiedoista.

Toimitetut tiedot on säilytettävä vain niiden käyttötarkoituksen edellyttämän ajan, ja kyseinen jäsenvaltio tarkastelee sopivana ajankohtana niiden säilyttämisen tarpeellisuutta.

Mikäli jollekin henkilölle aiheutuu vahinkoa toimitettujen tietojen käsittelystä jossakin jäsenvaltiossa, tämä jäsenvaltio on omien säädöstensä sekä menettelyjensä mukaisesti siitä vastuussa. Sama koskee virheellisten tietojen toimittamisesta tai yleissopimuksen vastaisesta tietoja toimittavan viranomaisen toiminnasta aiheutuvaa vahinkoa. Tiedoille on myös annettava samantasoinen suoja kuin jäsenvaltiossa kansallisista lähteistä toimitetuille samantyyppisille tiedoille. Varmistaakseen artiklan tehokkaan noudattamisen jä-

senvaltiot voivat antaa valvontatehtävän niille kansallisille tietosuojaviranomaisille, jotka suorittavat tätä tehtävää tullitietojärjestelmästä tehdyn yleissopimuksen osalta (TTJ). Artikla ei rajoita TTJ-yleissopimuksen soveltamista. Mainittu yleissopimus sisältää omat määräyksensä tullitietojärjestelmää käyttäen vaihdettujen henkilötietojen suojelusta.

Käsitteellä henkilötietojen käsittely tarkoitetaan tässä yleissopimuksessa samaa kuin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY. Henkilötiedot ja henkilötietojen käsittely määritellään kyseisen direktiivin 2 artiklan a ja b alakohdassa seuraavasti:

a) henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä, eli rekisteröityä koskevia tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa, erityisesti henkilönumeron taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella,

b) henkilötietojen käsittelystä tarkoitetaan kaikenlaisia sellaisia toimintoja tai toimintojen kokonaisuuksia, joita kohdistetaan henkilötietoihin joko automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai manuaalisesti, kuten tietojen kerääminen, tallentaminen, järjestäminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen, tiedon haku, kysely, käyttö, luovuttaminen siirtämällä, levittämällä tai asettamalla muutoin saataville, yhteensovittaminen tai yhdistäminen sekä suojaaminen, poistaminen tai tuhoaminen.

6 luku. Yleissopimuksen tulkitseminen

26 artiklassa käsitellään Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asemaa yleissopimuksen suhteen. Tuomioistuimella on toimivalta ratkaista tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat, jos riitaa ei ole voitu sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun joku neuvoston jäsenistä saattoi asian sen käsiteltäväksi. Tuomioistuimella on myös toimivalta ratkaista yleissopimuksen tulkintaa ja so-

veltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat, joita ei ole voitu sopia neuvottelemalla.

Tuomioistuimella on myös toimivalta antaa ennakkoratkaisuja yleissopimuksen tulkinnasta, mutta ainoastaan niille jäsenvaltiolle, jotka ovat antaneet julistuksen siitä, että ne hyväksyvät tuomioistuimella olevan tämä tehtävä. Jäsenvaltiolla on mahdollisuus valita kahdesta eri julistusvaihtoehdosta toinen. Ensimmäinen vaihtoehto on se, että jäsenvaltio mainitsee, että kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta antamaan asiasta ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee tämän yleissopimuksen tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen.

Jäsenvaltio voi vaihtoehtoisesti antaa julistuksen, jonka mukaan kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua kysymyksestä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee tämän yleissopimuksen tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen. Tässä tapauksessa muutoksenhakuoikeutta ei ole suljettu pois. Suomi aikoo antaa tämän sisältöisen julistuksen. Suomi antoi tämän sisältöisen julistuksen myös Euroopan yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä.

Myös ne jäsenvaltiot, jotka eivät hyväksy tuomioistuimella olevan tätä tehtävää, voivat tästä huolimatta toimittaa kirjelmia tai kirjallisia huomautuksia, jotka koskevat tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettuja asioita.

Tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan tämän yleissopimuksen alalla toimivaltaisen, jäsenvaltion rikosten torjunnasta vastaavan viranomaisen toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta tai niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (Amsterdamin sopimus) tultua voimaan 1 päivänä toukokuuta 1999 Euroopan yhteisöjen tuomioistuimilla on toimivalta antaa en-

nakkoratkaisuja muun muassa mainitun sopimuksen VI osaston nojalla annettujen yleissopimusten tulkinnasta. Tämä määräys sisältyy Amsterdamin sopimuksen 35 artiklaan. Tätä määräystä sovelletaan kuitenkin vasta sopimuksen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin, joten Napoli II yleissopimukseen se ei sovellu.

7 luku. **Soveltaminen ja loppumääräykset**

27 artiklassa velvoitetaan tullihallinnot ottamaan huomioon tutkintasalaisuuden vaatimukset vaihtaessaan tietoja. Tämän vuoksi jäsenvaltiot voivat määrätä toiselle valtiolle antamiensa tietojen käytölle ehtoja tutkinnan vaarantamisen ehkäisemiseksi.

28 artiklassa määrätään, ettei sopimus velvoita jäsenvaltioita keskinäisen avun antamiseen, jos se voi vahingoittaa kyseisen valtion yleistä järjestystä tai muita olennaisia etuja erityisesti tietosuojan alalla. Pyynnöistä voidaan myös kieltäytyä, jos pyydetyn toiminnan laajuus, erityisesti 4 luvun mukaisten erityisten yhteistyömuotojen yhteydessä, on ilmeisessä epäsuhteessa oletetun rikkomuksen vakavuuden kanssa. Avunannosta voidaan näillä perusteilla kieltäytyä kokonaan tai osittain tai siihen voidaan suostua tietyin edellytyksin. Kieltäytyminen avunannosta on aina perusteltava.

29 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot luopuvat pääsääntöisesti kaikista tämän yleissopimuksen soveltamisesta johtuvien kulujen korvaamista koskevista vaatimuksista, lukuun ottamatta asiantuntijoille korvattavia kuluja. Jos kulut ovat merkittäviä ja tavallisuudesta poikkeavia, kyseessä olevat tulliviranomaiset päättävät keskenään neuvottelemalla kustannusten jakotavasta.

30 artikla koskee yleissopimukseen tehtäviä varauksia. Siinä määrätään, että mahdollisia ovat ainoastaan 20 artiklan (välitön takaa-ajo) 8 kohdan, 21 artiklan (rajojen yli tapahtuva valvonta) 5 kohdan ja 23 artiklan (peitetutkinta) 5 kohdan mukaiset varaukset, jotka antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden ilmoittaa, etteivät ne sitoudu noudattamaan mitään tai osaa näistä määräyksistä.

Mikäli jäsenvaltiot ovat keskenään tehneet sopimuksia, jotka kattavat tämän yleissopi-

muksen 4 luvussa säänneltyjä yhteistyön erityisluotoja, ne voivat tämän yleissopimuksen osalta tehdä varauksia ainoastaan, jos varauksat eivät supista kyseisistä sopimuksista aiheutuvia velvollisuuksia. Suomi ei siten voi tehdä välittömän takaa-ajon eikä rajan yli ulottuvan valvonnan osalta varauksaa artikloihin kokonaisuudessaan vaan toimenpiteet on sallittava vähintään rajatulliyhteistyösopimusten mukaisesti.

Schengenin sopimuksen osapuolina olevat jäsenvaltiot eivät voi vapautua Schengenin yleissopimuksesta johtuvista sitovammista velvoitteista sitoutumalla hyväksyttäväksi ehdotettavasta yleissopimuksesta johtuviin vähemmän sitoviin velvoitteisiin. Esimerkiksi Schengenin yleissopimuksen määräys maarajat ylittävistä välittömästä takaa-ajosta on pakottava. Napoli II yleissopimuksessa määrätään myös maa- ja merirajat ylittävistä välittömästä takaa-ajosta, mutta yleissopimuksen määräys on vapaaehtoinen. Schengenin jäsenet eivät voi päättää olla noudattamatta sanotun yleissopimuksen välitöntä takaa-ajoa koskevaa määräystä, kun kysymys on maarajoista. Sama koskee rajojen yli tahtuvaa valvontaa.

31 artiklalla rajoitetaan yleissopimuksen alueellinen soveltaminen yhteisön tullialueeseen. Yhteisön tullialue on määritelty kokonaisuudessaan yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 3 artiklassa. Neuvosto voi yksimielisellä päätöksellä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastossa (määräykset yhteistyöstä oikeus- ja sisäasioissa) määrättyä menettelyä noudattaen tarvittaessa mukauttaa yleissopimuksen alueellista soveltamisalaa yhteisön säädöksiin tehtyjen muutosten mukaisesti. Tarkoituksena on, että yleissopimuksen soveltamisala aina vastaisi yhteisön tullikoodeksista annetun asetuksen alueellista soveltamisalaa. Ottaen huomioon 34 artiklan 2 kohdan määräyksen, tarkoituksena on myös se, ettei tässä kohdassa tarkoitettuja neuvoston mukautuspäätöksiä saateta jäsenvaltioissa enää kansallisesti hyväksyttäväksi, kuten kansainvälisten sopimusten kohdalla yleensä tehdään. Näin kansallista sopimuksetekoa valtaa siirtyy neuvoston käytettäväksi.

32 artiklassa määrätään, että yleissopimus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän

kuluttua siitä päivästä, kun viimeinen jäsenvaltio ilmoittaa, että se on saattanut päätökseen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaiset menettelyt yleissopimuksen hyväksymiseksi. Tällä välin ne jäsenvaltiot, jotka ovat saattaneet päätökseen nämä menettelyt, voivat kuitenkin antaa julistuksen, jonka mukaan yleissopimusta, lukuun ottamatta 26 artiklaa, sovelletaan niiden suhteissa muihin jäsenvaltioihin, jotka ovat antaneet saman julistuksen. Vuoden 1967 Napolin yleissopimus kumoutuu tämän yleissopimuksen voimaantulopäivänä.

Jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa sopimuksen tallettajalle valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisten, tämän yleissopimuksen hyväksymiseksi tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

33 artiklassa määrätään, että yleissopimukseen voi liittyä jokainen valtio, joka tulevaisuudessa liittyy Euroopan unioniin. Yleissopimuksen teksti on todistusvoimainen, kun se on laadittu liittyvän jäsenvaltion kielellä Euroopan unionin neuvostossa. Liittymisasiakirjat talletetaan tallettajan huostaan. Lisäksi artiklassa on määräykset yleissopimuksen voimaantulosta Euroopan unionin jäsenvaltioksi liittyvän valtion osalta.

34 artikla koskee yleissopimukseen tulevaisuudessa tehtäviä muutoksia. Siinä määrätään, että yleissopimukseen liittyneet jäsenvaltiot voivat ehdottaa muutoksia, joista neuvosto päättää. Neuvosto hyväksyy tehtävät muutokset ja suosittaa jäsenvaltioille niiden hyväksymistä jäsenvaltioiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti. Tämä määräys ei kuitenkaan rajoita 31 artiklan 2 kohdan soveltamista, joka koskee yleissopimuksen alueelliseen soveltamiseen tehtäviä muutoksia.

35 artiklassa määrätään, että neuvoston pääsihteeri on yleissopimuksen tallettaja. Tallettaja julkaisee virallisessa lehdessä tiedot, jotka koskevat yleissopimuksen hyväksymisiä ja siihen liittymisiä, sen soveltamista, sitä koskevia julistuksia ja varauksia sekä muita ilmoituksia.

Voimaantulo. Yleissopimus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet tallettajalle hyväksyneensä yleissopimuksen. Voimaantulon osalta sopimuksessa on kui-

tenkin säädetty varhennettu soveltaminen, jolla poistetaan pitkien ratifiointiaikojen aiheuttama ongelma kaikkien jäsenvaltioiden osalta. Tämän vuoksi jokainen jäsenvaltio voi kansallisesta hyväksymismenettelyjen voimaan saattamisesta ilmoittaessaan tai milloin tahansa sen jälkeen ilmoittaa, että yleissopimusta voidaan sen osalta soveltaa sen suhteissa niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat antaneet saman julistuksen. Suomi aikoo antaa mainitunlaisen julistuksen samassa yhteydessä, kun se ilmoittaa tallettajalle hyväksyneensä yleissopimuksen.

1.2. Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältäisi tavanomaisen säännöksen Napoli II yleissopimuksen eräiden määräysten voimaansaattamisesta.

2 §. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, että Suomen toimivaltaisen viranomaisen hyväksymän pyynnön nojalla Euroopan unionin toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle virkamiehelle voidaan antaa Suomen alueella oikeus suorittaa rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi peitetoimintaa ja valeostoja pakkokeinolain 6 luvun 7 §:n sekä poliisilain 28, 31 a, 31 b ja 32 a §:n mukaisesti. Vastaava oikeus voidaan antaa Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehelle myös Suomen toimivaltaisen viranomaisen kyseiselle toiselle jäsenvaltiolle esittämän pyynnön nojalla.

Päätös avun antamisesta tehtäisiin rikosoikeusapulain, pakkokeinolain ja poliisilain mukaisesti. Kun pyyntö koskee pakkokeinon käyttöä, sen täyttäminen on rikosoikeusapulain 23 §:n mukaan aina harkinnanvaraista. Mainitun lain 15 §:n mukaan pyyntöön voitaisiin suostua, jos peitetutkinta tai valeosto olisivat Suomen lain mukaan sallittuja, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa oloissa. Lisäksi tulee ottaa huomioon poliisilain edellä mainitut säännökset.

Toisen jäsenvaltion virkamies voisi suorittaa peitetoimintaa ja valeostoja Suomessa ensinnäkin silloin, kun tämä jäsenvaltio on tehnyt sitä koskevan pyynnön ja Suomi on sii-

hen suostunut. Koska Suomen tulliviranomaisella ei ole peitetutkinta- eikä valeostovaltuuksia, suomalaisista viranomaisista ainoastaan poliisiviranomainen voisi tehdä päätöksen Napoli II yleissopimuksen mukaisesti peitetutkinta- ja valeostotoimenpiteisiin ryhtymisestä edellä selostettujen säännösten nojalla. Jos Napoli II:een perustuvat peitetoimintaan ryhtymistä koskevat pyynnöt tulevat tulliviranomaiselle, tulee ne siirtää poliisiin käsiteltäviksi. Tällöin noudatettaisiin peitetoiminnasta ja valeoston järjestämisestä ja valvonnasta annettua asetusta sekä sisäasiainministeriön mahdollisesti antamia määräyksiä, joita sovelletaan kansallisiin tapauksiin.

Se, mikä toisen jäsenvaltion viranomainen on toimivaltainen suorittamaan peitetoimintaa Suomessa, määräytyy kunkin jäsenvaltion oman, viranomaisten toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön mukaan. Joissakin jäsenvaltioissa peitetoimintavaltuudet ovat vain yhden lainvalvontaviranomaisen käytössä, esimerkiksi Suomessa poliisilla, toisissa jäsenvaltioissa valtuudet on annettu useammalle viranomaiselle. Vaikka Napoli II yleissopimus on tulliyhteistyön tiivistämiseen ja tehostamiseen tähtäävä yleissopimus, jäsenvaltiot voivat yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti määrittellä muutkin viranomaiset toimivaltaisiksi soveltamaan sitä.

Napoli II yleissopimuksen tarkoituksen mukaisesti tätä erityistä yhteistyömuotoa voidaan käyttää rikosten estämiseksi ja tutkimiseksi tai niitä koskeviin syytöksiin ryhtymiseksi. Säännös soveltuisi tilanteisiin, joissa on kyse joko poliisilaisissa säädetystä rikostorjuntatoimista tai pakkokeinolain 6 luvun 7 §:n mukaisesta rikosten selvittämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen alueella 1 momentin mukaisesti toimivalle toisen jäsenvaltion virkamiehelle voitaisiin antaa oikeus kantaa asetta, jos se on välttämättömä suorittettavan toiminnan luonteen vuoksi. Asetta olisi oikeus käyttää vain rikoslain 3 luvun 6 §:n mukaisessa hätävarjelutilanteessa.

3 §. Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Samassa yhteydessä päätettäisiin myös se, että ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa lakia sovellettaisiin Suomen ja sellaisen sopimusvaltion välillä, joka on antanut sopimuksen 32 artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen.

1.3. Laki Ampuma-aselain muuttamisesta

17 §. Soveltamisalaa koskevat poikkeukset. Ampuma-aselain (1/1998) 17 §:ään lisättäisiin 13 kohta, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi Napoli II yleissopimuksen 20, 21 ja 23 artiklassa tarkoitetuille virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoihin Suomeen tai Suomessa taikka niiden tuontiin Suomeen, vientiin Suomesta taikka hallussapitoon.

2. Voimaantulo

Napoli II yleissopimuksen hyväksymistä koskeva lakiehdotus tulee voimaan tasavallan presidentin asetuksella. Yleissopimuksen on tarkoitus tulla voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet hyväksyneensä yleissopimuksen. Koska ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta annettu laki kytkeytyy Napoli II yleissopimuksen voimaantuloon, se ehdotetaan saatettavaksi samanaikaisesti voimaan sopimuksen kanssa valtioneuvoston asetuksella.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan (PeVL 11/2000 ja 12/2000 vp) mukaan tämän perustuslaissa tarkoitettu hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Valtiosopimukseen sisältyvä määräys on pe-

rustuslakivaliokunnan kannan mukaan katsottava lainsäädännön alaan kuuluvaksi silloin, kun määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, tai kun siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa.

Napoli II yleissopimus sisältää useita sellaisia määräyksiä, jotka kuuluvat perustuslain 94 §:ssä tarkoitettulla tavalla lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen aineellisista määräyksistä kuuluu lainsäädännön alaan ensinnäkin 7 artikla, jonka mukaan toisen jäsenvaltion viranomaisten edustajien on voitava pyydettyessä esittää kirjallinen valtuutus, josta käyvät ilmi heidän henkilöllisyytensä ja virkatehtävänsä. Tällaisesta velvollisuudesta henkilöllisyyden todistamiseen on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Yleissopimuksen 8 artikla sisältää pyynnöstä annettavaa apua koskevat periaatteet. Artiklan 1 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomainen menettelee samalla tavoin kuin toimiessaan omaan lukuunsa tai maansa muun viranomaisen pyynnöstä. Viranomaiselle on tällöin asetettu velvollisuus käyttää kaikkia lainsäädännön mukaisia laillisia toimivaltuuksiaan. Tällaisesta viranomaiselle asetettavasta, esitettyyn pyyntöön perustuvasta toimivaltuuksien käyttövelvollisuudesta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Vastaavasti on arvioitava niitä avunantovelvollisuutta koskevia poikkeuksia, joista määrätään yleissopimuksen 28 artiklassa. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Avunantojen muotoa ja sisältöä koskevan 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaan avunpyynnöissä on esitettävä muun muassa tarkat ja laajat tiedot luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, joihin tutkimus kohdistuu.

Asiallisesti tästä määräyksestä seuraa Suomen viranomaisille velvollisuus avunpyyntöjä esitettäessä luovuttaa henkilötietoja ulkomaan viranomaiselle. Vastaavasti pyynnön vastaanottanut viranomainen on 10 artiklan 1 kohdan mukaan velvollinen antamaan pyynnön esittäneelle viranomaiselle kaikki tiedot, joiden avulla pyynnön esittänyt viranomainen voi estää ja tutkia rikkomuksia sekä ryhtyä niitä koskeviin syytetoimiin. Saman artiklan 3 kohdan mukaan pyynnön esittäneen viranomaisen valtuuttamat virkamiehet voivat hankkia tällaisia tietoja pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virastoista. On ilmeistä, että ainakin osa tällaisista tiedoista on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin, lähinnä sen 3 ja 4 kohdan, mukaan salassa pidettäviä. Tällaisten tietojen luovuttamisesta ulkomaan viranomaiselle säädetään mainitun lain 30 §:ssä. Määräys kuuluu tämän vuoksi lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 11 artiklan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomainen mahdollisuuksien mukaan valvoo erityisesti tai antaa tehtäväksi valvoa erityisesti henkilöä, jonka voidaan perustellusti uskoa rikkonen tai aikovan rikkoa kansallista tai yhteisön tullilainsäädäntöä. Samassa artiklassa määrätään myös viranomaisen velvollisuudesta valvoa paikkoja, kuljetusvälineitä ja tavaroita, jotka liittyvät mahdolliseen edellä mainittujen tullilainsäädäntöjen vastaiseen toimintaan. Tutkimuspyyntöjä koskevan 12 artiklan 1 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomainen tekee tai huolehtii siitä, että aiheelliset tutkimukset tehdään toimista, jotka ovat rikkomuksia tai pyynnön esittäneen viranomaisen mielestä näyttävät olevan rikkomuksia. Tällaisista viranomaiselle asetettavasta velvollisuudesta käyttää lainmukaisia toimivaltuuksiaan on säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa on määräykset niistä toimista, joihin toisen valtion viranomaiset voivat ryhtyä, samoin kuin heidän toimivaltuuksiensa rajoista. Viranomaisten toimivaltuuksista ja niiden rajoituksista on Suomessa säädettävä lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Tiedoksianto koskevat määräykset ovat yleissopimuksen 13 artiklassa. Sen mukaan

toimivaltaiset viranomaiset antavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tiedoksi yleissopimuksen soveltamista koskevat toisessa jäsenvaltiossa annetut määräykset tai päätökset tiedoksi sille, jota päätös tai määräys koskee. Itseään koskevan päätöksen tai määräyksen tiedoksisaaminen kuuluu oikeusturvan vähimmäisvaatimuksena perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin hyvän hallinnon takeisiin (PeVL 16/2000 vp). Tämän vuoksi määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Oma-aloitteista avunantoa koskevat määräykset sisältyvät yleissopimuksen 3 lukuun. Sen 15 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset antavat apua muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ilman näiden ennalta esittämää pyyntöä, jollei tälle aseteta rajoituksia kansallisessa lainsäädännössä. Tähän määräykseen liittyvät kiinteästi 16 ja 17 artikla, joissa on määräykset siitä, mitä tällainen oma-aloitteinen avunanto tarkemmin sisältää. Määräykset perustavat viranomaisille tietyin edellytyksin toimintavelvollisuuden, jollaisesta on säädettävä lailla. Lisäksi 17 artiklan sisältönä on toimivaltaisten viranomaisten velvollisuus toimittaa toisen jäsenvaltion viranomaiselle kaikki tarvittavat suunniteltuja tai tehtyjä rikkomuksia koskevat tiedot, erityisesti tiedot rikkomuksiin liittyvistä tavaroista sekä rikkomusten suorittamisessa käytettävistä uusista välineistä tai menetelmistä. Tällaiset tiedot ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan perusteella. Niiden luovuttamisesta ulkomaan viranomaiselle on saman lain 30 §:n mukaan säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen IV luku käsittää yhteistyön erityismuodot. Yhteistyön periaatteet sisältyvät 19 artiklaan. Sen 1 kohdassa määritellään tullihallintojen velvollisuus tehdä rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä ja 3 kohdassa määritetään tähän yhteistyövelvoitteeseen kohdistuvat rajoitukset. Yhteistyön erityismuotojen toteuttamisen asiallinen ala on puolestaan artiklan 2 kohdassa sidottu tiettyjen rikostyyppien estämiseen ja tutkimiseen tai niiden syytteen saattamiseen. Menettelyä koskevat määräykset sisältyvät artiklan 4 kohtaan. Tällä tavoin määrittävästä viran-

omaisten toimintavelvollisuudesta, sen rajoituksista ja sitä koskevista menettelyvaatimuksista on Suomessa säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Saman artiklan 5 ja 6 kohdassa ovat määräykset vahingonkorvausvastuusta ja sen toteuttamisesta. Julkista valtaa koskevasta vahingonkorvausvastuusta ja sen toteuttamismenettelystä säädetään Suomessa vahingonkorvauslaissa (412/1974). Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Edelleen 19 artiklan 8 kohdassa on määräys toisen jäsenvaltion virkamiesten rikosoikeudellisesta vastuusta ja rikosoikeudellisesta suojasta. Määräyksen mukaan kyseiset toisen jäsenvaltion alueelle lähetetyt virkamiehet rinnastetaan näissä suhteissa kyseisen jäsenvaltion virkamiehiin. Rikosoikeuden henkilöllisestä soveltamisalasta säädetään lailla, minkä vuoksi määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 20 artikla sisältää välitöntä takaa-ajoa koskevat määräykset. Artiklassa määrätään tämän takaa-ajon edellytyksistä, siihen ryhdyttäessä noudatettavasta menettelystä, takaa-ajon kuluessa sallituista toimenpiteistä sekä sen jälkeen suoritettavista selvityksistä. Vastaavasti 21 artiklassa on määräykset rajojen yli tapahtuvasta valvonnasta, sen edellytyksistä ja siinä noudatettavasta menettelystä. Kyseessä ovat toimenpiteet, joihin toisen jäsenvaltion viranomaisen saa poikkeuksellisesti ryhtyä toisen jäsenvaltion alueella. Tällaisista valtion täysivaltaisuutta koskevista toisen valtion viranomaisille kuuluvista toimivaltuuksista samoin kuin niitä koskevista aineellisista ja menettelyllisistä rajoituksista tulee säätää lailla. Lisäksi tarkailun osalta on kyseessä pakkokeino, josta Suomessa säädetään pakkokeinolaissa (450/1987). Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 22 artikla koskee valvotua läpilaskua. Sen 1 kohdan mukaan jokainen jäsenvaltio sitoutuu varmistamaan alueellaan tapahtuvien valvottujen kuljetusten sallimisen toisen jäsenvaltion pyynnöstä. Artiklan 2 kohdan mukaan tällaiset päätökset tehdään tapauskohtaisesti ja pyynnön kohteena olevan valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Artikla sisältää myös määräykset valvotun läpilaskun aikana noudatetta-

vasta menettelystä. Tällaisesta viranomaisten velvollisuudesta pidättäytyä tietyin edellytyksin käyttämästä toimivaltuuksiaan samoin kuin tällöin noudatettavasta menettelystä tulee säätää lailla. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Artiklassa 23 on peitetutkintaa koskevat määräykset. Niiden mukaan toisen jäsenvaltion viranomaisen voi tietyin edellytyksin toimia toisen jäsenvaltion alueella peitetöimintavaltuuksin. Nämä määräykset koskevat valtion täysivaltaisuutta ja kohdistuvat perustuslain mukaisiin perusoikeuksiin. Lisäksi peitetutkinnassa on kyseessä pakkokeino, joten määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 24 artiklan mukaan jäsenvaltioiden viranomaiset voivat yhteisestä sopimuksesta perustaa yhteisen erityistutkimusryhmän, joka muodostetaan asianomaisiin aloihin erikoistuneista virkamiehistä ja joka sijoitetaan johonkin jäsenvaltioon. Artikla sisältää määräykset tällaisen ryhmän tehtävistä ja sen toimintaa koskevista rajoituksista. Tällaisen ryhmän toiminta koskettaa valtion täysivaltaisuutta, minkä vuoksi sen perustamista ja sen tehtäviä koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Tietosuojaa koskevat määräykset ovat yleissopimuksen 25 artiklassa. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Määräykset kuuluvat tämän vuoksi lainsäädännön alaan.

Yleissopimuksen 26 artiklan 1 ja 2 kohta sisältävät määräykset yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta. Artiklan 1 kohta koskee jäsenvaltioiden ja 2 kohta jäsenvaltioiden ja komission välisiä riitaisuuksia. Molemmissa ratkaisutoimivalta annetaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle, jollei riitaa ole voitu sitä ennen kuuden kuukauden kuluessa sopia. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskeva rajoitus sisältyy artiklan 8 kohtaan. Ottaen huomioon kyseessä olevan sopimuksen sisältö tällainen riitojenratkaisumenettely saattaa koskea lukuisia lainsäädännön alaan kuuluvia asioita. Riitojenratkaisumenettelyn tulos on jäsenvaltioita sitova. Tällaiset määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Saman artiklan 3—5 kohdassa ovat määrä-

ykset Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta antaa ennakkoratkaisuja yleissopimuksen tulkinnasta ottaen huomioon artiklan 8 kohdan rajoitus. Koska tarkoituksena lienee noudattaa näiden ennakkoratkaisujen osalta samoja periaatteita kuin yhteisön oikeudessa, nämä ennakkoratkaisut ovat niitä pyytäneitä tuomioistuinta sitovia. Tällaiset määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Yleissopimus sisältää 31 artiklassaan alueellista soveltamisalaa koskevat määräykset. Lisäksi sen 1 artiklan 2 kohdassa sekä 30 artiklan 2 kohdassa on määräykset, jotka koskevat yleissopimuksen suhdetta samaa asiaa koskeviin jäsenvaltioiden välisiin sopimuksiin. Yleissopimuksen 30 artiklan 3 kohdassa määritetään sen suhde Schengenin yleissopimukseen. Edelleen sopimuksen 3 artiklassa määrätään yleissopimuksen suhteesta oikeusviranomaisten antamaan keskinäiseen oikeusapuun. Yleissopimuksen 2 artiklan määräykset koskevat sen vaikutusta tullihallintojen kansallisen lainsäädäntöjen mukaiseen toimivaltaan. Yleissopimuksen 4 artikla sisältää puolestaan sopimuksessa käytetyt määritelmät. Tällaiset määräykset, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisten sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp).

Hallituksen tarkoituksena on antaa yleissopimuksen 20 artiklan mukainen ilmoitus, jossa täsmennetään 20 artiklan määräyksiä valtion rajan yli tapahtuvasta takaa-ajosta. Selityksen tarkoituksena on ilmoittaa, että välitöntä takaa-ajoa suorittavalla, toisen jäsenvaltion virkamiehellä on artiklan 2 kohdan mukainen kiinniotto-oikeus ja että takaa-ajo voi tapahtua ilman alue- ja aikarajoituksia. Kiinniotto-oikeuden salliminen tarkoittaa sitä, että selityksellä vieraan valtion viranomaisille perustetaan toimivalta puuttua Suomen alueella olevan henkilön henkilökohtaiseen vapauteen. Lisäksi tästä kiinniotto-oikeuden sallimisesta seuraa toimivalta tehdä yleissopimuksen 20 artiklan 4 kohdan f alakohdassa tarkoitettu turvallisuustarkastus, jolla puututaan tarkastettavan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Näistä syistä määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Koska annettava selitys vaikuttaa tällaisten sopimusvelvoitteiden alaan, eduskunnan hyväk-

syminen tälle selitykselle on tarpeen.

Samalla annettaisiin yleissopimuksen 26 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu julistus, joka liittyy Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan tulkita yleissopimusta. Julistus annettaisiin 26 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisena. Koska 26 artiklan 5 kohta edellä esitetyin tavoin kuuluu lainsäädännön alaan ja koska annettava selitys vaikuttaa Suomen sopimusvelvoitteen laajuuteen, tällaisen julistuksen antamiselle on tarpeen saada eduskunnan suostumus.

Lisäksi annettaisiin 32 artiklan 4 kohdan mukainen julistus, joka liittyy yleissopimuksen soveltamiseen sen voimaantuloon saakka Suomen ja muiden samansisältöisen julistuksen tehneiden jäsenvaltioiden välisissä suhteissa. Tällaisen julistuksen antaminen vaikuttaa olennaisesti yleissopimuksen aineellisten määräysten voimaantuloajankohtaan samoin kuin siihen, millaisessa alueellisessa laajuudessa sitä kulloinkin sovelletaan. Koska yleissopimus sisältää lukuisia lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on tällaisen julistuksen antamiselle saatava eduskunnan hyväksyminen.

4. Säättämisjärjestys

Perustuslain 94 §:n 2 momentin mukaan kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä päätetään äänen enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Napoli II yleissopimus sisältää useita määräyksiä, joiden suhdetta perustuslakiin on syytä arvioida erikseen.

Yleissopimuksen 11 ja 12 artikloissa on määräykset valvontapyynnöistä ja tutkintapyynnöistä. 11 artiklan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomaismaahan mahdollisuuksien mukaan valvoo erityisesti tai antaa tehtäväksi valvoa erityisesti henkilöä, jonka voidaan perustellusti uskoa rikkoneen tai aikovan rikkoa kansallista tai yhteisön tullilainsäädäntöä. Samassa artiklassa määrätään myös viranomaisen velvollisuudesta valvoa paikkoja, kuljetusvälineitä ja tavaroita, jotka liittyvät mahdolliseen edellä mainittujen tullilainsäädäntöjen vastaiseen toimintaan. Tutkimuspyyntöjä

koskevan 12 artiklan 1 kohdan mukaan pyynnön vastaanottanut viranomaislainen tekee tai huolehtii siitä, että aiheelliset tutkimukset tehdään toimista, jotka ovat rikkomuksia tai pyynnön esittäneen viranomaisen mielestä näyttävät olevan rikkomuksia. Ottaen huomioon, että yleissopimuksen 8 artiklan mukaan toimivaltainen viranomaislainen käyttää kansallisen lainsäädännön mukaisia toimivaltuuksiaan, tällainen toisen jäsenvaltion viranomaisen esittämä pyyntö ei luo mitään sellaista toimivaltaa, jota pyynnön vastaanottaneella viranomaisella ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole. Kyse on pikemminkin olemassa olevan toimivallan käyttämisen edellytysten harkintaan vaikuttavista määräyksistä. Sopimusmääräysten ei voida katsoa johtavan siihen, että Suomen viranomaisten toimivallan käyttö tulisi sidotuksi tai rajoitetuksi sillä tavoin, että se olisi merkityksellistä valtion täysivaltaisuuden kannalta.

Edelleen tutkimuspyyntöjä koskeva 12 artiklan 2 kohdan mukaan pyynnön esittäneen viranomaisen nimeämät virkamiehet voivat olla läsnä tehtäessä artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tutkimuksia. Koska pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiehet huolehtivat koko ajan tutkimusten tekemisestä, tutkimusten johto ja vastuu niistä on koko ajan pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virkamiehillä. Tällainen pelkkä läsnäolo ei sisällä julkisen vallan käyttöä eikä siten ole ongelmallinen valtion täysivaltaisuuden kannalta (PeVL 1/1985 vp).

Yleissopimuksen 19 artiklan 8 kohdan mukaan yleissopimuksen erityisiä yhteistoiminnan muotoja koskevissa artikloissa tarkoitettujen toimien aikana toisen jäsenvaltion alueelle lähetetyt virkamiehet rinnastetaan kyseisen jäsenvaltion virkamiehiin "niiden rikkomusten osalta, jotka mahdollisesti kohdistuvat heihin tai joita he mahdollisesti tekevät". Kuten edellä on esitetty, määräys tarkoittaa yhtäältä vastaanottavan jäsenvaltion virkamiehiä suojaavien rikosoikeudellisten säännösten soveltamista ja toisaalta kyseisen jäsenvaltion virkarikoksia koskevien säännösten soveltamista mainittuihin henkilöihin. Tällaiset määräykset eivät ole ongelmallisia valtion täysivaltaisuuden kannalta (PeVL 1/1985 vp).

Napoli II yleissopimuksen IV lukuun sisäl-

tyvät määräykset välittömästi takaa-ajosta, rajojen yli tapahtuvasta valvonnasta ja peitetutkinnasta. Nämä määräykset mahdollistavat vieraan valtion viranomaisten rajoitetun toimivallan Suomen alueella edellä sanotuissa tapauksissa. Tällöin tulee harkittavaksi, rajoittavatko määräykset perustuslain 1 §:n mukaan Suomelle kuuluvaa täysivaltaisuutta. Nämä toimivaltuudet kohdistuvat lisäksi osittain perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Välittömän takaa-ajon yhteydessä tämä perusoikeuskytkentä koskee perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattua henkilökohtaista vapautta, koska Suomella on tarkoitus antaa edellä mainittu selitys, jonka mukaan toisen jäsenvaltion viranomaisilla on yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu kiinniotto-oikeus. Lisäksi tästä kiinniotto-oikeuden sallimisesta seuraa 20 artiklan 4 kohdan f alakohdan mukainen oikeus tehdä kiinniottamisen yhteydessä turvatarkastus, joka puolestaan puuttuu niin ikään perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Rajan yli jatkuvassa tarkkailussa puututaan puolestaan tarkkailtavan yksityiselämään, joka on perustuslain 10 §:n 1 momentissa suojattu. Peitetutkinnassa voidaan puuttua perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämän suojaan, ja sillä voi lisäksi olla vaikutusta perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaiseen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Peitetutkinnalla voidaan lisäksi puuttua kotirauhaan.

Uuden perustuslain 1 §:n 3 momentissa säädetään Suomen osallistumisesta kansainväliseen yhteistyöhön. Vastaavanlaista sääntelyä ei ollut aikaisemmin perustuslaissa. Perustuslain esitöiden mukaan uudella säännöksellä on tulkinnallista merkitystä arvioitaessa sitä, milloin kansainvälinen velvoite on ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa. Lähtökohtana on se, että sellaiset kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisenaan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa. Lähtökohtaisesti voidaan arvioida, että kansainvälinen yhteistoiminta rikosten tutkimisessa ja selvittämisessä on

omiaan myötävaikuttamaan yhteiskunnan kehittämiseen siinä merkityksessä kuin perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetaan. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan, jotka koskevat tätä perustuslain säännöstä, kiinnittänyt esitöissä mainittujen seikkojen lisäksi huomiota muun muassa siihen, missä määrin järjestelyyn liittyy riskejä perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaarantumisesta (PeVL 11/2000 ja 25/2000 vp).

Arvioitaessa 20 artiklan mukaista välitöntä takaa-ajoa huomiota on kiinnitettävä ensinnäkin siihen, että se voi kohdistua vain 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista rikoksista itse teossa tavattuun tai sellaiseen rikokseen osalliseen. Takaa-ajoa saa puolestaan 20 artiklan 1 kohdan mukaan ilman ennalta annettua lupaa jatkaa vain, jos asiasta ei sen erityisen kiireellisuuden vuoksi voitu ennalta ilmoittaa. Lisäksi takaa-ajavien viranomaisten on viimeistään rajaa ylittäessään otettava yhteyttä sen jäsenvaltion toimivaltaisiin viranomaisiin, jossa takaa-ajo tapahtuu. Takaa-ajo on keskeytettävä heti, kun jäsenvaltio, jonka alueella se tapahtuu, sitä pyytää. Näistä määräyksistä johtuu, että valtio, jonka alueella takaa-ajoa suoritetaan, voi nimenomaisella toimellaan estää takaa-ajon jatkamisen. Artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan takaa-ajavien virkamiesten on noudatettava sen valtion lainsäädäntöä, jossa takaa-ajo tapahtuu. Heidän on saman kohdan d alakohdan mukaan oltava myös helposti tunnistettavissa virkapuvustaan, käsivarsinauhastaan ja ajoneuvossa käytettävistä tunnuksista.

Takaa-ajavien virkamiesten toimivaltuudet on 20 artiklassa tarkoin rajatut. Pääsy asuntoihin tai muihin yleisöltä suljettuihin paikkoihin on artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaan kielletty. Suomi aikoo antaa ilmoituksen, jonka mukaan takaa-ajavat viranomaiset voivat ottaa kiinni takaa-ajetun henkilön, kunnes omat virkamiehet, joille asiasta on välittömästi ilmoitettava, voivat todeta tämän henkilöllisyyden tai pidättää hänet. Kiinniton yhteydessä voidaan tehdä artiklan 4 kohdan f alakohdan mukainen turvatarkastus. Takaa-ajavat virkamiehet voivat kantaa asetta, mutta sen käyttö on sallittu vain hätävarjelutilanteissa.

Selostettuja välittömään takaa-ajoon liitty-

viä toimivaltuuksia ei lähtökohtaisesti voida pitää kovin laajoilta. Yleissopimuksen 19 artiklan 2 kohdassa on tyhjentävä luettelo niistä rikoksista, joissa sopimuksen 4 luvun mukaista rajat ylittävää yhteistyötä voidaan harjoittaa. Nämä ovat kaikki sellaisia rikoksia, joiden rangaistusasteikkoon sisältyy vankeutta. Tällöin tällaiseen rikokseen syyllistynyt verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksen tekijä voitaisiin ottaa kiinni myös pakkokeinolin 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettun jokamiehen kiinniotto-oikeuden nojalla. Oikeutta kiinniottamisen yhteydessä suoritettavaan turvatarkastukseen puoltavat kiinniottajien henkilökohtaiseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Aseenkäyttöoikeus taas on rajattu hätävarjelutilanteisiin.

Kokonaisuutena arvioiden edellä mainitut toimivaltuudet eivät ylitä sitä rajaa, jonka jälkeen ne vaikuttaisivat valtion täysivaltaisuuteen muutoin kuin vähäisessä määrin.

21 artiklassa tarkoitettu tarkkailu käsittää tullilaissa ja pakkokeinolaissa säädetty teknisen tarkkailun eri muodot. Tarkkailua voidaan kohdistaa vain sellaiseen henkilöön, jonka voidaan perustellusti epäillä olevan osallisena johonkin 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Pääsääntönä on tällöinkin luvan saaminen tarkkailun jatkamiseen ennen rajan ylittämistä. Jos lupaa ei ehditä hankkia, tarkkailua voidaan kohdistaa vain henkilöön, jonka voidaan perustellusti epäillä syyllistyneen edellä mainittuun rikokseen, edellyttäen, että rajanylityksistä ilmoitetaan välittömästi ja että artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pyyntö esitetään viipymättä. Tarkkailu myös lopetetaan heti, kun se jäsenvaltio, jonka alueella se tapahtuu, sitä pyytää. Samoin tarkkailu lopetetaan, jos lupaa ei ole saatu viiden tunnin kuluessa rajan ylityksestä. Näistä määräyksistä johtuu, että valtio, jonka alueella tarkkailua suoritetaan, voi nimenomaisella toimellaan estää tarkkailun jatkamisen. Toisaalta tarkkailu on lopetettava lyhyen ajan kuluessa, jollei tavallisessa menettelyssä myönnettävää lupaa ole saatu.

Tarkkailua harjoittavien virkamiesten on noudatettava sen valtion lainsäädäntöä, jonka alueella he toimivat. He eivät saa pysäyttää tai pidättää tarkkailtavaa henkilöä. Tarkkailua harjoittavat virkamiehet saavat kantaa

virka-asettaan, mutta he saavat käyttää sitä vain hätävarjeluun.

Myös tarkkailun osalta kokonaisarvio viittaa siihen, että yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitettut toimivaltuudet eivät ylitä sitä rajaa, jonka jälkeen ne vaikuttaisivat valtion täysivaltaisuuteen muutoin kuin vähäisessä määrin.

Yleissopimuksen 23 artikla sisältää määräykset peitetutkinnasta. Yleissopimuksen voimaansaattamislain 2 §:ään on tarkoitettu erityinen säännös Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehen toimivallasta suorittaa pakokokeinolain ja poliisilain mukaista peitetöimintää ja valeostoja Suomen alueella. Tätä yhteistyömuotoa voidaan käyttää vain, jos tapausta on erittäin vaikeaa selvittää ilman sitä. Peitetutkinta saa kestää vain rajoitetun ajan ja pyynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen jäsenvaltion viranomaiset valmistelevat ja valvovat tutkimuksia tiiviissä yhteistyössä. Pynnön vastaanottanut viranomainen päättää oman lainsäädäntönsä mukaisesti, suostuuko se pyyntöön. Toisen jäsenvaltion viranomaiselle annettavien valtuuksien voidaan arvioida vaikuttavan vain vähäisessä määrin Suomen täysivaltaisuuteen.

Artiklan 26 mukaan suomalaiset tuomioistuimet voivat pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua yleissopimuksen tulkintaan liittyvissä kysymyksissä. Samansäiltäinen määräys on tullitietojärjestelmäyleissopimuksen pöytäkirjassa ja Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 79/1998) pöytäkirjassa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 28/1997 ja PeVL 10/1998 vp) käsitellyt pöytäkirjojen ja niiden perusteella Suomen antamien julistusten hyväksymisen edellyttämää lainsäädäntöjärjestystä. Valiokunta on päätenyt siihen, että pöytäkirjan ja sen mukaisesti annetun julistuksen osalta asia voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska menettely on vapaaehtoista ja kansallisten tuomioistuinten oman harkintavaltaan on jätetty menettelytapavalinta, ei tämän määräyksen voida katsoa loukkaavan tuomioistuinten riippumattomuutta. Mainituissa perustuslakivaliokunnan lausunnoissa todetaan myös, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta ratkaista yleissopimuksen tulkintaa

tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden tai jäsenvaltioiden ja komission väliset erimielisyydet ei ole ristiriidassa tuomioistuimen riippumattomuuden tai muiden perustuslain säännösten kanssa. Ratkaisuvallan uskonnista riippumattomalle kansainväliselle lainkäyttöelimelle on perustuslakivaliokunnan mukaan lähtökohtaisesti pidettävä kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana.

31 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua, yleissopimuksen alueellisen soveltamisen muutoksia ei enää saateta jäsenvaltioissa käsiteltäväksi. Tämä merkitsee sitä, että kansallista sopimuksetekovaltaa siirtyy neuvoston käytettäväksi. Päätöksenteko edellyttää, että artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja säädöksiä on ensin muutettu. Lisäksi tällaiset päätökset tehdään neuvostossa yksimielisesti. Koska Suomi voi neuvostossa estää artiklan 2 kohdan mukaisen päätöksenteon, voidaan katsoa, että sopimuksen muuttamistoimivaltaa ei tässä täysin aidosti siirry neuvostolle (PeVL 28/1997 vp). Koska neuvoston päätökset eivät enää tule jäsenvaltioissa hyväksyttäväksi, valtiosisäisesti sopimuksetekotoimivaltaa siirtyy eduskunnalta valtioneuvostolle. Kyse on kuitenkin varsin rajallisesta asiasta, ja kokonaisuutena arvioiden tällaisen sopimuksen tekotoimivallan siirtymän ei voida arvioida olevan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten tai perustuslain 94 ja 95 §:n kanssa.

Edellä esitetyillä perusteilla 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska asiaan sisältyy kuitenkin useita perustuslakikysymyksiä, esityksestä olisi suotavaa hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 18 päivänä joulukuuta 1997 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on oikaistuna Brysselissä 22 päivänä toukokuuta 2000 allekirjoitetulla 4 artiklan 2 kohdan 3 luetelmakohtaa koskevalla neuvoston oikaisupöytäkirjalla ja

että Eduskunta hyväksyisi annettavaksi

1. yleissopimuksen 20 artiklan mukaisen ilmoituksen, jossa Suomi ilmoittaa, että 20 artiklan mukaista takaa-ajoa suorittavilla virkamiehillä on kiinniotto-oikeus 20 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ja että oikeus takaa-ajoon on voimassa yleissopimuksen 20 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti ilman aluetta tai aikaa koskevia rajoituksia;

2. yleissopimuksen 26 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisen julistuksen, jonka mukaan jokainen Suomen tuomioistuimella voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta

ennakkoratkaisua artiklassa mainituissa tilanteissa, ja

3. yleissopimuksen 32 artiklan 4 kohdan mukaisen julistuksen, jonka mukaan yleissopimusta sovelletaan, lukuun ottamatta sen 26 artiklaa, yleissopimuksen voimaantuloon saakka Suomen ja muiden samansisältöisen julistuksen tehneiden jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrätyltä tavalla, säädetään:

1 §

Brysselissä 18 päivänä joulukuuta 1997 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on oikaistuna Brysselissä 22 päivänä toukokuuta 2000 allekirjoitetulla 4 artiklan 2 kohdan 3 luetelmakohtaa koskevalla neuvoston oikaisu-pöytäkirjalla, lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa niin kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Suomen toimivaltaisen viranomaisen tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen mukaisesti hyväksymän pyynnön nojalla Euroopan unionin toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle virkamiehelle voidaan antaa Suomen alueella oikeus suorittaa rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi peitetointia ja valeostoja pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 7 §:n sekä poliisilain (493/1995) 28, 31 a, 31 b ja 32 a §:n mukaisesti. Vastaava oikeus voidaan antaa Euroopan unionin toisen jäsenvaltion

virkamiehelle myös Suomen toimivaltaisen viranomaisen kyseiselle toiselle jäsenvaltiolle esittämän pyynnön nojalla.

Suomen alueella 1 momentin mukaisesti toimivalle Euroopan Unionin toisen jäsenvaltion virkamiehelle voidaan antaa oikeus kantaa asetta, jos se on välttämätöntä suoritettavan toiminnan luonteen vuoksi. Asetta on oikeus käyttää vain rikoslain 3 luvun 6 §:n mukaisessa hätävarjelutilanteessa.

3 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa tätä lakia sovelletaan Suomen ja sellaisen sopimusvaltion välillä, joka on antanut sopimuksen 32 artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen.

2.

Laki**ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 17 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 601/2001, uusi 13 kohta seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

13) tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen 20, 21 ja 23 artiklassa tarkoitetuille, Suomen alueella toimiville Euroopan unionin toisen

jäsenvaltion virkamiehille kuuluvien ampu-
ma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä ja hallussapitoa, kun toiminta perustuu mainituissa artikloissa tarkoitettuun takaa-ajoon, tarkkailuun tai peitetoimintaan.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 17 §:ään, sellaisena
kuin se on laissa 601/2001, uusi 13 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

13) tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen 20, 21 ja 23 artiklassa tarkoitetuille, Suomen alueella toimiville Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä ja hallussapitoa, kun toiminta perustuu mainituissa artikloissa tarkoitettuun takaa-ajoon, tarkkailuun tai peitet toimintaan.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

YLEISSOPIMUS

TEHTY EUROOPAN UNIONISTA TEHDYN K.3 ARTIKLAN PERUSTEELLA, TULLIHALLINTOJEN KESKINÄISESTÄ AVUNANNOSTA JA YHTEISTYÖSTÄ

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti N:o C 24, 23.1.1998

Tämän yleissopimuksen KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita ja jotka

VIITTAAVAT 18 päivänä joulukuuta 1997 annettuun Euroopan unionin neuvoston säädöksen,

PALAUTTAVAT MIELIIN tarpeen lujittaa tullihallintojen keskinäisestä avunannosta Roomassa 7 päivänä syyskuuta 1967 allekirjoitettuun yleissopimukseen sisältyviä velvoitteita,

KATSOVAT, että tullihallinnot vastaavat paitsi yhteisön sääntöjä vastaan myös kansallista lainsäädäntöä, etenkin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 36 ja 223 artiklan alaan kuuluvaa lainsäädäntöä vastaan tehtyjen rikosten estämisestä ja tutkinnasta sekä torjunnasta yhteisön tullialueella, erityisesti sen saapumis- ja poistumispaikoissa,

KATSOVAT, että kaikenlaisen laittoman kaupan lisääntyminen on vakava kansanterveyteen, julkiseen moraaliin ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuva uhka,

KATSOVAT, että olisi luotava erityisiä yhteistyömuotoja, jotka sisältävät rajojen yli ulottuvia toimia tiettyjen, niin jäsenvaltioiden kansallisiin lainsäädäntöihin kuin yhteisön tullilainsäädäntöön kohdistuvien rikkomusten estämiseksi ja tutkimiseksi ja että kyseisiä rajojen yli ulottuvia toimia toteutettaessa on aina noudatettava laillisuusperiaatetta (noudatetaan sovellettavaa lakia ja toimivaltaisten viranomaisten toimintaohjeita), toissijaisuusperiaatetta (kyseisiin toimiin ryhdytään vain, jos muut vaikutuksiltaan vähäisemmät toimet eivät ole sopivia) ja suhteellisuusperiaatetta (toimenpiteen merkitys ja kesto määritellään niin, että se on oikeassa suhteessa oletetun rikkomuksen vakavuuteen),

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että on tarpeen vahvistaa tullihallintojen keskinäistä yhteistyötä luomalla menettelyt, jotka mahdollistavat tullihallintojen yhteisen toiminnan ja laittomaan kauppaan liittyvien tietojen vaihdon niiden välillä, ja,

OVAT TIETOISIA siitä, että tullihallintojen on päivitettävä työssään sovellettava sekä yhteisön että kansallisia säännöksiä, minkä vuoksi on ilmeinen tarve varmistaa, että keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskevat säännökset kehittyvät molemmilla alueilla mahdollisimman yhdenmukaisesti,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I LUKU

Yleiset määräykset

1 artikla

Soveltamisala

1. Euroopan unionin jäsenvaltiot antavat toisilleen keskinäistä apua ja toimivat keskenään yhteistyössä tullihallintojensa välityksellä

— estääkseen ja tutkiakseen kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvia rikkomuksia sekä

— ryhtyäkseen syyte- ja rankaisutoimiin yhteisön ja kansallisiin tullilainsäädäntöihin kohdistuvissa rikkomuksissa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön toimivaltaa.

2. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät koske säännöksiä, joita sovelletaan oikeusviranomaisten väliseen keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa, tai jäsenvaltioiden välillä voimassa olevien kahden- tai monenvälisen sopimusten suotuisampia määräyksiä, jotka koskevat 1 kohdan mukaista yhteistyötä jäsenvaltioiden tulliviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten välillä, eikä myöskään samaa alaa koskevia järjestelyjä, joista on sovittu yhdenmukaisen lainsäädän-

nön tai erityisen järjestelyn perusteella, jossa määrätään keskinäisen avun vastavuoroista soveltamista, sanotun kuitenkin rajoittamatta 3 artiklan soveltamista.

2 artikla

Toimivalta

Tullihallinnot soveltavat tätä yleissopimusta kansallisen lainsäädännön mukaisen toimivaltansa rajoissa. Tämän yleissopimuksen määräysten ei voida tulkita vaikuttavan tässä yleissopimuksessa tarkoitetuille tullihallinnoille kansallisen lainsäädännön mukaisesti kuuluvaan toimivaltaan.

3 artikla

Suhde oikeusviranomaisten antamaan keskinäiseen oikeusapuun

1. Tämä yleissopimus käsittää kansalliseen ja yhteisön tullilainsäädäntöön kohdistuvia rikoksia koskevan tutkinnan yhteydessä annettavan keskinäisen avun ja yhteistyön, kun nämä tutkimukset kuuluvat kyseisen jäsenvaltion kansallisten säännösten nojalla pyynnön esittävän viranomaisen toimivaltaan.

2. Jos oikeusviranomainen suorittaa rikostutkinnan tai se tehdään tämän johdolla, mainittu viranomainen päättää, esitetäänkö kyseisessä tapauksessa keskinäistä avunantoa tai yhteistyötä koskevat pyynnöt keskinäiseen oikeusapuun rikosasioissa sovellettavien määräysten mukaisesti vai tämän yleissopimuksen perusteella.

4 artikla

Määritelmät

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan:

1) ”kansallisella tullilainsäädännöllä” jäsenvaltion lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden soveltaminen kuuluu kokonaisuudessaan tai osittain kyseisen jäsenvaltion tullihallinnon toimivaltaan ja jotka koskevat:

— sellaisten tavaroiden liikkuvuutta rajojen yli, joihin kohdistuu erityisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 36 ja 223 ar-

tiklassa tarkoitettuja kielto-, rajoitus- tai valvontatoimenpiteitä,

— yhdenmukaistamattomia valmisteveroja;

2) ”yhteisön tullilainsäädännöllä”:

— kaikkia yhteisön säännöksiä ja niiden soveltamista koskevia säännöksiä, jotka koskevat jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisessä kaupassa sekä jäsenvaltioiden välisessä kaupassa liikkuvien tavaroiden tuontia, vientiä, kauttakulkua ja alueella oloa, kun on kyse tavaroista, joilla ei ole Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yhteisöasemaa, tai tavaroista, joiden yhteisöaseman vahvistamiseksi tarvitaan lisätarkastuksia tai -tutkimuksia,

— kaikkia yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä annettuja yhteisön säännöksiä ja erityissääntöjä, jotka koskevat maataloustuotteiden jalostamisessa tuotettuja tavaroita,

— kaikkia yhdenmukaistettuja valmisteveroja ja tuonnin yhteydessä suoritettavaa arvonlisäveroa koskevia yhteisön säännöksiä sekä niitä koskevia kansallisia soveltamissäännöksiä;

3) ”rikkomuksilla” kansallisen tai yhteisön tullilainsäädännön vastaisia tekoja, mukaan lukien erityisesti:

— osallisuus tällaiseen rikkomukseen tai rikkomuksen yritykseen,

— osallistuminen tällaisia rikkomuksia tekevän rikollisjärjestön toimintaan,

— tässä kohdassa mainituilla rikkomuksilla saadun rahan pesu;

4) ”keskinäisellä avunannolla” jäsenvaltioiden tulliviranomaisten tämän yleissopimuksen mukaisesti toisilleen antamaa apua;

5) ”pyynnön esittäneellä viranomaisella” sen jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista, joka esittää avunpyynnön;

6) ”pyynnön vastaanottaneella viranomaisella” sen jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista, jolle avunpyyntö esitetään;

7) ”tullihallinnolla” jäsenvaltioiden tulliviranomaisia ja muita viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia panemaan täytäntöön tämän yleissopimuksen määräykset;

8) ”henkilötiedoilla” kaikkia tietoja, jotka liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön; henkilö pidetään tunnistettavissa olevana, kun hänet voidaan tunnistaa suoraan tai välillisesti erityisesti henkilötunnusnumeroon tai yhden tai

useamman hänen fyysiseen, fysiologiseen, psykologiseen, taloudelliseen, kulttuuriseen tai sosiaaliseen identiteettiin liittyvän erityispiirteensä avulla;

9) ”rajojen yli ulottuvalla yhteistyöllä” rajat ylittävää yhteistyötä jäsenvaltioiden tullihallintojen välillä.

5 artikla

Koordinoinnin keskusyksiköt

1. Jäsenvaltiot nimeävät tulliviranomaisistaan keskusyksikön (koordinointiyksikön). Sen tehtävänä on ottaa vastaan tämän yleissopimuksen mukaista keskinäistä avunantoa koskevat pyynnöt ja huolehtia keskinäisen avunannon koordinoinnista tämän kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan soveltamista. Tämän yksikön tehtävänä on myös yhteistyö muiden viranomaisten kanssa, jotka osallistuvat tämän yleissopimuksen mukaiseen avunantoon. Jäsenvaltioiden koordinointiyksiköt pitävät keskenään yllä tarvittavia suoria yhteyksiä erityisesti IV luvussa tarkoitetuissa tapauksissa.

2. Koordinointiyksiköiden toiminta ei estä jäsenvaltioiden tulliviranomaisten muiden yksiköiden välistä suoraa yhteistyötä varsinkin kiireellisissä tapauksissa. Toiminnan tehokkuuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi koordinointiyksiköille on tiedotettava kaikista toimista, joissa käytetään suoraa yhteistyötä.

3. Jos pyynnön käsittely ei kuulu tulliviranomaisen toimivaltaan tai kuuluu siihen vain osittain, koordinointiyksikkö välittää pyynnön toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle ja tiedottaa tästä pyynnön esittäneelle viranomaiselle.

4. Jos pyyntöön ei voida vastata oikeudellisista tai asian luonteesta johtuvista syistä, koordinointiyksikkö lähettää pyynnön takaisin pyynnön esittäneelle viranomaiselle ja liittyy siihen perustelut siitä, miksi pyyntöä ei voida käsitellä.

6 artikla

Yhteyshenkilöt

1. Jäsenvaltiot voivat sopia keskenään yh-

teyshenkilöiden vaihtamisesta määrätyksi tai määräämättömäksi ajaksi keskinäisesti sovitujen edellytysten mukaisesti.

2. Yhteyshenkilöillä ei ole väliintulo-oikeutta vastaanottajavaltiossa.

3. Jäsenvaltioiden tullihallintojen yhteistyön edistämiseksi yhteyshenkilöillä voi jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella tai näiden pyynnöstä olla seuraavia tehtäviä:

a) helpottaa ja nopeuttaa jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa,

b) avustaa omaan tai edustamaansa jäsenvaltioon liittyvässä tutkinnassa,

c) avustaa avunantopyyntöjen käsittelyssä, d) neuvoa ja avustaa vastaanottajavaltiota rajojen yli ulottuvien toimien valmistelussa ja toteuttamisessa,

e) hoitaa muita tehtäviä, joista jäsenvaltiot voivat keskenään sopia.

4. Jäsenvaltiot voivat sopia yhteyshenkilöiden toimeksiannoista ja asemapaikoista kahdenvälisesti tai monenvälisesti. Yhteyshenkilöt voivat myös edustaa yhden tai useamman jäsenvaltion etuja.

7 artikla

Henkilöllisydentodistamisvelvollisuus

Jollei tässä yleissopimuksessa toisin määrätä, pyynnön esittäneen viranomaisen edustajien, jotka ovat toisessa jäsenvaltiossa käyttäköseen siellä tämän yleissopimuksen mukaisia oikeuksia, on voitava pyydettyä esittää kirjallinen valtuutus, josta käyvät ilmi heidän henkilöllisyytensä ja virkatehtävänsä.

2 LUKU

Pyynnöstä annettava apu

8 artikla

Periaatteet

1. Annettaessa apua tämän luvun mukaisesti pyynnön vastaanottanut viranomainen tai toimivaltainen viranomainen, jolle viimeksi mainittu on toimittanut pyynnön, menettelee samalla tavoin kuin toimiessaan omaan lukuunsa tai maansa muun viranomaisen pyyn-

nöstä. Viranomaisen käyttää tällöin kaikkia kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia laillisia toimivaltuuksiaan vastatakseen pyyntöön.

2. Pyyntöön vastaanottanut viranomaisen antaa apua kaikissa kyseiseen rikkomukseen liittyvissä tilanteissa, jotka selvästi ovat yhteydessä pyynnön kohteeseen, ilman että lisäpyyntöä tarvittaisiin. Epäselvissä tapauksissa pyynnön vastaanottava viranomaisen ottaa ensin yhteyttä pyynnön esittäneeseen viranomaiseen.

9 artikla

Avunantopyyntöjen muoto ja sisältö

1. Avunantopyynnöt tehdään aina kirjallisesti. Niihin liitetään pyynnön täyttämiseksi tarvittavat asiakirjat.

2. Näissä 1 kohdan mukaisissa pyynnöissä on esitettävä seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittänyt viranomaisen,
- b) pyydetyt toimenpiteet,
- c) pyynnön tarkoitus ja syy,
- d) asiaan liittyvä lainsäädäntö, määräykset ja muut oikeudelliset säännökset,
- e) mahdollisimman tarkat ja laajat tiedot luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, joihin tutkimus kohdistuu,
- f) yhteenveto asiaa koskevista seikoista, lukuun ottamatta 13 artiklassa tarkoitettuja tapauksia.

3. Pyyntö tehdään pyynnön vastaanottaneen viranomaisen edustaman jäsenvaltion virallisella kielellä tai jollakin tämän viranomaisen hyväksymällä kielellä.

4. Suullisesti esitetyt pyyntö hyväksytään kiireellisissä tapauksissa, mutta ne on vahvistettava viipymättä kirjallisesti.

5. Jos pyyntö ei täytä muodollisia vaatimuksia, pyynnön vastaanottanut viranomaisen voi pyytää sen oikaisemista tai täydentämistä; tänä aikana voidaan kuitenkin toteuttaa pyynnön edellyttämiä toimenpiteitä.

6. Pyyntöön vastaanottanut viranomaisen suostuu noudattamaan pyynnön toteuttamiseen erityistä menettelyä, edellyttäen ettei menettely ole pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion lakien ja hallinnollisten määräysten vastainen.

10 artikla

Tietojen pyytäminen

1. Pyyntöön vastaanottanut viranomaisen antaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä tälle kaikki tiedot, joiden avulla pyynnön esittänyt viranomaisen voi estää ja tutkia rikkomuksia sekä ryhtyä niitä koskeviin syytetoimiin.

2. Annettaviin tietoihin on liitettävä pyynnön vastaanottaneen viranomaisen hallussa olevat tai pyyntöön vastaamista varten laaditut tai saadut selvitykset ja muut asiakirjat tai otteet tai oikeaksi todistetut jäljennökset niistä selvityksistä ja asiakirjoista, joihin annettavat tiedot perustuvat.

3. Jos pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut viranomaisen niin sopivat, pyynnön esittäneen viranomaisen valtuuttamat virkamiehet voivat hankkia pyynnön vastaanottaneen viranomaisen antamia yksityiskohtaisia ohjeita noudattaen 1 kohdan mukaisia tietoja pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virastoista. Tämä koskee kaikkia sellaisista asiakirjoista ilmeneviä tietoja, jotka ovat näiden virastojen henkilöstön käytävissä. Kyseisillä virkamiehillä on oikeus ottaa jäljennöksiä asiakirjoista.

11 artikla

Valvontapyynnöt

Pyyntöön esittäneen viranomaisen pyynnöstä pyynnön vastaanottanut viranomaisen mahdollisuuksien mukaan valvoo erityisesti tai antaa tehtäväksi valvoa erityisesti henkilöä, jonka voidaan perustellusti uskoa rikkooneen tai aikovan rikkoa kansallista tai yhteisön tullilainsäädäntöä. Se myös valvoo pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä paikkoja, kuljetusvälineitä ja tavaroita, jotka liittyvät mahdolliseen edellä mainittujen tullilainsäädäntöjen vastaiseen toimintaan.

12 artikla

Tutkimuspyynnöt

1. Pyyntöön esittäneen viranomaisen pyynnöstä pyynnön vastaanottanut viranomaisen

tekee tai huolehtii siitä, että tehdään aiheelliset tutkimukset toimista, jotka ovat rikkomuksia tai pyynnön esittäneen viranomaisen mielestä näyttävät olevan rikkomuksia.

Pyynnön vastaanottanut viranomainen ilmoittaa näiden tutkimusten tulokset pyynnön esittäneelle viranomaiselle. Soveltuvin osin sovelletaan 10 artiklan 2 kohtaa.

2. Jos pyynnön esittänyt viranomainen ja pyynnön vastaanottanut viranomainen niin sopivat, pyynnön esittäneen viranomaisen nimeämät virkamiehet voivat olla läsnä 1 kohdassa tarkoitettuja tutkimuksia tehtäessä. Pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiehet huolehtivat koko ajan tutkimusten tekemisestä. Pyynnön esittäneen viranomaisen virkamiehet eivät voi omasta aloitteestaan käyttää pyynnön vastaanottaneen viranomaisen edustajille kuuluvia valtuuksia. Heillä on kuitenkin oikeus päästä samoihin tiloihin ja tutustua samoihin asiakirjoihin kuin viimeksi mainitut näiden välityksellä ja ainoastaan meneillään olevaa tutkimusta varten.

13 artikla

Tiedoksianto

1. Pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä pyynnön vastaanottanut viranomainen antaa tiedoksi tai huolehtii, että vastaanottajalle annetaan tiedoksi sen jäsenvaltion kansallisten säännösten mukaisesti, jossa pyynnön vastaanottaneella viranomaisella on toimipaikka, kaikista sen jäsenvaltion, jossa pyynnön esittävällä viranomaisella on toimipaikka, toimivaltaisten viranomaisten antamista määräyksistä tai päätöksistä, jotka koskevat tämän yleissopimuksen soveltamista.

2. Tiedoksiantopyyntöihin, joissa mainitaan määräyksen tai päätöksen aihe, liitetään käänös sen jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin sen virallisista kielistä, jossa pyynnön vastaanottaneella viranomaisella on toimipaikka. Pyynnön vastaanottanut viranomainen voi kuitenkin ilmoittaa, ettei tarvitse käänöstä.

14 artikla

Käyttäminen todisteena

Sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jossa pyynnön esittäneen viranomaisen toimipaikka sijaitsee, voivat käyttää pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamiesten kautta näiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti hankittuja lausuntoja, todistuksia, tietoja, asiakirjoja, viralliseksi todistettuja jäljennöksiä ja muita pyynnön esittäneelle viranomaiselle 10, 11 ja 12 artiklassa tarkoitetuissa avunantotapauksissa lähetettyjä asiakirjoja todisteina kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

3 LUKU

Oma-aloitteinen avunanto

15 artikla

Periaate

Kunkin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset antavat apua 16 ja 17 artiklan määräysten mukaisesti muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ilman näiden ennalta esittämää pyyntöä, jollei tälle aseteta rajoituksia kansallisessa lainsäädännössä.

16 artikla

Valvonta

Jos tämä edistää rikkomusten estämistä ja tutkimista tai niitä koskeviin syytöksiin ryhtymistä toisessa jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset

a) mahdollisuuksiensa mukaan hoitavat itse tai antavat hoidettavaksi 11 artiklassa määritellyn erityisen valvonnan,

b) toimittavat muiden asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille kaikki hallussaan olevat tiedot ja erityisesti selvitykset ja muut asiakirjat tai oikeaksi todistetut jäljennökset tai otteet selvityksistä ja muista asiakirjoista, jotka koskevat suunniteltuun tai tehtyyn rikkomukseen liittyvää toimintaa.

17 artikla

Tietojen toimittaminen oma-aloitteisesti

Kunkin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset toimittavat viipymättä muiden asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille kaikki tarvittavat suunniteltuja tai tehtyjä rikkomuksia koskevat tiedot, erityisesti tiedot rikkomuksiin liittyvistä tavaroista sekä rikkomusten suorittamisessa käytettävistä uusista välineistä tai menetelmistä.

18 artikla

Todisteena käyttäminen

Tiedot vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti käyttää todistena valvontaraportteja ja tietoja, jotka jonkin jäsenvaltion virkamiehet ovat hankkineet ja toimittaneet toiselle jäsenvaltiolle 15, 16 ja 17 artiklassa tarkoitetun oma-aloitteisen avunannon yhteydessä.

4 LUKU

Yhteistyön erityismuodot

19 artikla

Periaatteet

1. Tullihallintojen välillä tehdään rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä tämän luvun mukaisesti. Tullihallinnot antavat toisilleen tarvittavaa henkilöstö- ja organisatorista apua. Yhteistyöpyynnöt on pääsääntöisesti esitettävä 9 artiklan mukaisten avunantopyyntöjen muodossa. Tässä luvussa tarkoitetuissa nimienomaisissa tapauksissa pyynnön esittäneen viranomaisen edustajat voivat pyynnön vastaanottaneen viranomaisen suostumuksella ryhtyä toimiin kyseisen jäsenvaltion alueella.

Koordinoinnin keskusyksiköt huolehtivat rajojen yli ulottuvien toimien koordinoinnista ja suunnittelusta 5 artiklan mukaisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä voidaan tehdä rikkomusten estämiseksi ja tutkimiseksi tai niitä

koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi seuraavissa tapauksissa:

a) laitton huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden, aseiden, ammuksien, räjähteiden, kulttuuriesineiden, vaarallisten ja myrkyllisten jätteiden, ydinaineiden tai sellaisten aineiden tai laitteiden kauppa jotka on tarkoitettu ydinaseiden, biologisten ja/tai kemiallisten aseiden valmistamiseen (kiellettyt tavarat),

b) huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittoman kaupan estämisestä tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen taulukoissa I ja II olevien, huumausaineiden laittomaan valmistamiseen tarkoitettujen aineiden (lähtöaineiden) kauppa,

c) rajojen yli tapahtuva verollisten tavaroiden laitton kauppa, jolla pyritään kiertämään veroja tai perusteettomasti saamaan tavaroiden tuontiin tai vientiin liittyviä maksuja julkisista varoista, kun kaupan laajuus ja siihen liittyvä riski verojen ja tukien kannalta merkitsee huomattavaa Euroopan yhteisöjen tai jäsenvaltioiden talousarvioon kohdistuvaa taloudellista räsitusta,

d) muu yhteisön tai kansallisissa tullilainsäädännöissä kiellettyjen tavaroiden kauppa.

3. Pynnön vastaanottanut viranomainen ei ole velvollinen käyttämään jotain tiettyä, tässä luvussa mainittua yhteistyömuotoa, jos aiottu tutkinta on vastoin pyynnön vastaanottavan viranomaisen kansallista lainsäädäntöä tai siitä ei säädetä kyseisen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä. Tällöin pyynnön esittänyt viranomainen voi käänteisessä tapauksessa samasta syystä kieltäytyä vastaavantyyppisestä rajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä, jota pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion viranomainen pyytää.

4. Jos jäsenvaltioiden kansallinen lainsäädäntö niin edellyttää, kyseiset viranomaiset pyytävät kansallisten oikeusviranomaistensa hyväksynnän aiotuille tutkimuksille. Jos toimivaltaisten oikeusviranomaisten hyväksyntään liittyy ehtoja ja vaatimuksia, kyseiset viranomaiset noudattavat näitä ehtoja ja vaatimuksia tutkinnan aikana.

5. Jos jäsenvaltion virkamiehet osallistuvat toisen jäsenvaltion alueella tämän luvun nojalla toimiin ja aiheuttavat siellä toimillaan vahinkoa, jäsenvaltio, jonka alueella vahingot aiheutettiin, korvaa vahingon kansallisen

lainsäädäntönsä mukaisesti samalla tavoin kuin se olisi tehnyt, jos sen omat virkamiehet olisivat aiheuttaneet vahingon. Kyseinen jäsenvaltio saa täyden korvauksen vahinkoa kärsineille osapuolille tai muille korvaukseen oikeutetuille henkilöille tai laitoksille maksamistaan summista siltä jäsenvaltiolta, jonka virkamiehet ovat aiheuttaneet vahingon.

6. Kukin jäsenvaltio pidättäytyy 5 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetussa tapauksessa pyytämästä kärsimiensä vahinkojen korvaamista toiselta jäsenvaltiolta, tämän kuitenkaan rajoittamatta sen oikeuksia kolmansiin osapuoliin nähden ja sen estämättä, mitä 5 kohdan toisessa virkkeessä määrätään vahinkojen korvaamisesta.

7. Tiedon saaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää virkamiesten 20—24 artiklassa tarkoitetun rajojen yli ulottuvan yhteistyön puitteissa saamia tietoja todisteina kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja tiedot antaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten asettamilla erityisehdoilla.

8. Jäljempänä 20—24 artiklassa tarkoitettujen toimien aikana toisen jäsenvaltion alueelle lähetetyt virkamiehet rinnastetaan kyseisen jäsenvaltion virkamiehiin niiden rikkomusten osalta, jotka mahdollisesti kohdistuvat heihin tai joita he mahdollisesti tekevät.

20 artikla

Välitön takaa-ajo

1. Jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehet, jotka omassa maassaan seuraavat henkilöä, joka on tavattu itse teossa suorittamasta 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja, rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen mahdollistavia rikkomuksia tai joka on ollut osallisena mainituissa rikkomuksissa, saavat jatkaa takaa-ajoa toisen jäsenvaltion alueella ilman ennalta annettua lupaa, kun toisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille ei ole voitu ennalta ilmoittaa sen alueelle tulemisesta asian erityisen kiireellisyyden vuoksi tai kun nämä viranomaiset eivät ole voineet saapua ajoissa paikalle jatkaakseen takaa-ajoa.

Takaa-ajavien viranomaisten on viimeistään rajaa ylittäessään otettava yhteyttä sen jäsenvaltion toimivaltaisiin viranomaisiin, jonka alueella takaa-ajo tapahtuu. Takaa-ajo

keskeytetään heti, kun jäsenvaltio, jonka alueella takaa-ajo tapahtuu, sitä pyytää. Toimivaltaiset viranomaiset pysäyttävät takaa-ajetun henkilön takaa-ajajien pyynnöstä hänen henkilöllisyytensä toteamiseksi tai hänen pidättämisekseen. Jäsenvaltiot ilmoittavat tallettajalle ne takaa-ajavat viranomaiset, joihin määräystä sovelletaan, ja tallettaja ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille.

2. Takaa-ajossa noudatetaan seuraavia menettelyjä, jotka määritellään 6 kohdassa tarkoitetussa ilmoituksessa:

a) takaa-ajavilla viranomaisilla ei ole kiinniotto-oikeutta,

b) kuitenkin, jos pyyntöä takaa-ajon keskeyttämisestä ei esitetä eivätkä sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jonka alueella takaa-ajo tapahtuu, voi jatkaa toimintaa riittävän nopeasti, takaa-ajavat viranomaiset voivat ottaa kiinni takaa-ajetun henkilön, kunnes mainitun jäsenvaltion virkamiehet, joille asiasta on välittömästi ilmoitettava, voivat todeta tämän henkilön henkilöllisyyden tai pidättää hänet.

3. Takaa-ajo tapahtuu 1 ja 2 kohdan mukaisesti noudattaen yhtä seuraavista menettelyistä, joka määritellään 6 kohdassa tarkoitetussa ilmoituksessa:

a) ilmoituksessa määriteltävällä alueella tai ilmoituksessa määriteltävän, rajanylityksestä laskettavan ajan kuluessa,

b) alue- tai aikarajoituksetta.

4. Takaa-ajoon voidaan ryhtyä vain seuraavin yleisin edellytyksin:

a) takaa-ajavat virkamiehet noudattavat tämän artiklan määräyksiä ja sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella he toimivat; he noudattavat toimivaltaisten paikallisten viranomaisten ohjeita,

b) merellä tapahtuvassa takaa-ajossa noudatetaan, siltä osin kuin se ulottuu aavalle merelle tai talousvyöhykkeelle, kansainvälistä merioikeutta sellaisena kuin siitä määrätään Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa, ja toisen jäsenvaltion aluevesillä tämän artiklan määräyksiä,

c) pääsy asuntoihin tai yleisöltä suljettuihin paikkoihin on kiellettyä,

d) takaa-ajavat virkamiehet ovat helposti tunnistettavissa virkapuvustaan, käsivarsinauhastaan tai kulkuneuvossaan käytettävistä tunnuksista; siviiliasun käyttö yhdessä edellä

mainituin tunnuksin varustamattoman kuluneuvon kanssa on kiellettyä; takaa-ajavien virkamiesten on milloin tahansa voitava todistaa toimivansa viranomaisen ominaisuudessa,

e) takaa-ajavat virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan takaa-ajon aikana, paitsi i) jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on ilmoittanut yleisesti, että asean kanto sen alueella on kokonaan kielletty tai jos ii) pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio nimenomaisesti päättää toisin. Kun toisen jäsenvaltion virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan, sen käyttö on kiellettyä muutoin kuin hätävarjelua varten,

f) kun takaa-ajettu henkilö on otettu kiinni 2 kohdan b alakohdan mukaisesti, hänelle voidaan sen jäsenvaltion, jonka alueella takaa-ajo on tapahtunut, toimivaltaisten viranomaisten kuultavaksi viemistä varten tehdä ainoastaan turvatarkastus; kyseisen henkilön kuljetuksen aikana voidaan käyttää käsirautoja; takaa-ajetun henkilön hallussa olevat esineet voidaan takavarikoida,

g) takaa-ajavien virkamiesten on ilmoituttava kunkin 1, 2 ja 3 kohdassa mainitun operaation jälkeen sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten luona, jonka alueella he ovat toimineet, ja annettava selitys toimintaan; riippumatta siitä, onko takaa-ajettu voitu pidättää, virkamiesten on oltava kyseisten viranomaisten pyynnöstä näiden käytettävissä, kunnes virkamiesten toimiin liittyvät seikat on selvitetty asianmukaisesti,

h) takaa-ajavien virkamiesten kotivaltiona olevan jäsenvaltion viranomaiset osallistuvat sen jäsenvaltion viranomaisten pyynnöstä, jonka alueella takaa-ajo on tapahtunut, kuulusteluihin, jotka seuraavat operaatiota, johon he ovat osallistuneet, mukaan lukien oikeuskäsittely.

5. Henkilö, jonka sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jonka alueella takaa-ajo on tapahtunut, ovat pidättäneet 2 kohdan mukaisen toiminnan seurauksena, voidaan hänen kansallisuudestaan riippumatta pidättää kuulusteluja varten. Kansallisen lainsäädännön asiaa koskevia sääntöjä sovelletaan soveltuvin osin.

Jos tämä henkilö ei ole sen jäsenvaltion kansalainen, jonka alueella hänet on pidätetty, hänet on vapautettava viimeistään kuuden

tunnin kuluttua pidättämisestä, eikä tähän aikaan lasketa keskiyön ja aamun kello yhdeksän välisiä tunteja, jolleivät mainitun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ole sitä ennen saaneet väliaikaista pidättämistä koskevaa pyyntöä, joka on esitetty missä muodossa tahansa rikoksentehtäjän luovutusta varten.

6. Allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen kukin jäsenvaltio antaa ilmoituksen, jossa se määrittelee 2, 3 ja 4 kohdan pohjalta, kuinka takaa-ajossa menetellään sen alueella.

Jäsenvaltio voi milloin hyvänsä korvata ilmoituksensa toisella ilmoituksella, jollei tämä rajoita ensiksi mainitun soveltamisalaa.

Kukin ilmoitus annetaan kunkin kyseisen jäsenvaltion kanssa näissä valtioissa sovellettavien järjestelmien vastaavuudesta sopimiseksi käytyjen neuvottelujen jälkeen.

7. Jäsenvaltiot voivat laajentaa kahdenvälisesti 1 kohdan soveltamisalaa ja antaa täydentäviä määräyksiä tämän artiklan soveltamiseksi.

8. Jäsenvaltio voi tämän yleissopimuksen hyväksymisasiakirjan tallettaessaan ilmoittaa, ettei se sitoudu noudattamaan tätä artiklaa tai osaa siitä. Tämä ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa.

21 artikla

Rajojen yli tapahtuva valvonta

1. Jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehet, jotka tarkkailevat maassaan henkilöä, jonka voidaan perustellusti epäillä olevan osallistana 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin rikkomuksiin, saavat jatkaa tätä tarkkailua toisen jäsenvaltion alueella, kun tämä on antanut luvan rajojen kummallakin puolella tapahtuvaan tarkkailuun ennalta esitetyn oikeusapupyynnön perusteella. Lupa voidaan liittää ehtoja.

Kukin jäsenvaltio ilmoittaa tallettajalle ne viranomaiset, joihin määräystä sovelletaan, ja tallettaja ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille.

Pyydetäessä tarkkailu annetaan sen jäsenvaltion virkamiesten tehtäväksi, jonka alueella se tapahtuu.

Ensimmäisessä alakohdassa mainittu oikeusapupyynnö lähetetään kunkin jäsenvaltion

nimeämälle ja pyydetyn luvan myöntämiseen tai edelleen välittämiseen toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jäsenvaltiot ilmoittavat tallettajalle tätä varten nimetyt viranomaiset, ja tallettaja ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille.

2. Jos lupaa ei voida asian erityisen kiireellisyys vuoksi pyytää ennalta toiselta jäsenvaltiolta, tarkkailevat virkamiehet saavat jatkaa rajan toisella puolella sellaisen henkilön tarkkailua, jonka voidaan perustellusti epäillä syyllistyneen johonkin 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun rikkomukseen, seuraavin edellytyksin:

a) rajanylityksistä ilmoitetaan välittömästi tarkkailun aikana sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jonka alueella tarkkailua jatketaan,

b) 1 kohdan mukainen pyyntö, josta käyvät ilmi ilman ennakkolupaa tapahtuneen rajanylityksen syyt, esitetään viipymättä.

Tarkkailu lopetetaan heti, kun se jäsenvaltio, jonka alueella tarkkailu tapahtuu, sitä pyytää a alakohdassa tarkoitettua ilmoituksen tai b alakohdassa tarkoitettua pyynnön saatuaan tai jos lupaa ei ole saatu viiden tunnin kuluessa rajanylityksestä.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu tarkkailu voi tapahtua vain seuraavin yleisin edellytyksin:

a) tarkkailevat virkamiehet noudattavat tämän artiklan määräyksiä ja sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella he toimivat; heidän on noudatettava mainitun jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten määräyksiä,

b) virkamiehet pitävät 2 kohdassa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta tarkkailun aikana mukanaan asiakirjaa, josta käy ilmi, että lupa on myönnetty,

c) tarkkailevat virkamiehet voivat milloin tahansa todistaa, että he toimivat virkatehtävissä,

d) tarkkailevat virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan tarkkailun aikana, paitsi jos i) pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on ilmoittanut yleisesti, että aseensa kanto sen alueella on kokonaan kielletty tai ii) pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio nimenomaisesti päättää toisin. Kun toisen jäsenvaltion virkamiehet saavat kantaa virka-asettaan, sen käyttö on kiellettyä muutoin kuin hätävarjelua varten,

e) pääsy asuntoihin tai yleisöltä suljettuihin paikkoihin on kielletty,

f) tarkkailevat virkamiehet eivät saa pysäyttää tai pidättää tarkkailtavaa henkilöä,

g) kaikista toimista annetaan selvitys sen jäsenvaltion viranomaisille, jonka alueella ne tapahtuivat; tarkkailevia virkamiehiä voidaan pyytää tulemaan henkilökohtaisesti paikalle,

h) sen jäsenvaltion viranomaiset, joka on tarkkailevien virkamiesten kotivaltio, osallistuvat sen jäsenvaltion viranomaisten pyynnöstä, jonka alueella tarkkailu on tapahtunut, näitä toimia seuraaviin tutkimuksiin, mukaan lukien oikeuskäsittelyt.

4. Jäsenvaltiot voivat laajentaa kahdenvälisesti tämän artiklan soveltamisalaa ja antaa sen soveltamiseksi täydentäviä määräyksiä.

5. Tallettaessaan tämän yleissopimuksen ratifiointi- tai hyväksymisasiakirjansa jäsenvaltio voi ilmoittaa, ettei se sitoudu noudattamaan tätä artiklaa tai osaa siitä. Tämä ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa.

22 artikla

Valvottu läpilasku

1. Jokainen jäsenvaltio sitoutuu varmistamaan alueellaan tapahtuvien valvottujen kuljetusten sallimisen toisen jäsenvaltion pyynnöstä, kun se liittyy luovuttamisen perusteeksi käyviä rangaistavia tekoja koskevaan rikostutkintaan.

2. Pynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset tekevät tapauskohtaisesti päätöksen valvotuista kuljetuksista kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

3. Valvotut kuljetukset tapahtuvat pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion menettelytapojen mukaisesti. Operaatioiden suorittaminen ja niiden johtaminen kuuluu asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan.

Pyynnön vastaanottaneet viranomaiset vastaavat läpilaskun valvonnasta rajanylityspaikalta tai muusta sovitusta paikasta lähtien, jotta valvonta ei keskeytyisi. Ne huolehtivat tavarain jatkuvasta valvonnasta siten, että ne voivat jatkukuljetuksen aikana milloin tahansa ottaa kiinni tekijät tai takavarikoida tavarat.

4. Lähetykset, joiden valvotusta läpikäyntiä on sovittu, voidaan asianomaisten jäsenvaltioiden suostumuksella pysäyttää, ja niiden kuljetuksen jatkaminen voidaan sallia joko sellaisenaan tai sen jälkeen, kun niiden alkuperäinen sisältö on otettu talteen tai korvattu kokonaan tai osittain muilla tuotteilla.

23 artikla

Peitetutkinta

1. Pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä pyynnön vastaanottanut viranomainen voi valtuuttaa sellaiset pyynnön esittäneen jäsenvaltion tullihallinnon virkamiehet tai tämän hallinnon puolesta toimivat edustajat, jotka toimivat väärän henkilöllisyyden turvin (peitetutkijat), toimimaan pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion alueella. Pynnön esittänyt viranomainen esittää pyynnön vain, jos tapausta on erittäin vaikeaa selvittää ilman suunniteltuja tutkimustoimia. Kyseiset virkamiehet ja henkilöt valtuutetaan tehtäviensä puitteissa hankkimaan tietoja ja ottamaan yhteyksiä epäiltyihin tai muihin näiden lähipiirissä oleviin henkilöihin.

2. Pynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa tehtävä peitetutkinta saa kestää vain rajoitetun ajan. Pynnön vastaanottaneen jäsenvaltion ja pyynnön esittäneen jäsenvaltion asianomaiset viranomaiset valmistelevat ja valvovat tutkimuksia tiiviissä yhteistyössä.

3. Pynnön vastaanottanut viranomainen päättää oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti edellytyksistä, joilla peitetutkinta sallitaan, sekä niistä edellytyksistä, joilla peitetutkinta tapahtuu. Jos peitetutkinnan kuluessa ilmenee tietoja muista kuin alkuperäisessä pyynnössä tarkoitetuista rikkomuksista, pyynnön vastaanottanut viranomainen päättää kyseisten tietojen käyttämisestä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

4. Pynnön vastaanottanut viranomainen antaa tarpeelliset henkilöresurssit ja teknisen tuen. Pynnön vastaanottanut viranomainen toteuttaa toimet 1 kohdassa tarkoitettujen virkamiesten suojelemiseksi, kun nämä toimivat pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa.

5. Tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan hyväksymiskirjansa jäsenvaltio voi ilmoittaa, ettei se sitoudu noudattamaan tätä

artiklaa tai sen osaa. Tämä ilmoitus voidaan peruuttaa milloin tahansa.

24 artikla

Yhteiset erityistutkimusryhmät

1. Useiden jäsenvaltioiden viranomaiset voivat yhteisestä sopimuksesta perustaa yhteisen erityistutkimusryhmän, joka muodostuu asianomaisiin aloihin erikoistuneista virkamiehistä ja joka sijoitetaan johonkin jäsenvaltioon.

Yhteisen erityistutkimusryhmän tehtävät ovat seuraavat:

— määrättyjen rikkomusten hankalien ja vaativien tutkimusten suorittaminen, mikä edellyttää osallistuvien jäsenvaltioiden samanaikaisia ja yhteensovitettuja toimia,

— yhteisten toimien koordinointi määrättyjen rikkomusten estämiseksi ja selvittämiseksi sekä tietojen saamiseksi asianomaisista henkilöistä, heidän lähipiiristään ja menettelytavoistaan.

2. Yhteiset erityistutkimusryhmät toimivat seuraavien yleisten edellytysten mukaisesti:

a) ne perustetaan vain tiettyä tarkoitusta varten ja määräajaksi,

b) ryhmää johtaa sen jäsenvaltion virkamies, jossa ryhmä toimii,

c) ryhmään kuuluvien virkamiesten on noudatettava sen jäsenvaltion lakia, jonka alueella ryhmä toimii,

d) se jäsenvaltio, jonka alueella ryhmä toimii, vastaa ryhmän toiminnan vaatimista järjestelyistä.

3. Ryhmän jäsenyys ei anna siihen kuuluville virkamiehille oikeutta toimia jonkin muun jäsenvaltion alueella.

5 LUKU

Tietosuoja

25 artikla

Tietojen suojaaminen tietoja vaihdettaessa

1. Vaihtaessaan tietoja tullihallinnot ottavat kussakin tapauksessa huomioon henkilötietojen suojaava koskevat vaatimukset. Ne noudattavat Euroopan neuvoston 28 päivänä tammi-

kuuta 1981 tekemän, yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen asiaa koskevia määräyksiä. Tietojen suojaamiseksi jäsenvaltio voi 2 kohdan mukaisesti määrätä edellytyksistä henkilötietojen käsittelylle jäsenvaltiossa, jolle kyseiset tiedot on annettu.

2. Tietotekniikan käyttöä tullialalla koskevan yleissopimuksen määräysten soveltamista rajoittamatta jäljempänä esitettäviä määräyksiä sovelletaan tätä yleissopimusta sovellettaessa toimitettaviin henkilötietoihin:

a) tiedot vastaanottanut viranomaisella voi käsitellä henkilötietoja vain 1 artiklan 1 kohdassa määrättyssä tarkoituksessa. Viranomaisella voi ilman tiedot toimittaneen jäsenvaltion etukäteen antamaa suostumusta toimittaa ne tullihallinnolle sekä syyte- ja oikeusviranomaisille syytetoimia ja 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen rikkomusten estämistä varten. Kaikissa muissa tapauksissa, joissa tietoja toimitetaan, edellytetään tiedot toimittaneen jäsenvaltion suostumusta;

b) tiedot toimittavan jäsenvaltion viranomaiset varmistavat tietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden. Jos ilmenee, että on toimitettu virheellisiä tietoja tai sellaisia tietoja, joita ei olisi pitänyt toimittaa, tai että laillisesti toimitetut tiedot on poistettava myöhemmässä vaiheessa tiedot toimittaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, vastaanotettavalle viranomaiselle ilmoitetaan siitä viipymättä. Se on velvollinen oikaisemaan tai poistamaan kyseiset tiedot. Jos vastaanotavalla viranomaisella on aihetta epäillä, että toimitetut tiedot ovat virheellisiä tai että ne olisi poistettava, näiden on ilmoitettava tästä tiedot toimittaneelle jäsenvaltiolle;

c) niissä tapauksissa, joissa tiedot toimittaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan toimitetut tiedot olisi poistettava tai niitä olisi muutettava, asianomaiselle henkilölle on varmistettava tehokkaat oikeudet tietojen oikaisemiseen;

d) asianomaiset viranomaiset pitävät kirjaa toimitetuista ja vastaanotetuista tiedoista;

e) toimittavan viranomaisen ja vastaanottavan viranomaisen on pyynnöstä annettava henkilölle tietoja häntä koskevien tietojen toimittamisesta sekä siitä tarkoituksesta, johon niitä aiotaan käyttää. Tätä velvoitetta ei ole, jos tarkastelun jälkeen ilmenee, että yleisen edun vuoksi on tärkeämpää olla antamatta henkilölle kyseisiä tietoja, vaikka henkilön etu edellyttäisi tietojen saamista. Henkilön oikeus saada tietoja häntä koskevien tietojen toimittamisesta määräytyy lisäksi sen jäsenvaltion kansallisten lakien, asetusten ja menettelyjen nojalla, jonka alueella tietoja pyydetään. Ennen kuin päätös tietojen antamisesta tehdään, toimittavan viranomaisen on saatava tilaisuus esittää kantansa;

f) jäsenvaltiot ovat vastuussa omien lakien, asetustensa ja menettelyjensä mukaisesti vahingosta, joka henkilölle aiheutuu toimitettujen tietojen käsittelystä asianomaisessa jäsenvaltiossa. Sama koskee virheellisten tietojen toimittamisesta tai yleissopimuksen vastaisesta toimittavan viranomaisen toiminnasta aiheutuvaa vahinkoa;

g) tietoja säilytetään vain niin kauan kuin on tarpeen sen tarkoituksen toteuttamiseksi, jota varten ne toimitettiin. Kyseinen jäsenvaltio tarkastelee sopivana ajankohtana niiden säilyttämisen tarpeellisuutta;

h) tietoja koskee joka tapauksessa vähintään sama tietosuoja kuin se, jonka tiedot vastaanottanut jäsenvaltio antaa saman luonteisille tiedoille;

i) jäsenvaltiot toteuttavat aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tämän artiklan noudattamista valvotaan tehokkaasti. Ne voivat antaa tämän tehtävän niille kansallisille valvontaviranomaisille, joita tarkoitetaan tietotekniikan käyttöä tullialalla koskevan yleissopimuksen 17 artiklassa.

3. Tässä artiklassa `henkilötietojen käsittelyllä` tarkoitetaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY 2 artiklan b kohdan mukaista käsittelyä (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31).

6 LUKU

Yleissopimuksen tulkitseminen

26 artikla

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat, jos riitaa ei ole voitu sopia neuvostossa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun joku neuvoston jäsenistä saattoi asian sen käsiteltäväksi.

2. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat jäsenvaltioiden ja komission väliset riidat, joita ei ole voitu sopia neuvottelemalla. Tällainen riita voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun jompikumpi riidan osapuolista on ilmoittanut toiselle osapuolelle riidan olemassaolosta.

3. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on jäljempänä 4-7 kohdassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti toimivalta antaa ennakkoratkaisuja tämän yleissopimuksen tulkinnasta.

4. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa ennakkoratkaisuja tämän yleissopimuksen tulkinnasta jäljempänä 5 kohdan a tai b alakohdassa määriteltujen edellytysten mukaisesti julistuksessa, jonka ne voivat antaa joko allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai minä tahansa muuna ajankohtana sen jälkeen.

5. Jäsenvaltio, joka antaa 4 kohdan mukaisen julistuksen, mainitsee joko että

a) kyseisen valtion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta antamaan asiasta ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee tämän yleissopimuksen tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen, tai että

b) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksestä,

joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee tämän yleissopimuksen tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voisi antaa asiassa päätöksen.

6. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöstä tehtyä pöytäkirjaa ja tuomioistuimen työjärjestystä sovelletaan.

7. Jokainen jäsenvaltio on oikeutettu jättämään vastineita tai kirjallisia huomautuksia Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle asioissa, jotka on saatettu tämän käsiteltäväksi 5 kohdan nojalla, riippumatta siitä, onko se antanut julistuksen 4 kohdan mukaisesti.

8. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan tämän yleissopimuksen alalla toimivaltaisen jäsenvaltion rikosten torjunnasta vastaavan viranomaisen toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta tai niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

7 LUKU

Soveltaminen ja loppumääräykset

27 artikla

Salassapito

Tullihallinnot ottavat jokaisessa yksittäisessä tietojenvaihtotapauksessa huomioon tutkintasalaisuuden vaatimukset. Tämän vuoksi jäsenvaltio voi määrätä edellytykset tietojen käytölle siinä jäsenvaltiossa, jolle kyseiset tiedot on annettu.

28 artikla

Poikkeus avunantovelvollisuudesta

1. Tämä yleissopimus ei velvoita jäsenvaltioiden viranomaisia keskinäisen avun antamiseen, jos se voi vahingoittaa kyseisen jäsenvaltion yleistä järjestystä tai muita olennaisia etuja erityisesti tietosuojan alalla tai, jos pyydettyjen toimien laajuus erityisesti IV luvussa tarkoitettujen yhteistyön erityismuotojen puitteissa on ilmeisessä epäsuhteessa

oletetun rikkomuksen vakavuuden kanssa. Tällaisessa tapauksessa avunannosta voidaan kieltäytyä kokonaan tai osittain tai siihen voidaan suostua tietyillä ehdoilla.

2. Kieltäytyminen avunannosta on aina perusteltava.

29 artikla

Kulut

1. Jäsenvaltiot luopuvat pääsääntöisesti kaikista tämän yleissopimuksen soveltamisesta johtuvien kuluja korvaamista koskevista vaatimuksista, lukuun ottamatta asian-tuntijoille korvattavia kuluja.

2. Jos pyynnön täyttämistä aiheutuu merkittäviä, tavallisuudesta poikkeavia kustannuksia, kyseessä olevien tulliviranomaisten on neuvottelemalla määrättävä pyynnön täyttämisen ehdot ja vaatimukset sekä kustannusten jakotapa.

30 artikla

Varaumat

1. Tähän yleissopimukseen ei voi tehdä varauksia, jollei 20 artiklan 8 kohdan, 21 artiklan 5 kohdan ja 23 artiklan 5 kohdan määräyksistä muuta johdu.

2. Ne jäsenvaltiot, jotka ovat jo tehneet keskinäisiä sopimuksia, jotka kattavat tämän yleissopimuksen IV luvussa säännellyt asioita, voivat tehdä varauksia 1 kohdan nojalla ainoastaan, jos ne eivät vaikuta kyseisistä sopimuksista aiheutuviin velvoitteisiin.

3. Tämä yleissopimus ei vaikuta tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen niistä määräyksistä johtuviin velvoitteisiin, joissa määrätään tehostetusta yhteistyöstä, kyseisiin määräyksiin sitoutuneiden jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

31 artikla

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan niillä jä-

senvaltioiden alueilla, joita tarkoitetaan yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY N:o 2913/92 (EYVL L 302, 19.10.1992, s. 2.)) 3 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on tarkistettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EYVL L 1, 1.1.1995, s. 181.) mukaisesti, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston 19 päivänä joulukuuta 1996 antaman asetuksen (EY) N:o 82/97 (EYVL L 17, 21.1.1997, s. 2) mukaisesti, mukaan lukien Saksan liittotasavallan osalta Helgolandin saari ja Büsingenin alue (Saksan liittotasavallan ja Sveitsin valaliiton välillä Büsingen am Hochrhein -kunnan sisällyttämisestä Sveitsin valaliiton tullialueeseen 23 päivänä marraskuuta 1964 tehdyn sopimuksen tai sen voimassa olevan toisinnon puitteissa ja nojalla) ja Italian tasavallan osalta Livignon ja Campione d'Italian alueet, sekä edellä tarkoitettuihin jäsenvaltioiden alueisiin liittyvillä aluemerillä, sisäisillä merivesillä ja ilmatilassa.

2. Neuvosto voi yksimielisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastossa määrättyä menettelyä noudattaen mukauttaa 1 kohtaa siinä viitattuihin yhteisön säädöksiin tehtyjen muutosten mukaisesti.

32 artikla

Voimaantulo

1. Jäsenvaltioiden on hyväksyttävä tämä yleissopimus valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot ilmoittavat tallettajalle valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti, tämän yleissopimuksen hyväksymiseksi tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

3. Tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona kyseisen muodollisuuden viimeisenä suorittava valtio, joka on Euroopan unionin jäsen neuvoston antaessa säädöksenä tämän yleissopimuksen tekemisestä, on tehnyt 2 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen.

4. Tämän yleissopimuksen voimaantuloon saakka jokainen jäsenvaltio voi 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen antaessaan tai milloin tahansa myöhemmin antaa julistuksen, että yleissopimusta sovelletaan, lukuun ottamatta sen 26 artiklaa, asianomaisen valtion ja muiden samanlaisen julistuksen tehneiden jäsenvaltioiden välisissä suhteissa. Näitä julistuksia sovelletaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua niiden tallettamispäivästä.

5. Tätä yleissopimusta sovelletaan vain pyyntöihin, jotka on tehty sen jälkeen, kun sopimus on tullut voimaan tai kun sitä sovelletaan pyynnön vastaanottaneen ja pyynnön esittäneen jäsenvaltion välillä.

6. Tämän yleissopimuksen voimaantulopäivänä kumotaan jäsenvaltioiden 7 päivänä syyskuuta 1967 allekirjoittama yleissopimus tullihallintojen keskinäisestä avunannosta.

33 artikla

Liittyminen

1. Tähän yleissopimukseen voi liittyä jokainen valtio, josta tulee Euroopan unionin jäsenvaltio.

2. Tämän yleissopimuksen teksti, joka on laadittu siihen liittyvän jäsenvaltion kielellä Euroopan unionin neuvostossa, on todistusvoimainen.

3. Liittymisasiakirjat talletetaan tallettajan huostaan.

4. Tämä yleissopimus tulee voimaan siihen liittyneen valtion osalta yhdeksänkymmenen päivän kuluttua sen liittymisasiakirjan tallettamispäivästä, tai tämän yleissopimuksen voimaantulopäivänä, jos se ei vielä ole tullut voimaan edellä mainitun yhdeksänkymmenen päivän määräajan päättyessä.

5. Jos tämä yleissopimus ei ole vielä tullut voimaan päivänä, jona liittyvät jäsenvaltiot tallettavat liittymisasiakirjansa, liittyviin jäsenvaltioihin sovelletaan 32 artiklan 4 kohtaa.

34 artikla

Muutokset

1. Jokainen jäsenvaltio, joka on korkea sopimuspuoli, voi ehdottaa muutoksia tähän yleissopimukseen. Kaikki muutosehdotukset toimitetaan tallettajalle, joka välittää ne neuvostolle ja komissiolle.

2. Neuvosto hyväksyy yleissopimukseen tehtävät muutokset ja suosittaa jäsenvaltioille niiden hyväksymistä niiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 31 artiklan 2 kohdan soveltamista.

3. Muutokset, jotka on tehty 2 kohdan mukaisesti, tulevat voimaan 32 artiklan 3 kohdan määräysten mukaisesti.

35 artikla

Tallettaja

1. Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on tämän yleissopimuksen tallettaja.

2. Tallettaja julkaisee Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä tiedot sen hyväksymisistä ja siihen liittymisistä, sen soveltamisesta, julistuksista ja varaumista sekä kaikista muista tähän yleissopimukseen liittyvistä ilmoituksista.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Brysselissä kahdeksantentoista päivänä joulukuuta vuonna tuhatyhdeksäsataayhdeksänkymmentäseitsemän englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon ja jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

*Liite***YLEISSOPIMUKSEEN LIITETTÄVÄT JA EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLISESSA LEHDESSÄ JULKAISTAVAT JULISTUKSET**

1. 1 artiklan 1 kohdan ja 28 artiklan osalta

Italia julistaa viitaten yleissopimuksen 28 artiklassa määrättyihin keskinäistä avunantovelvollisuutta koskeviin poikkeuksiin, että avunantopyyntöjen täyttäminen yleissopimuksen perusteella sellaisten rikkomusten osalta, jotka Italian lainsäädännön mukaan eivät ole kansallisten tai yhteisön tullimääräysten rikkomuksia voi syistä, jotka liittyvät kansallisten viranomaisten toimivallan jakoon rikosten torjunnan ja rikoksista syyttämisen alalla - haitata yleistä järjestystä tai muita olennaisia kansallisia etuja.

2. 1 artiklan 2 kohdan ja 3 artiklan 2 kohdan osalta

Tanska ja Suomi julistavat, että ne tulkitsevat yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdassa ja 3 artiklan 2 kohdassa olevan termin "oikeusviranomaiset" tai "oikeusviranomaisen" Strasbourgissa 20 päivänä huhtikuuta 1959 allekirjoitetusta, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 24 artiklan mukaan antamiensa lausumien mukaisesti.

3. 4 artiklan 3 kohdan toisen luettelakohdan osalta

Tanska julistaa omalta osaltaan, että 4 artiklan 3 kohdan toista luettelakohdasta sovelletaan ainoastaan toimintaan, jossa henkilö osallistuu ryhmään, jonka yhteisenä tarkoituksena on kyseisen rikkomuksen tai kyseisten rikkomusten tekeminen, mukaan lukien tilanteet, joissa asianomainen henkilö ei osallistu kyseisen rikkomuksen tai kyseisten rikkomusten tekemiseen; osallistumisen on perustuttava ryhmän tarkoituksen ja yleisen rikollisen toiminnan tuntemiseen tai tietoihin ryhmän aikeesta tehdä kyseinen rikkomus tai kyseisiä rikkomuksia.

4. 4 artiklan 3 kohdan kolmannen luettelakohdan osalta

Tanska julistaa omalta osaltaan, että 4 artiklan 3 kohdan kolmatta luettelakohdasta sovelletaan ainoastaan sellaisiin rikkomuksiin, joiden yhteydessä varastetun tavaran kätkeminen on Tanskan lain mukaan aina rangaistava teko mukaan lukien Tanskan rikoskoodein 191 pykälä varastettujen huumausainesten kätkemisestä ja 284 pykälä tavaran kätkemisestä erityisen törkeän salakuljetuksen yhteydessä.

5. 6 artiklan 4 kohdan osalta

Tanska, Suomi ja Ruotsi julistavat, että 6 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut yhteyshenkilöt voivat edustaa myös Norjan ja Islannin etuja tai päinvastoin. Viisi pohjoismaata ovat vuodesta 1982 lukien sopineet järjestelystä, jonka mukaan yhden asianosaisen valtion asemapaikkaan lähetetyt yhteyshenkilöt edustavat myös muita Pohjoismaita. Tällä järjestelyllä on vahvistettu huumeiden salakuljetuksen vastaista työtä ja helpotettu yksittäisille valtioille yhteyshenkilöiden asemapaikkaan lähettämistä aiheutuvaa taloudellista taakkaa. Tanska, Suomi ja Ruotsi pitävät erittäin tärkeänä sitä, että tätä hyvin toimivaa järjestelyä jatketaan.

6. 20 artiklan 8 kohdan osalta

Tanska julistaa hyväksyvänsä 20 artiklan määräykset seuraavin edellytyksin:

Jos jonkin muun jäsenvaltion tulliviranomaiset harjoittavat välitöntä takaa-ajoa merellä tai ilmassa, kyseinen takaa-ajo voidaan ulottaa Tanskan alueelle mukaan lukien Tanskan aluevedet ja Tanskan alueen ja aluevesien yläpuolinen ilmatila ainoastaan jos Tanskan toimivaltaisille viranomaisille on

ilmoitettu asiasta etukäteen.

7. 21 artiklan 5 kohdan osalta

Tanska julistaa hyväksyvänsä 21 artiklan määräykset seuraavin edellytyksin:

Rajat ylittävää valvontaa, johon ei ole ennalta myönnettyä lupaa, voidaan harjoittaa 21 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti ainoastaan, jos voidaan vakaasti uskoa, että tarkkailtavat henkilöt ovat syyllistyneet johonkin 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun rangaistavaan tekoon, josta voidaan luovuttaa.

8. 25 artiklan 2 kohdan i alakohdan osalta

Jäsenvaltiot sitoutuvat ilmoittamaan toisil-

leen neuvostossa toimenpiteistä, joita on toteutettu sen varmistamiseksi, että i alakohdassa tarkoitettuja sitoumuksia noudatetaan.

9. 26 artiklan 4 kohdan mukaisesti annettu julistus

Allekirjoittaessaan tämän pöytäkirjan jäljempänä mainitut valtiot julistavat hyväksyvänsä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan 26 artiklan 5 kohdassa määrättyjen sääntöjen mukaisesti:

— Irlanti 26 artiklan 5 kohdan a alakohdassa määrättyjen menettelyiden mukaisesti,
— Saksan liittotasavalta, Helleenien tasavalta, Italian tasavalta ja Itävallan tasavalta 26 artiklan 5 kohdan b alakohdassa määrättyjen menettelyiden mukaisesti.

JULISTUS

Saksan liittotasavalta, Italian tasavalta ja Itävallan tasavalta pidättävät itselleen oikeuden määrätä sisäisessä lainsäädännössään, että tullihallintojen keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskevan yleissopimuksen tulkintaa koskevan kysymyksen tullessa esille sel-

laisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa haakea muutosta, kyseisen tuomioistuimen on saatettava asia Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Oikaistaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehty yleissopimus tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä

(Euroopan yhteisöjen virallinen lehti C 24, 23. tammikuuta 1998)
(2000/C 219/05)

Neuvosto tallettajana on tehnyt tämän oikaisun Brysselissä 22 päivänä toukokuuta 2000 allekirjoitetulla oikaisupöytäkirjalla.

Sivu 3:

4 artiklan 2 kohdan kolmas luetelmakohta oikaistaan seuraavasti:

"— kaikkia yhdenmukaistettuja valmisteveroja ja tuonnin yhteydessä suoritettavaa arvonlisäveroa koskevia yhteisön säännöksiä sekä niitä koskevia kansallisia soveltamis-säännöksiä."